ПОЛИТИКИН

Немачка 3,00 DEM, САД 1,25 USD, Швајцарска 2,50 CHF,
Шведска 13,00 SEK, Аустрија 20,00 ATS,
Грчка 230 GRD, Енглеска 1,00 GBP

ЗАБАВНИК

9 770032 339010

18. I 1991. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА LIII ● 20 ДИН. ● БРОЈ 2038

Историја пуна маште: КРАЉ АРТУР

Ripley

Веровали или не!

ЕНГЛЕСКА КРАЉИЦА

КУПАЛА СЕ РЕДОВНО ЈЕДНОМ МЕСЕЧНО.

коала

МЕДВЕД КОЈИ ЖИВИ У ШУМАМА НА ИСТОКУ АУСТРАЛИЈЕ, КАД СЕ РОДИ, МАЛИ ЈЕ КАО БУМБАР.

ХОЛАНДИЈА

ЈЕ 1800. ГОДИНЕ ИМАЛА ОКО 9000 ВЕТРЕЊАЧА. ДО ДАНАС ЈЕ САЧУВАНО 950, А САМО ОКО 100 ЈОШ УВЕК РАДИ.

ВЕРА ЛЕОНАРД

БОЛНИЧАРКА У ПОРОДИЛИШТУ У ПРИНСВОРОУ (КОЛУМБИЈА, САД), ИМА ПОСЕБНО САШИВЕНУ УНИФОРМУ СА 6 ВЕЛИКИХ ЏЕПОВА У КОЈИМА, КАД ЗАТРЕБА, НОСИ БЕБЕ.

ЗА ЕТРУРСКЕ АРИСТОКРАТЕ

КОЈИ СУ У СТАРОМ ВЕКУ ОСНОВАЛИ ДРЖАВУ У СРЕДЊЕМ ДЕЛУ ИТАЛИЈЕ И ДОСТИГЛИ ВРХУНАЦ МОЋИ У 6. ВЕКУ ПРЕ Н.Е, СИМБОЛ ПРЕСТИЖА БИО ЈЕ ШТО ВЕКИ БРОЈ ПАРИ ОБУКЕ.

Прва машина за прављење корнета

КОЈУ ЈЕ КОНСТРУИСАО ЕЈБ ДУМЕР ИЗ НОРФОЛКА (САД) ЈОШ 1905, И ДАНАС ЈЕ У УПОТРЕБИ.

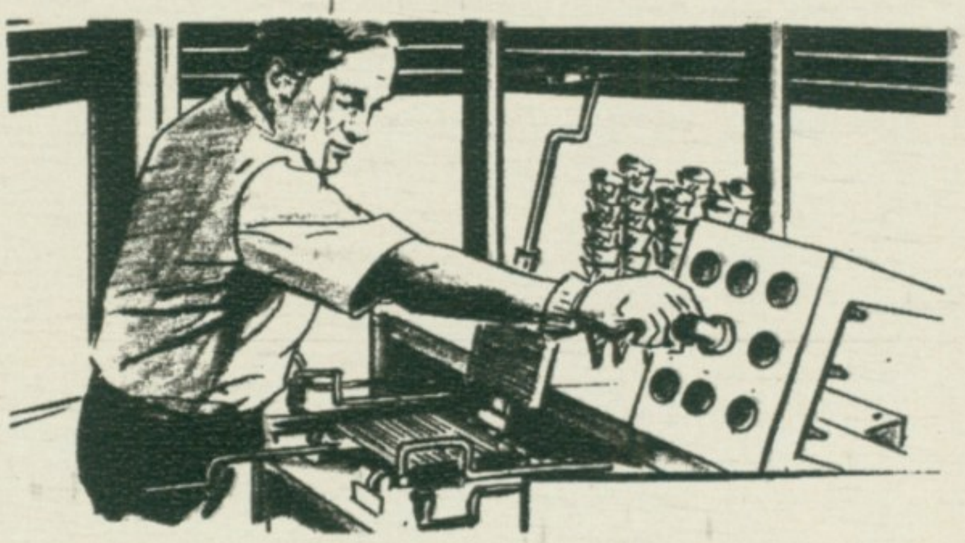

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

●●● група од 125 Американаца, који се налазе у саставу међународних снага у Саудијској Арабији, прешла је у ислам. Према писању саудијског дневника „Ан надвах", америчке војне власти дозволиле су да се америчким војницима држе предавања о исламу, саудијским обичајима и традицији. То се, међутим, неочекивано, завршило одлуком 125 људи да промене веру.

●●● Ел Грекове платно „Скидање Христа са крста", које је више од 400 година било у приватном власништву, продато је ових дана у Мадриду за 280.000.000 пезета, што је највећа цена коју је постигло иједно платно овог славног сликара 17. века.

●●● филм који је остварио највећу добит у историји јесте „Кум" Френсиса Форда Копола. Главном глумцу Марлону Бранду донео је још нешто – петог „Оскара".

●●● од отприлике 10 милиона кипариса у италијанској области Тоскани 30 одсто напало је опасно гљивично обољење које уништава

ово дрвеће. Да би спасао кипарисе, градоначелник Кастелнуова донео је одлуку: свако ко жели да сагради нову кућу обавезан је да посади кипарис, а овим дрветом биће оивичени и сви путеви који воде у овај тоскански градић.

●●● највећу колекцију књига научне фантастике поседује Народна библиотека у Торонту: у њој се налази око 20.000 научнофантастичних романа, прича, антологија, а фонд садржи и часописе научне фантастике као и литературу из области блиских фантастици – истраживања космоса, телепатије, НЛО, футурологије.

●●● по подацима Министарства за здраву исхрану Јапана, у овој земљи сада има 3.078 становника који су напунили сто и више година. То је за 400 особа више него 1988. године. Три четвртине међу дуговечнима чине жене – 2.448 а најстарија међу њима је извесна Мицу Фујисава која има 113 година.

Илустровао: Зоран Петканић – Петко

Wali Disney

ПАЈА ПАТАК

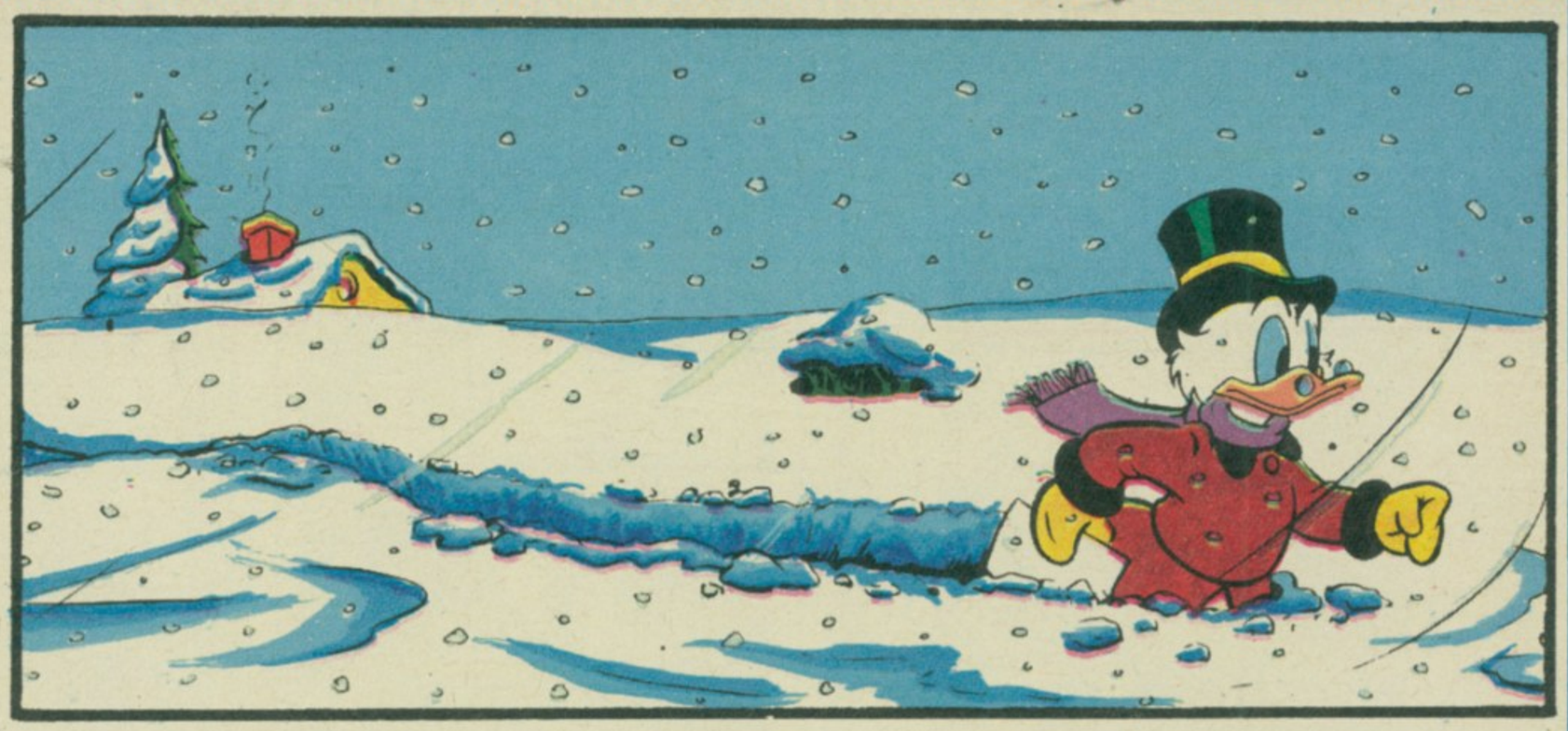

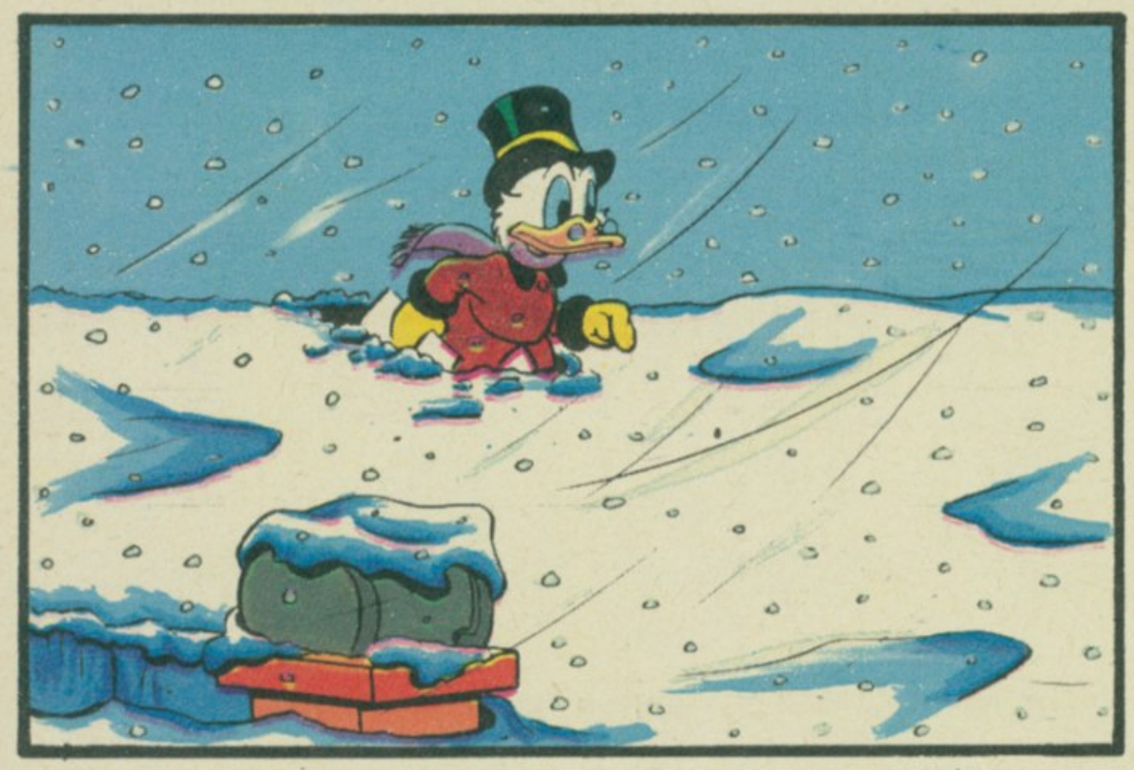

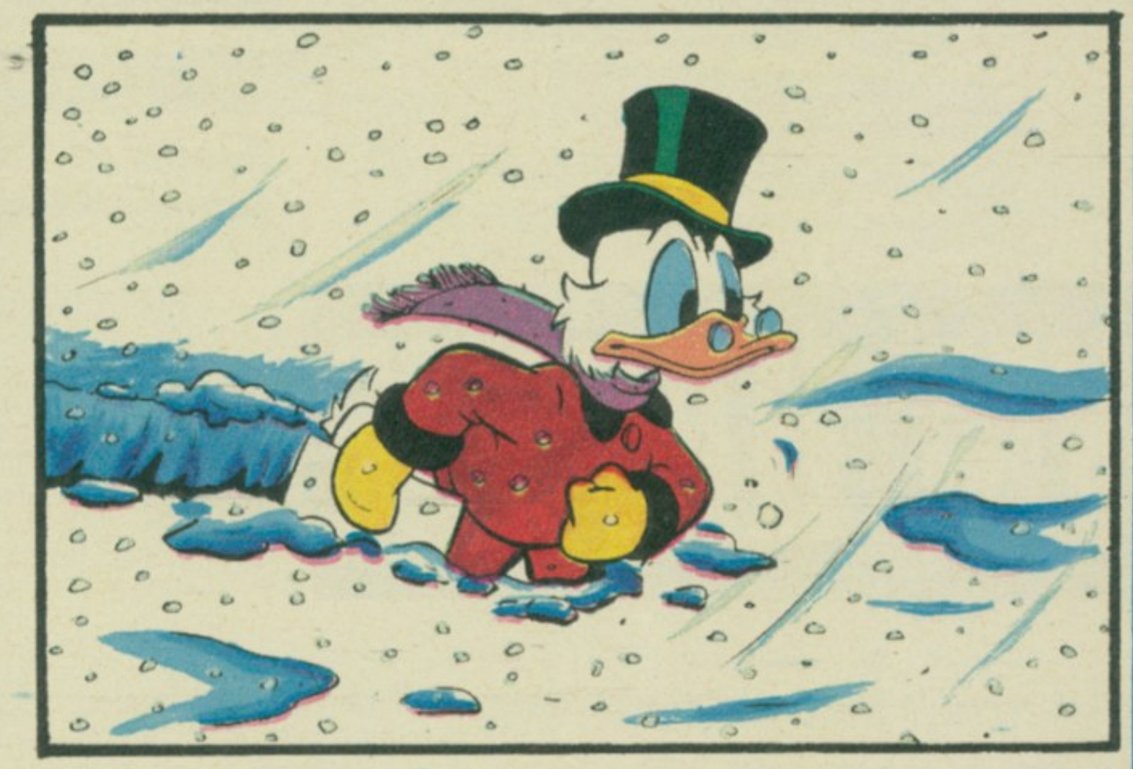

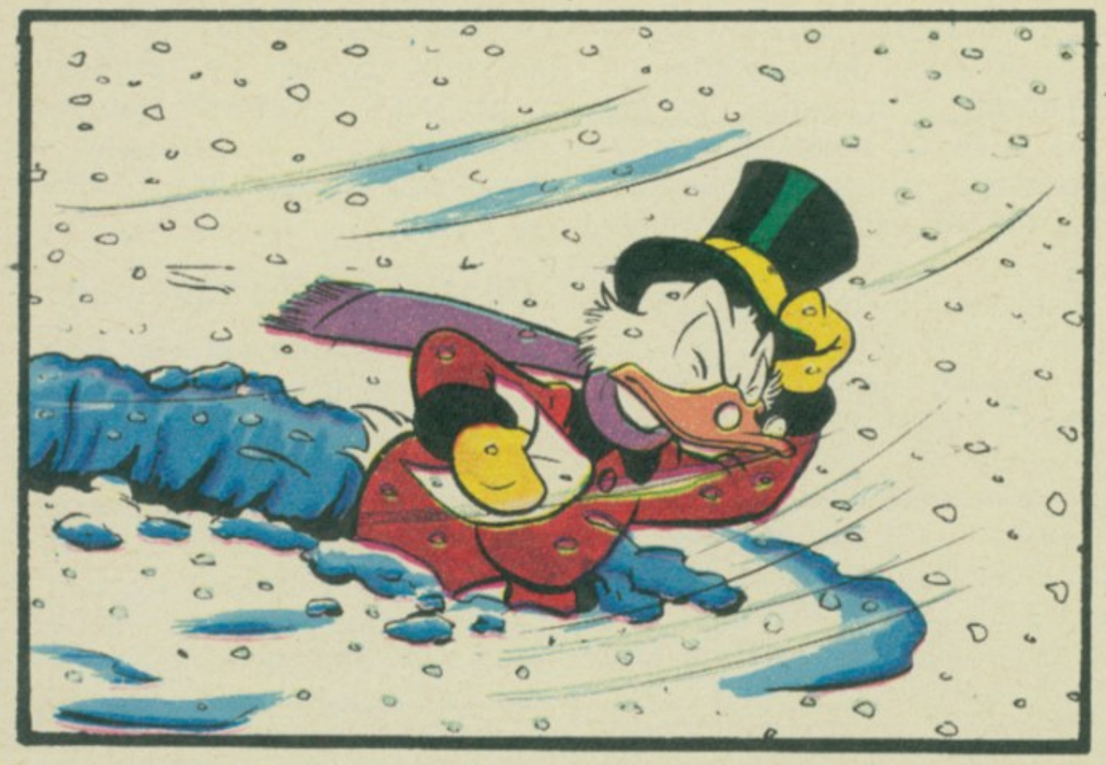

Distributed by King Features Syndicate.

Copyright © 1990
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

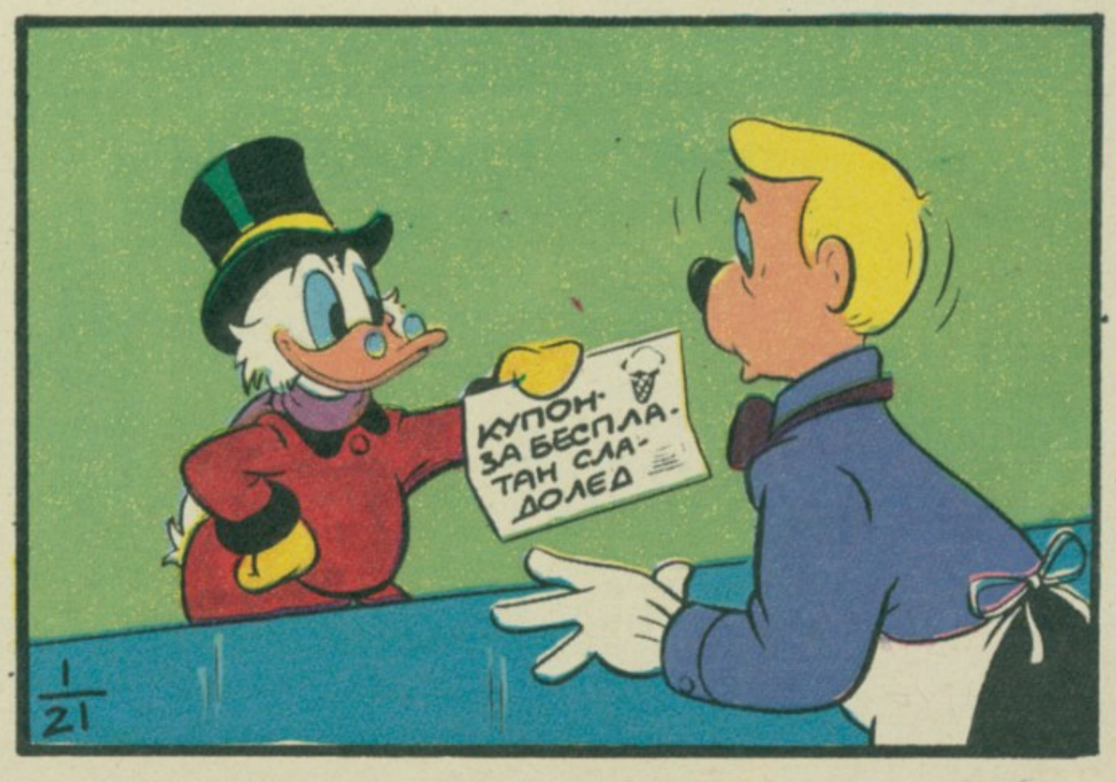

УМ ЦАРУЈЕ ВУНА СЛАВУ ВАЉА

Браћа Теокаровић ударила су темеље српској текстилној индустрији, својим штофовима изнели на глас Параћин, затим су осуђени на смрт и на крају од исте државе добили пензију

Давне 1885. године живео је у Лесковцу Димитрије Мита Теокаровић. Веровао је да је способан да увећа иметак па је почео да тргује конопљом и ужаријом. Натоварио би робу на воловску запрегу и кренуо у Бугарску. Тамо би за добијени новац купио гајтане, лепе, шарене, за народну одећу и официрске униформе душу дало. Продавао их је у Лесковцу и околини и добро му је ишло. Још боље је кренуло када му се придружио Антоније Поповић. Мало-помало и ортаци су зарадили прилично новца.

Гајтани су били изузетно тражена роба, а Бугари прави уметници за њихову израду. Али, Мити је дојадило да данима путује до Бугарске и назад. Предложио је ортаку Антонију да купе машину за плетење гајтана и започну сопствену производњу. У Бугарској ће је расклопити у делове и кришом пренети преко границе, део по део, приликом сваког путовања.

Договорено – учињено. Машина је смештена у купљеној воденици у оближњем селу Стројковцу.

У почетку су се гајтани продавали као алва, али убрзо је посао почео да посустаје. Мити и Антонију јасно је било и зашто: на тржишту су се појавили лепши и јавтинији гајтани браће Минх који су на месту данашње „Стакларе" у Параћину држали велику фабрику сукна. Минхови су потицали из Тшебича код Јихлаве у Моравској и уживали велико поверење српске владе и краља Милана Обреновића.

Да се народ одене

Мита Теокаровић је покушао да се одупре моћном противнику. Узео је још десетак ортака, али ни то није помогло. Јер, фабрика Минхових је по пространству, броју хала и разбоја и вредности капитала, а он је износио фантастичних милион и двеста хиљада динара, надмашила многе истог типа и у индустријски развијеној Енглеској.

Ојађени Мита нашао се пред крахом. Очајнички је тражио излаз не слутећи да ће после српско-турских ратова 1876-77. неко подметнути пожар у фабрици Минхових и да ће она изгорети до темеља.

Борећи се са својим јадима, Мита се досетио.

– Слушај, Антоније, – дочекао је једном приликом ортака – да се ми прихватимо другог посла! За ово што зарадимо купићемо машине па да ткамо сукно и чоју! Народ треба да се одене, неће ићи по сукно чак у Параћин код Минхових!

Антоније се запрепастио. Нити су било када видели машински разбој, нити су знали како се њиме рукује.

– Не брини, наћи ћемо мајстора у Немачкој!

И, Теокаровић и Поповић нашли су се у немачком граду Кемницу. Језик нису знали, али некако су се снашли. Купили су неколико машина за ткање и нашли мајстора ткача који је пристао да пође с њима у Лесковац и упути их у тајне фабричког рада.

Тако је у Лесковцу 1890. отворена прва права фабрика текстила у Србији чији су власници били Срби.

Не зна се поуздано да ли је било више сувласника фабрике, по свој прилици јесте, али се зна да се фирма силовито развијала а капитал увећавао.

Први светски рат донео је несрећу. Бугари су буквално растурили фабрику: машине су однесене у Бугарску а власници и радници избачени на улицу.

Позајмица без гаранције

Мита Теокаровић је имао четворо деце, три сина – Владу, Славка и Лазу – и кћерку Љубицу. Осим што му је уништена фабрика, која му је била све што је стекао у животу, мучила га је и судбина синова који су се са нашом војском повлачили преко Албаније. Срећом, синови су преживели. Штавише, Лаза и Славко су се пред крај рата школовали у текстилним школама о трошку савезника, први у Ници, други у Брадфорду у Енглеској. Најстарији син Влада још пре рата је стекао високо образовање текстилца у Швајцарској. Сви су говорили по неколико страних језика.

По завршетку Првог светског рата 1918. породица Теокаровић поново се нашла на окупу у свом дому у Лесковцу. Били су без динара, материјално упропашћени. На коју страну да се окрену, чиме да се баве? Отац Мита није више имао снаге. Препустио је синовима да донесу одлуку.

Али, Теокаровићи су били рођени за текстилце. Од пребогатог трговца Луке Ћеловића и Јеврејина Бенциона Булија добили су зајам.

Тројица браће Теокаровић одлучили су да у Параћину купе зграду кланице и у њој отворе фабрику штофова. Имали су само једног савезника и ослонац – знање.

Параћинци су се чудом чудили штофари у кланици. Нису могли ни да претпоставе да ће од малене фабрике настати гигант од којег је у Србији био јачи само Коста Илић и синови из Београда и да ће о Параћину сазнати Европа захваљујући изврсним штофовима сатканим у халама браће Теокаровић. Јер, нико није говорио Теокаровићеви, већ – параћински штофови. Уосталом, до доласка Теокаровића Параћин је био варошица уз друм, градић ситних трговаца у коме је бакалин био личност за поштовање а опанчар богаташ.

Браћа Теокаровић започела су са неколико ткачких машина добијених из контингента разнолике ратне одштете коју је Немачка дала Србији. У фирми су, уз три брата, са сувласничким делом капитала учествовали министар Лазица Марковић и сестрић Предраг Николић. Главну реч водио је Влада Теокаровић те се фирма и називала „Индустрија штофова Влада Теокаровић и компанија".

Теокаровићи су изабрали Параћин за место будуће текстилне фабрике због воде из реке Црнице, неопходне за прање вуне, и железничке пруге. Река је одмах донела разочарење, вода је била – тврда. Браћа су почела да копају бунар. На воду су наишли тек после стотину метара. Била је она права, толико потребна текстилној индустрији. Сам бунар постао је параћинска атракција.

Робијаш као саветник

Машине у некадашњој кланици покренуле су се 1920. Убрзо је стигла поруџбина од војске за шајак и то је фирму поставило на ноге. Све што се даље догађало добро је познато – браћа су подизала халу по халу и заокруживала процес производње, од прања вуне до готовог штофа. Штофови су израђивани искључиво од аустријске вуне коју су Влада и Славко куповали по европским берзама. Лондонска се налази на доковима Темзе и како би пристигли бродови с вуном, одмах би почело лицитирање и куповина.

Фабрика Теокаровића достигла је зенит 1935. иако су је тада напустили и капитал повукли сувласници, средњи брат Лаза, сестрић Предраг и бивши министар Лазица Марковић. Као једини власници остали су браћа Влада и Славко Теокаровић. Влада, увек озбиљан, намргођен, ћутљив, мало је боравио у Параћину, а и када би дошао није се појављивао у чаршији. На станици у Ћуприји, јер брзи воз „Симплон" није стајао у Параћину, дочекивао би га лични шофер. Теокаровићи су једини у граду имали аутомобил. Славко је био сушта супротност старијем брату, остао је Параћинцима у лепој успомени.

Дошао је и Други светски рат. Фабрика Теокаровића радила је свих ратних година. Тако су, кажу, хтели Немци. Или тако, или оде глава! Када би наишли четници, тражили би и они. Или дај, или под нож!

А када се рат завршио, нова, народноослободилачка власт извела је три брата Теокаровића пред суд. Оптужница: сарадња са окупатором. Суђење је одржано у јагодинском хотелу „Палас". Пресуда је изречена после неколико дана. За сву тројицу гласила је: смрт стрељањем!

Теокаровићи су спроведени у сремскомитровичку казниоицу да чекају погубљење. Пролазили су дани, а од извршења смртне пресуде ништа. Прошле су и године. На браћу као да се заборавило. Неочекивано, 1954. сви су пуштени на слободу. Без речи објашњења. Претходно, Славко је од 1951. радио у некадашњој „штофари" Владе Илића у Београду, после рата „Октобарској слободи" као робијаш стручњак! По изласку из затвора Лази је понуђено да ради у земунском „Ивану Милутиновићу", а Влади Теокаровићу место саветника у београдском „Центротекстилу". Као стручњаци су дочекали пензију. Добили су је од државе која их је и осудила на смрт.

Влада Теокаровић је умро у Дубровнику 1975. у осамдесет седмој, средњи брат Лаза у Ници 1988. у деведесетој, а најмлађи брат Славко 1976. у осамдесет седмој години живота!

После рата Славко је неколико пута навраћао у некадашњу породичну фабрику у Параћину. Влада и Лаза нису хтели праг да прекораче.

Миленко Тодоровић

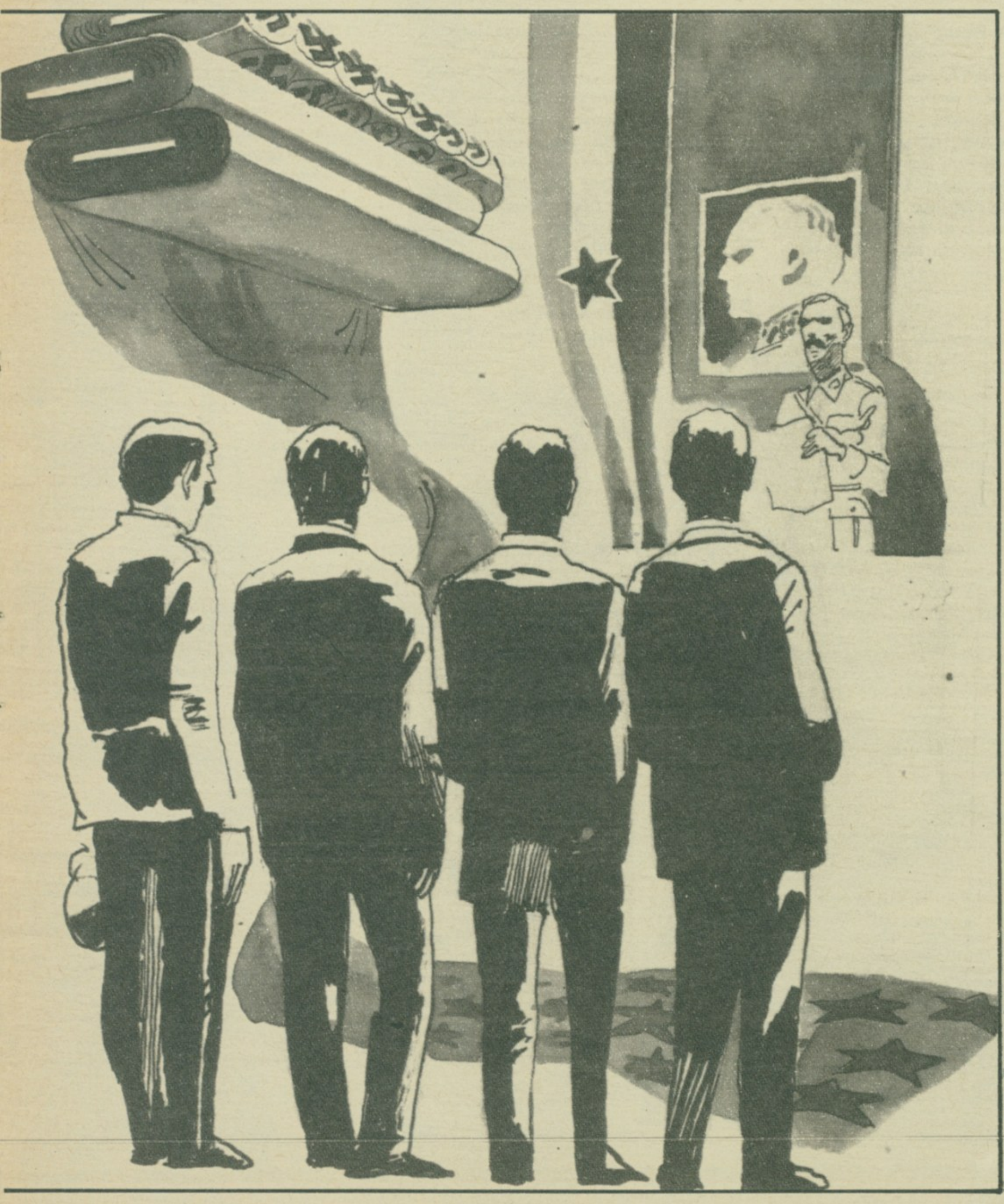

Илустровао: Брана Јовановић

ГРАЂЕВИНЕ КОЈЕ ПОСТО

НЕОСТВАРЕНИ С

СПОМЕНИК ТРЕЋОЈ ИНТЕРНАЦИОНАЛИ

Триста метара висока метална конструкција, за тадашњи и тамошњи укус крајње модернистичка и неприхватљива, коју је између 1919. и 1920. године пројектовао совјетски архитект Владимир Татлин, требало је да се састоји од две међусобно преплетене спирале и у њима обешене две огромне стаклене дворане које би ротирале различитим брзинама. Споменик, веома лепа ваздушаста структура, никада није сграђен, али је славан и плакати на којима је нацртан тражени су широм западног света.

СПОМЕНИК ИСАКУ ЊУТНУ

Пројекат је англогерманског уметника Георга Шарфа из 1833. године. Ова степенаста зарубљена пирамида предвиђена је да покрије кућу једног од најславнијих математичара и физичара свих времена. Лоптасти украс на врху вероватно симболизује јабуку која је сер Исаку Њутну пала на главу и породила законе гравитације.

КУЛА УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА

Алуминијумска грађевина од 110 спратова остала је дело на цртаћем папиру америчког архитекте Рафаела Соријана из 1969. године. Он је замислио да кула буде подигнута на острву Алкатразу, чувеном по затвору из кога није било бекства, у заливу града Сан Франциска као визуелни подсетник да је баш у том граду написана Повеља Уједињених нација.

ВИЛА ЛУЂИЈА У НАПУЉУ

Амерички архитекта из 19. века Ламонт Јанг замислио је да с у гвозденој конструкцији смести центар за одмор и забаву с радњама, ресторанима, позориштима, уметничким галеријама, салама з предавања...

ЛЕКЕОВА ШТАЛА

Дизајн из 18. века француског архитекте Жан-Жака Лекеа, по коме се ова лудорија и зове, огромна је грађевина у облику праве правцате лепо украшене краве. Аутор је предвидео вентилацију за сењаке а светлост би долазила кроз кравине очи.

ЈЕ САМО НА ПАПИРУ

НОВИ

Има их на тоне почев од најобичнијих стамбених зграда. Ми смо изабрали само цртеже никада сграђених, намењених успомени на велике догађаје, славне људе и значајна дела. Да су неке од њих икада подигнуте, могле би се мирне душе придружити светским чудима модерног доба. Овако, познате су само на папиру и остају да сведоче о уметничкој генијалности и, понекад, лудости својих твораца

ПАЛАТА СОВЈЕТА У МОСКВИ

Ова масивна грађевина налик на вишеспратну свадбену торту, пројекат совјетског архитекте В. М. Иофана из 1934. године, требало је да буде висока 450 метара не рачунајући огромну Лењинову статуу на самом врху.

ЛЕБДЕЋИ ГРАДОВИ

Алуминијумске кугле које је пројектовао амерички архитектонски геније Ричард Букминстер Фулер 1967. године у ствари су модули лебдећих градова будућности. У ваздуху би их одржавао топао ваздух. Али, Земља по свој прилици још није толико претрпана да би се ова генијална замисао спровела у дело.

ВЕЛИКА ЛОНДОНСКА КУЛА

У Енглеској је почетком 20. века расписан конкурс за здање које ће засенити славу тек подигнуте Ајфелове куле у Паризу. На слици је један од најуспелијих радова, дело сер Едварда Воткина. Да је подигнута, била би то не конкуренција већ карикатура прозрачне и као живе куле господина Ајфела.

КУЛА СВЕТИЉА НАПРЕТКА

Било је замишљено да овај тешко описив споменик, рад америчког архитекте Дезиреа Деспрадела из 1900. године, буде подигнут у вечну славу и хвалу америчког достигнућа и то на месту где је 1893. одржана Светска изложба у Чикагу. Ту би била изложена дела свих великих и славних Американаца заслужних за напредак те огромне земље.

Б. Д.

ВИЦ

– Да ли смо отровне? – пита кћерка змија маму змију.
– Да, дете моје. Зашто питаш?
– Зато што сам се управо угризла за језик! ■

ТЕЛЕФОН ЈЕ ПОКВАРИО ЗАБАВУ

Све се мање дописујемо јер вести све чешће размењујемо телефоном, телефаксом...

У викторијанско доба (владавина енглеске краљице Викторије I од 1837. до 1901) било је сасвим уобичајено да неко напише и по десет писама пре доручка и да добије исто толико одговора до пет по подне кад се у Британији пије чај. Без писања писама није било могуће замислити друштвени ни интелектуални живот. Ипак, апсолутни шампион дописивања био је чувени писац Џорџ Бернард Шо (1856–1950). Сачувано је више од 250.000 његових писама. Шо је обожавао да се дописује са свим и сваким. Тако је, на пример,

осетио потребу да непознатом каубоју из Тексаса саопшти своје мишљење о узгоју стоке (!), подржавао је извесну жену која је оптужила лекаре да су јој заменили дете на порођају, водио је дугачке расправе о кинеској музици и слао анонимне предлоге за промену државне химне. ■

ПАС СЦЕНАРИСТА

Холивудски сценариста и режисер Роберт Таун, по чијем је тексту снимљен филм „Грејсток: легенда о Тарзану, господару мајмуна", дубоко је био разочаран како је изведен његов текст. Зато је уместо Роберт Таун потписао свог пса П. Х. Вазака. Тек касније се сазнало да је први пут у историји Холивуда, у ствари, један пас номинован за највише филмско признање – Оскара. ■

ТРУНЧИЦУ ПРЕБРЗ

Године 1871. револвераш и покераш Џејмс Батлер Хикок, познат и као Дивљи Бил, одлучио је да се неко време скраси у граду Абилину. Мада је намеравао да за живот зарађује на уобичајен начин, коцкањем, ипак се прихватио и дужности градског шерифа. Док је једне ноћи играо покер у крчми, на улици се зачула пуцњава. Изнервиран што га прекидају усред партије, Хикок је излетео у ноћ и на лицу места изрешетао недужног пролазника. Онда се, зачувши како му се неко шуња иза леђа, у трену окренуо и убио свог заменика. Сутрадан су становници Абилина одлучили да потраже новог шерифа који ће бити нешто мање брз на орозу. ■

СЕДАМДЕСЕТ ПУТА СТО ДОЛАРА

Амерички сликар Џилберт Стјуарт израдио је три портрета првог америчког председника Џорџа Вашингтона. Последњи кога је наручила лично госпођа Вашингтон уједно је и најпознатији обичном Американцу мада има један недостатак. Недовршен је. Ствар је у томе што председниковом портретисти Стјуарту никако није ишло у рачун да слику доврши. Док је гњавио и одуговлачио, он је у ствари штанцовао копије портрета које је продавао за сто долара по комаду, што је у оно време била замашна сума. Зна се да је бизнису склони Стјуарт направио најмање седамдесет копија и да је госпођа председниковица Марта на крају сасвим изгубила стрпљење и дигла руке од ћорава посла да се домогне слике. Уместо ње задатка се латио Џорџ који се једног дана, прилично љут, појавио у атељеу уметника. Стјуарт се, међутим, није дао поколебати. Слика ће бити уручена тек када буде сасвим готова и ни трена раније...

Када је 1828. Џилберт Стјуарт умро, портрет Џорџа Вашингтона још није био довршен. ■

ШТА ЈЕ ТО, ШТА ЈЕ ТО... КРСТ

Крст је и сам човек. „Симбол универзалног, архетипског човека, способног за безгранично и хармонично ширење како у хоризонталној, тако и у вертикалној равни". Кад смо код учених демистификација тог „најсвеобухватнијег од свих симбола", ваља нешто рећи и о његовим саставним деловима: „вертикална линија је небесна, духовна и интелектуална, позитивна, активна и мушка, док је хоризонтална земаљска, рационална, пасивна, те негативна и женска".

Док је у науци све то тако сложено, у приповестима за народ то се износи много једноставније. Тако су Германи у средњем веку разумели да је крст стабло „којему је корије-ње у паклу, врх у Божјем пријестољу, а гранама обухваћа свијет". На Истоку се, пак, приповедало да је крст „мост или љествe по којима се људска душа пење према Богу".

Прича о апостолу рудару

Крст је човеку битан симбол знатно пре хришћанства. Тако Е. А. Волис Баџ износи да се „најстарији познат пример" употребе крста као симбола налази у Британском музеју. Реч је о једном цилиндар-печату из времена каситске династије (владала у Египту од 1746. до 1711. године пре нове ере). Изнад фигуре бога-Сунца и клинастог текста молитве „која још у потпуности није преведена" налази се „оивичени једнокраки крст".

Како се више примичемо новој ери, тако и археологија има више прикупљених примера: „На зидној слици из гробнице у Теби... две мале фигуре на грудима носе једнокраки крст". На надгробном споменику асирског краља Шамши-Адада VI (824. – 810. п.н.е.) крст је „обично познат као малтешки или коптски или зракасти". Да се не прича о ископавањима у Троји које је спровео чувени Шлиман, о вазама и оружју од бронзе из Скандинавије, Немачке, Аустрије...

„Колумбо и његови морнари били су запрепашћени што су нашли крст у Америци". Они су то у почетку тумачили легендама о апостолу Томи „који је посетио Индију и тамо радио као рудар". Али, то није била Индија, а оно су били домородачки „крстови ветра"

ВЕЗА НЕБА И ЗЕМЉЕ

Крст, криж, латински crux, грчки стаурос, је „универзални симбол из најдаљих времена”, „васељенски симбол”. У природи је то: „човјек раширених руку, птичији лет, лађа и јарбол, оруђе за орање тла”.

који су „првобитно представљали четири основна правца одакле су долазили ветрови и кише”.

Свето дрво у Риму

Хришћани су, дакле, „одабрали” проверен симбол. А то је почело у 4. веку. Царица Јелена, мајка Константина Великог, према предању, после великог ископавања 3. маја 328. године нашла је „прави (часни) крст”, то јест онај на којем је Исус био разапет. Кажу да је она тада нашла три крста. Јасно, јер Христ је био разапет заједно са два разбојника. Пред царицом се тада јавила велика невоља. „На којем је од њих патио наш Господ?” Не зна се поуздано да ли се спасоносног решења сетила сама или свештеник који је био у пратњи, али убрзо је на лице места донесен један мртвац. Ставише га на први крст и ништа се не деси. Али кад га „поставе на други крст мртвац је сместа оживео”. Царица је одмах део тог чудотворног крста послала Константину, а он опет откиде део и упути га папи. Кажу да се тај део „још чува у Риму”.

Е, сад, питаћете како је царици, или приповедачу о том догађају, могла пасти на ум мисао о онаквој провери. Просто. Она је знала приповест по којој је тај крст, у ствари, од дрвета живота што је расло „у сред раја”. Хришћани верују да ће се тај крст „поново јавити у рукама Христовим за Посљедњег суда”.

Колико има врста крстова, то нико тачно није утврдио. Разни су бројачи и разни критеријуми. У једној књизи објављеној код нас нацртана су 42 различита. За ову прилику узећемо једну од најједноставнијих подела. Дакле: крст без врха (Т-крст), крст са врхом и једном пречком, крст са врхом и две пречке и крст са врхом и три пречке.

Описаћемо други по реду. То је „крст јеванђеља”. Симболизује „цело човечанство привучено Христу са све четири стране света”. Опет „подножје крста усађено у земљу означава веру која почива на дубоким темељима, а горњи крак означава наду која се пење пут неба”. Грчки крст има сва четири крака једнака. Код латинског је усправни крак дужи. Грчке и латинске цркве грађене су тако да се ти крстови оцртавају на тлу. Јасно је већ у којој цркви који.

Са две пречке је крст који горе, при врху, има онај Пилатов подругљиви натпис: „Исус Назарећанин, краљ јеврејски”. Он се још зове лоренски крст, а најчешће се среће у Грчкој.

На крају, крст са три пречке је „симбол црквене хијерархије”. У Римској цркви је још у 15. веку одређено да крст са три пречке може имати само папа. Двоструки крст носи кардинал, а једноструки бискуп.

Слободан Рељић

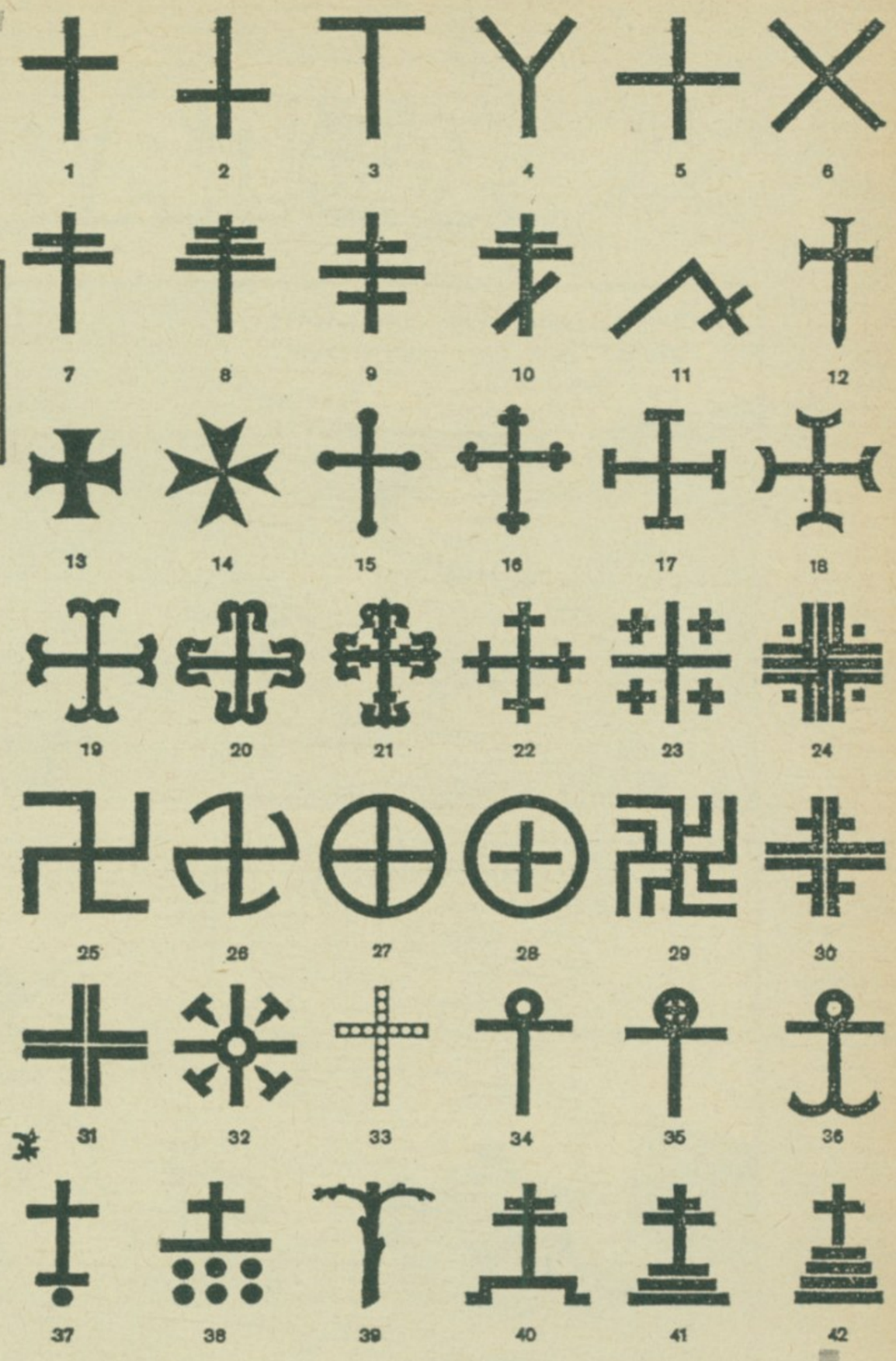

1. Латински крст (crux capitata, crux ordinaria)
2. Петров крст (crux inversa)
3. Крст св. Антуна (crux commissa, „Т” – крст)
4. Рачвасти крст (разбојнички крст, „Y” крст)
5. Грчки крст (crux immissa, crux quadrata)
6. Андријин крст (crux decussata)
7. Надбискупски крст (crux gemina, двоструки крст)
8. Папски крст (crux papalis)

9–10 Руски крст

11. Сломљени крст
12. Клинасти крст
13. Пљоснати крст
14. Малтешки крст
15. Јабучасти крст
16. Тролисни крст (Лазаров крст, брабантски крст)

17–18. Штакасти крст (crux patibulata)

19–21. Сидрасти крст (crux ancorata)

22. Поновљени крст
23. Јерусалимски крст (крст Светог гроба)
24. Римски „Свети крст”
25. Кукасти крст (crux dissimulata, свастика)
26. Ротирајући кукасти крст
27. Сунчани крст
28. Посветни крст
29. Удвостручени кукасти крст
30. Немачки гимнастички крст (четири слова F: – frisch = свеж, fromm = побожан, frölich = весео, frei = слободан)
31. Гамадиа (crux gammata, састављен од 4 слова Г)
32. Коптски крст (крст с ексерима)
33. Бисерни крст (crux gemmata)
34. Египатски крст (crux ansata)
35. Комбинација египатског, Антуновог и сунчаног крста
36. Комбинација сидрастог и египатског крста (crux ansata ancorata)
37. Крст уздигнут изнад земље
38. Варијанта уздигнутог крста са шест зрна песка
39. „Arbor vitae” (crux virescens)
40. Арханђелски крст
41. Варијанта арханђелског крста
42. Крст четири евангелиста

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

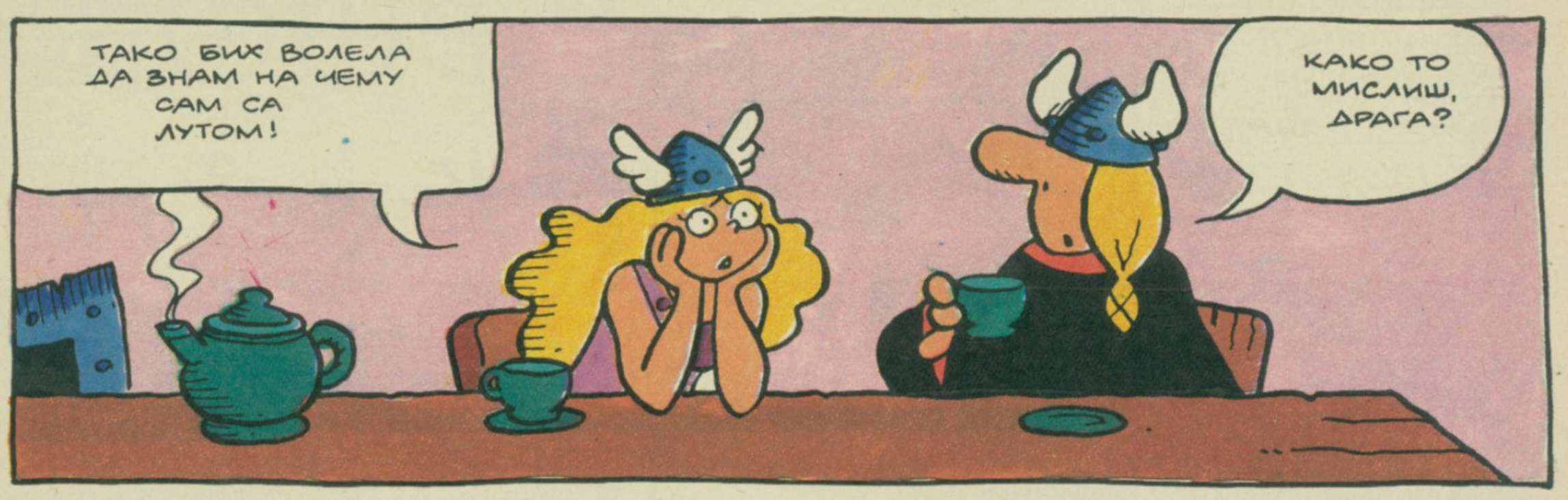

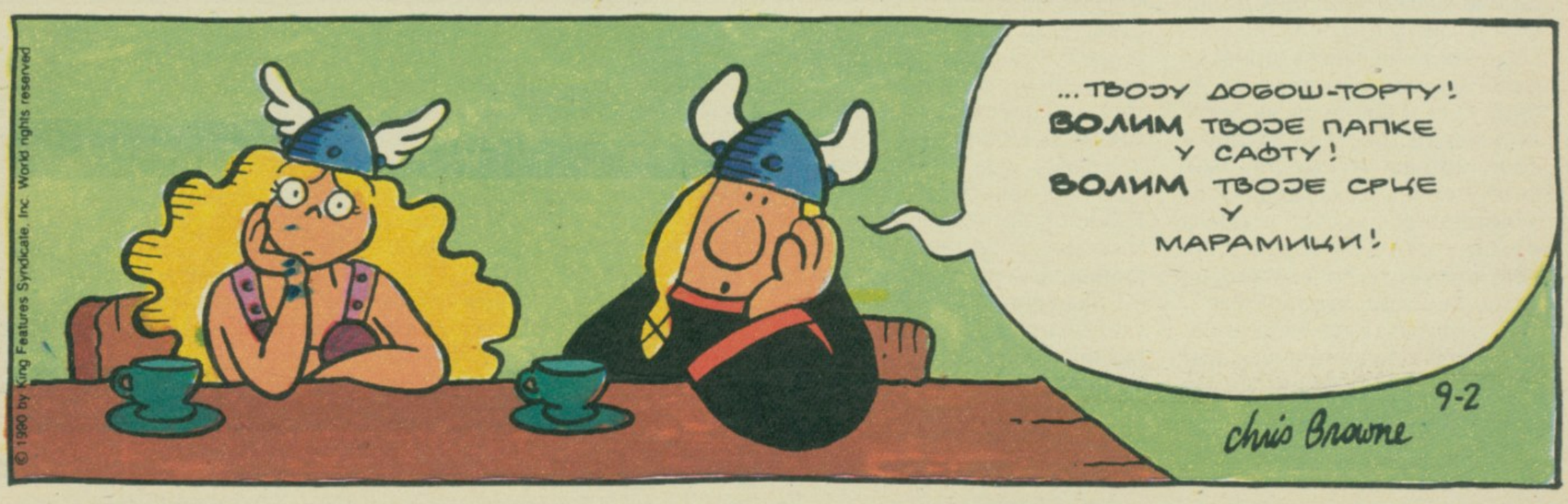

ДВА ТОНА, ДВА ЗРНА

Умеју ли животиње да рачунају?

Најновија истраживања доказала су невероватне способности гусака, голубова, сојки, мрава, папагаја...

Једно од питања које нас сигурно никада неће довести у недоумицу је: ко је на нашој планети најпаметнији? То смо, наравно, ми, људи. А што се тиче осталих живих бића, ни ту, на први поглед, нема много разлога за двоумљење. Одмах иза нас су делфини и неке врсте човеколиког мајмуна. О осталим животињским врстама, са понеким часним изузетком, немамо баш најблиставије мишљење: Многе нам служе као синоним за глупост. На пример, кокошке и гуске. Откад је света и века, оне важе као најнеинтелигентнији представници животињског света. Да ли је баш све тако? На основу неких најновијих истраживања, није. Гуска, ипак, није таква гуска каквом је сматрамо јер уме да – рачуна. Ни кокошка не заостаје за њом. Ни њој не може да се потури рог за свећу: другим речима, она зна да су два и два четири и одмах ће приметити колико јој јаја недостаје у гнезду.

Сабирање и одузимање су рачунске радње којима, мање-више, све птице владају у пристојној мери, неке чак задивљујућој. Међу њих свакако спадају и голубови чији представник Гриша заслужује све похвале као врстан математичар. Полазећи од тога да птицама није стран појам броја, један руски истраживач научио је поменутог голуба да, кад једе, позобље само пет зрна. Савладавши тај задатак, Гриша се нашао пред новим – требало је да поједе пет зрна, али распоређених у две гомиле. То и не би било тако тешко да се у једној нису налазила три зрна, а у другој читава хрпа. Гришењка се није дао збунити. Пошто је позобао три зрна из оне једне гомиле, кљуцнуо је још тачно двапут из оне друге. И ко сад сме да каже да је он само глупа птица?

Сојка математичарка

Ништа лошији математичари нису ни сојке. Напротив. Немачки истраживач Келер ставио је пред једну од њих неколико десетина у црно, зелено, црвено и бело обојених кутијица. Сојкин задатак био је да из сваке од њих извуче одређен број зрна, што је она беспрекорно обавила. Најпре је дуго ходала између кутијица, подизала поклопце и завиривала унутра. Онда је схватила шта је требало и из свих црних кутијица извукла по два, зелених три, црвених четири и из белих пет зрна. Зар то није доказ памети?

Због неверних Тома доктор Келер је за сојку паметницу смислио још тежи задатак. На сто по коме је она важно шетала распоредио је десетак нових кутијица на чијим су поклопцима биле исцртане тачкице, свака са другим бројем. Затим јој је показао папирић на коме је било исто онолико тачкица колико и на једном од поклопаца, али друкчије распоређених. Сојка је, додуше, неко време размишљала, али је забила кљун тачно тамо где је требало.

Искуства са сојкама и неким другим птицама показала су да оне могу да броје не само до седам, како се све донедавно веровало. Папагај Жако научио је да позобље тачно онолико зрна колико би се сијалица пред њим упалило, а то је у неким случајевима било осам, девет, па и више. Пошто се у експериментима са сијалицама Жако сјајно снашао, некоме је пало на памет да испита како ће поступити када уместо светлости зачује музику. За тако паметну птицу то и није био нарочито тежак задатак, упркос томе што се нико није потрудио да му објасни шта треба да ради. Дакле, кад је флаутиста одсвирао два тона, он је кљуцнуо два зрна. Научници су зато смислили задатак који заиста није био лак. Сада више нису била у питању зрна него, као и у случају сојке, тачкице на поклопцима кутија. Чим би чуо одређени број тонова, Жако би прилазио кутијици на чијем се поклопцу налазило исто толико тачкица. Закључак истраживача који су водили експеримент био је да су' „Жакоова решења врло близу човековим".

Сарина пета сламка

Да неке животиње често „размишљају" слично као људи, показала је и женка шимпанзе Сара. Како је била врло бистра, она је, кад год би то затражили од ње, вадила из једне кутије одређени број сламки. Човек који је водио експеримент одлучио је да збуни Сару: у кутију је ставио четири сламке а тражио да извади пет. Кад је схватила шта се од ње захтева, Сара се збунила. Закратко, како се показало. Преломила је једну од четири сламке напола и добила пет. Сјајно, зар не? Мора да је и Сара била истог мишљења јер, кажу, није крила одушевљење због начина на који се снашла.

Баратање двоцифреним, а можда и вишецифреним, бројевима није, по свему судећи, страно ни мравима. То је показао експеримент у коме су на мрављу стазу постављена три мамца различите величине. Открivши их, мрав извиђач најпре их је неколико пута обишао, омирисао и стуштио се у мравињак. Ускоро се поред сваког мамца нашла по једна група мрава: око најмањег се скупило 25, оног мало већег 44 и највећег њих 89. Свака од тих група је својим бројем тачно одговарала тежини коју је требало да пренесу. Отуда и питање да ли је, можда, мрав извиђач направио количински, можда чак и аритметички, прорачун постављених мамаца. Разуме се, поставља се и питање на који начин је своја сазнања пренео осталима.

Етолози кажу да мрави своја обавештења преносе додиром. Захваљујући снимцима направљеним супербрзим камерама, утврђено је да грешке нема. Знак који је користио први мрав у ланцу непромењен стиже до последњег. Покварених телефона нема.

Припремила:
О. Вукадиновић

Илустровала: Драгана Јовчић

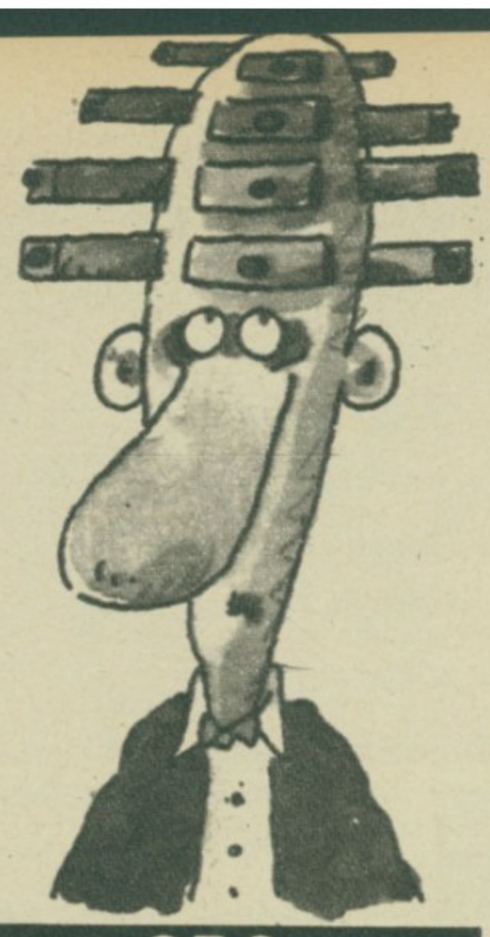

ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ

КРАЉЕВО НОВО ОДЕЛО

Сећате се оне Андерсенове бајке о голом краљу и поданицима који се безмерно диве његовој непостојећој одећи. Сарадници Националне лабораторије Ливермор (САД) као да су одлучили да ову идеју остваре: успели су да створе материјал који је практично невидљив, а при том врло јак.

Као основна сировина послужио им је раствор силицијума густ као желе, из кога се затим хемијском и топлотном обрадом извлаче чврсте и невидљиве нити. Нови материјал званично је добио име „аерогел", али га научници међу собом зову искључиво „замрзнути дим". Нико, наравно, и не помишља да шије од њега одећу, а стручњаци Насе сматрају да је много практичније искористити га за космичке мрежице сличне онима за хватање лептира. Њима ће астронаути хватати честице прашине у близини комета, а затим их пребацивати на Земљу ради проучавања.

Оно што уопште нисте желели да знате о инсектима

МУВЕ, ГОСПОДА

Када би људска раса ишчезла, на Земљи би се поново успоставила еколошка равнотежа каква је владала пре десет хиљада година. А ако би инсекти ишчезли, људе ништа не би могло да спасе

Хоће ли инсекти завладати светом ако људска раса уништи саму себе? Хоће, и то сигурно. Већ сада инсеката има далеко више него што је нас. Они су и једна од првих животињских врста која се пре 400 милиона година појавила на земљи. Свега 100 милиона година касније готово све врсте које су и данас познате већ су постојале.

Отада су инсекти овладали копном и слатководним срединама широм света (из неког разлога који још није до краја разјашњен никада нису успели да населе мора). За разлику од њих, људи су новајлије на овом свету, стари мањи од милион година и њихово упориште на овој планети је, најблаже речено, климаво.

У овом тренутку по свету лети и гмиже око милијарду милијарди инсеката. Изражено на нешто другачији начин, то је милион билиона килограма живе материје, отприлике колико износи и укупна маса људске расе. Укупан број познатих врста инсеката, дакле оних који су добили научно име (као нпр. Musca domestica, кућна мува) нешто је већи од 750.000. Прва цифра је, међутим, да-

КОМПЈУТЕР ЧИТА СА УСАНА

И ЧУЈЕ И ВИДИ

Истраживачи већ годинама настоје да направе компјутер који ће моћи да разуме људски говор. Додуше, већ постоје неки који могу да препознају до 10.000 речи са 98 одсто сигурности. За почетак сасвим добро кад не би било доста ограничења. Особа која „разговара" са рачунаром мора да прича врло споро, да се труди да речи изговара што јасније и да се „ћаска" у готово изолованој просторији, без неких других звукова.

Бен Јухас, компјутерски инжењер, размишљао је како да помогне рачунарима. Бука омета и људе, али они ипак успевају да разговарају на великим прославама, или, рецимо, рок-концертима. Како? Свако од нас слуша саговорника, али му, истовремено, потпуно несвестан тога, и чита са усана. Зашто не направити и компјутер који би то могао?

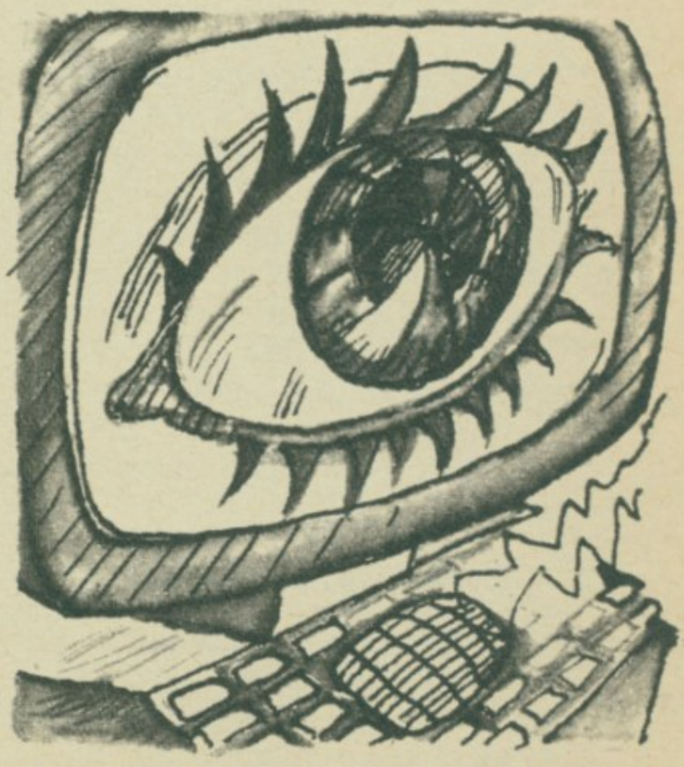

Јухас већ годинама ради на усавршавању рачунарског система који успева да схвати шта му се говори, по положају усана, зуба, језика, „гледајући" само у слику без тона. Мало-помало компјутер је прво научио абецеду, а онда је почео да склапа речи и реченице. Када је научио да

ЏИНОВИ И ПАТУЉЦИ

Међу америчким ровчицама најмања је такозвана белозуба (Crocidura) – тешка је само 2-3 грама. Али, ова животињица изразито белих зуба и сразмерно великих ушију и дугачким длакама на репићу ипак није најмањи сисар на свету. Још је мања од ње „мала белозуба ровчица" која има од 1,6 до 2,9 грама, а међу овим пољским кртичицама које се хране инсектима и примерака од свега 1,2 грама!

Животиње од два грама срећу се и међу слепим мишевима, о чему је „Забавник" писао опширније, а праву перолаку категорију у птичијем свету чине неки представници породице колибрија „тешки" 1,6–1,8 грама.

На супротној страни, у правој тешкој категорији, истакнуто место заузима мужјак афричког слона који достигне и до 7,5 тона. (Нешто су мањи, али солидно тешки, и индијски слонови – мужјаци имају до 5 то-

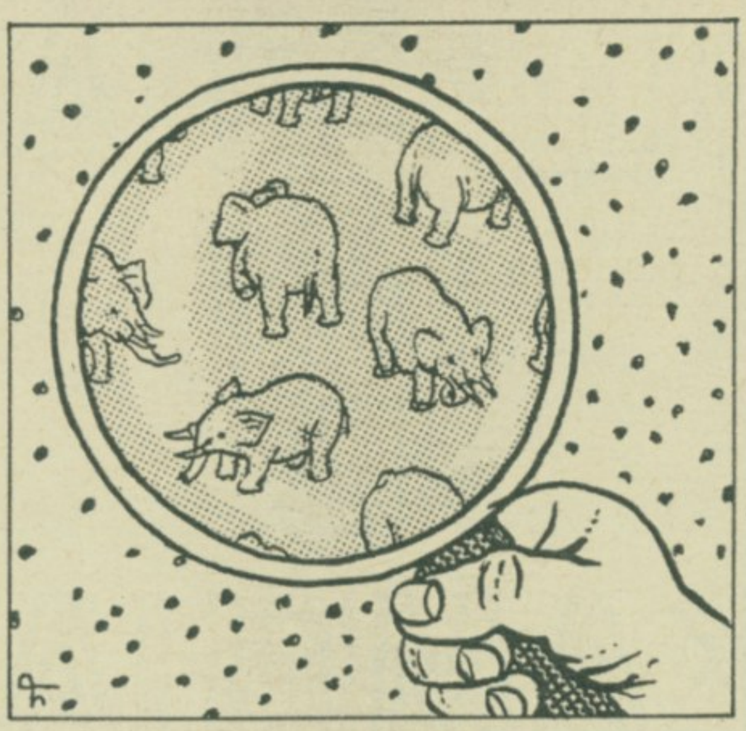

на). Па ипак, слон није апсолутни шампион међу сисарима. Неки примерци гренландских китова теже и до 150 тона, то јест као 20 слонова.

НЕ ПРЕТЕРУЈМО!

Шаргарепа заиста заузима почасно место међу воћем и поврћем по садржини каротина (провитамина А) и управо зато је лекари препоручују свима који слабије виде. Али, без претеривања...

У Великој Британији недавно је забележен смртни случај – пацијент се отровао соком од шаргарепе. Из најбољих намера пио га је на литре дневно и умро од хипервитаминозе – прекомерне количине витамина.

Лекари зато понављају: јесте мрква изванредна, треба да је узимају они који пате од авитаминозе, малокрвни и слаби, добра је и против песка у бубрегу, за циркулацију и боље варење, али никако у претераним количинама – довољно је појести 1-2 дневно.

В. М.

Илустровао: Растко Ћирић

АРИ СВЕТА

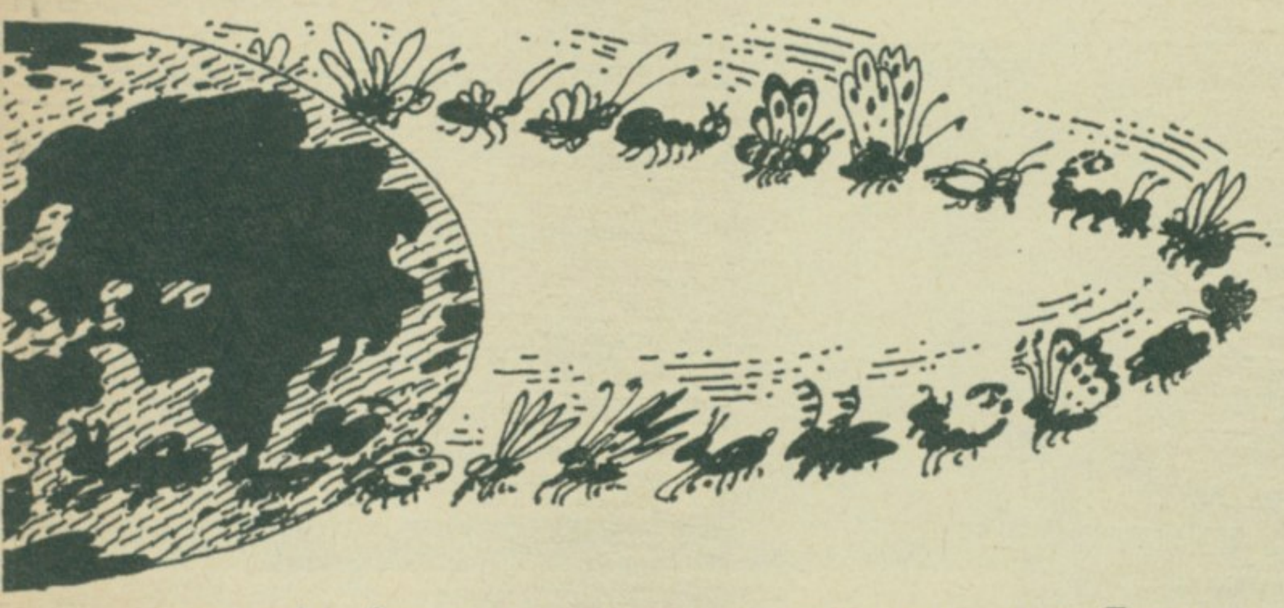

леко већа. Зна се да данас, углавном у тропским крајевима, живи близу 30 милиона врста.

Инсекти обухватају више врста од свих осталих живих организама заједно – укључујући ту и биљке, животиње и микроорганизме. Ентомолози, научници који их проучавају, непрекидно имају пуне руке посла. Скоро да није претерано рећи како се свакодневно открије по нека нова врста за коју наука до тог тренутка није знала. Тако, рецимо, амерички ентомолог Едвард Вилсон тренутно проучава једну групу мрава са преко 300 врста до сада непознатих науци.. Ствари стоје тако, тврди Вилсон, да кад год изађе на терен открије неколико нових, непознатих врста, често у размаку од свега неколико сати.

Запањујућа бројност и разноврсност сврставају инсекте у она сићушна бића која владају светом, раме уз раме са бактеријама, алгама и морским љускарима. Људи зависе од инсеката да би опстали. Инсектима људи нису од богзна какве користи. У ствари, када би људски род сутра ишчезао, мало је вероватно да би иједан инсект због тога изумро, изузимајући три врсте људских бува – а и у том случају одржале би се буве које живе на горилама и које су иначе блиски рођаци човечијих бува. За два до три века еколошки систем наше планете поново би достигао равнотежу каква је постојала пре 10.000 година.

Када би инсекти изумрли, свет би потонуо у еколошки хаос. Без инсеката који су их опрашивали, највећи број цветних биљака убрзо би нестао са лица Земље. Већина сисара, птица и других копнених кичмењака лишени лиснатих биљака, воћака и инсеката којима су се хранили заувек би изумрли с нестанком биљака. Земљу више не би имао ко да рије и „проветрава" јер, супротно општеприхваћеном мишљењу, главни ровачи и обновитељи тла нису кишне глисте, него инсекти.

Траве и корови прекрили би опустошени свет без шума. Људски род био би изложен страшној патњи, гурнут на ивицу изумирања.

М. И.

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубац

препознаје шта му се говори само на основу видео слике коју му је Јухас приказивао, Бен је спојио филм са одговарајућим звучним сигналом. Што је у просторији бука већа, рачунар се више ослања на оно што види него на оно што чује. Јухасови компјутери разумеју људски говор пет пута боље од обичних рачунара.

– Без обзира колико ово звучало сјајно – каже Бен Јухас – још смо далеко од идеалног компјутерског система. Рачунару недостаје оно што човек учи годинама: да разуме о чему се ради чак и кад не чује сваку реч.

Илустровала: Ивана Швабић

ИСТОРИЈА ПУНА МАШТЕ:
КРАЉ АРТУР

ИШЧУПАЈ МАЧ ИЗ КАМЕНА !!

Краљ је, наравно, бесмртан и само чека да дође његово време, па да се врати овенчан славом и поново заузме британски престо

Ово није „тај" округли сто, него само налик на Артуров, у великом холу дворца Тинтаџел

Ко још није чуо за краља Артура и његове витезове Округлог стола, замак Камелот, чаробни мач Екскалибур и мудрог чаробњака Мерлина? Али, да ли је Артур стварно постојао? Где се родио, где је покопан? Има ли истине у силним подвизима који му се приписују? Ко да одговори на та питања! Јер, доказа и има и нема.

Тако је историјски утврђено да је у освит 6. века постојао извесни Артурус, римски коњички официр, а можда и келтски поглавица који се храбро борио против Англосаксонаца који су у та времена наваљивали и на Британска острва. На крају су их освојили, али не цела: дивље врлети Корновола, Велс, Камбрија, Нортамбрија и Стратклајд никада нису пали у њихове руке, што због неприступачности, што због јуначких Келта. Изгледа да се тако зачело предање о Артуру које је нарасло као грудва снега пуштена низ брег! Преносили су га народни песници с колена на колено, стално додајући понешто, а онда се и „права" књижевност докопала легенде.

Први писани траг о Артуру налазимо у делу „Историја Брита", велшког архиђакона Галфрида од Монмута, који га је писао од 1132. до 1137. године и то на латинском. Реч „Историја" из Галфридовог дела треба да се разуме у њеном прастаром значењу „прича" јер је овај зачетник енглеске књижевности више ширио келтска предања него што се бавио повесним чињеницама. Тако се из његове „Историје", осим за Артура, сазнало и за легенду о Леокрину, Горбодарку, краљу Леру и његовим кћерима, а све те личности постале су у доцнијим вековима инспирација за велика уметничка дела широм Европе.

Син грешне љубави

Галфридова „Историја" одмах је постала оно што бисмо

Екскалибур је враћен у језеро одакле се и појавио...

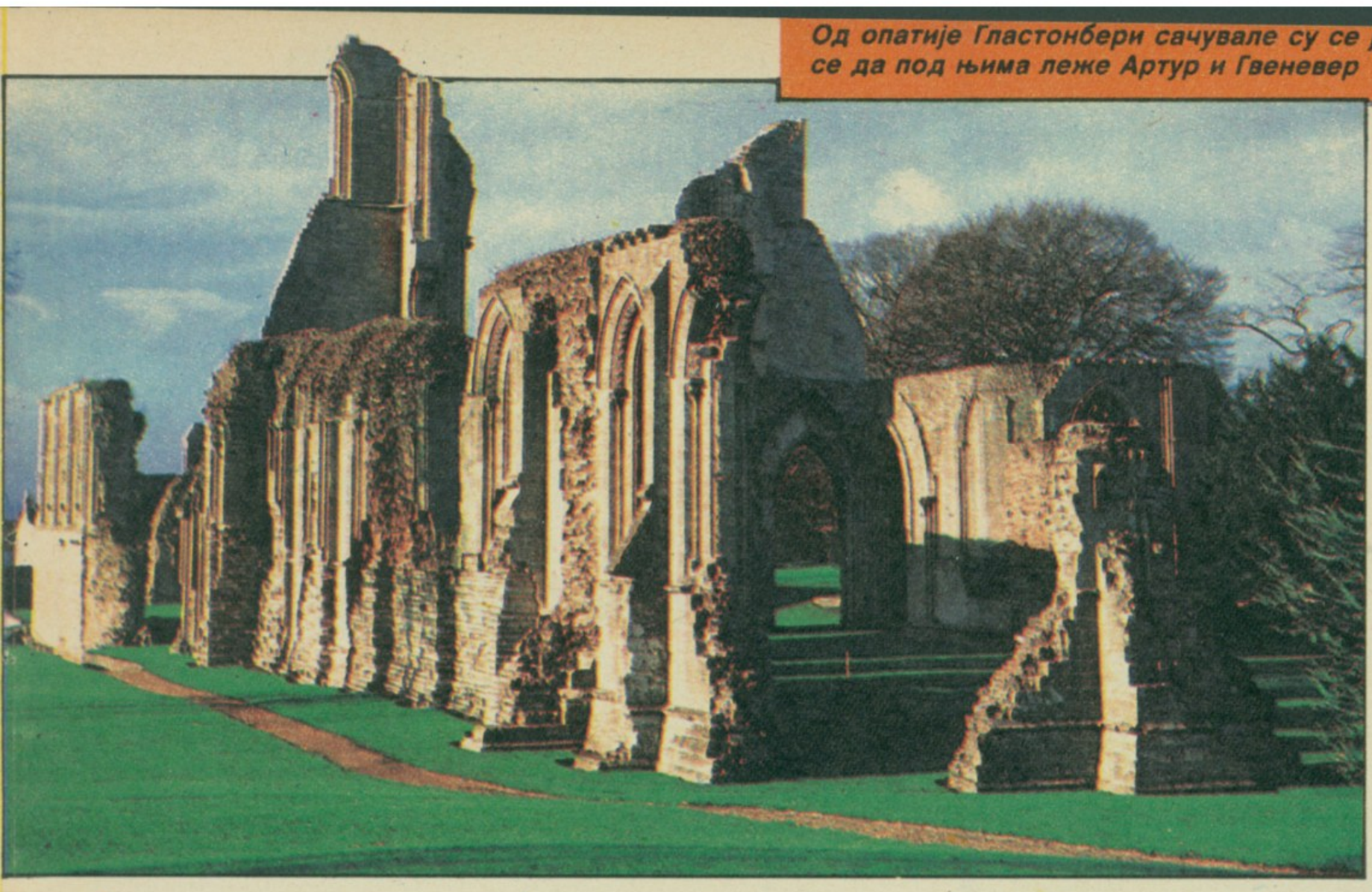

Од опатије Гластонбери сачувале су се још само ове зидине. Тврдило се да под њима леже Артур и Гвеневер

ми данас назвали бестселер. Преведена је с латинског на енглески и француски – језик којим су говорили Нормани, тада владари с обе стране Ламанша. Артурови подвизи и доживљаји његове дружине надахнули су најчувеније тадашње песнике, трубадура Бертрана де Борона, па Кретјена де Троа, Марију од Француске, Васа и друге. Легенда се стално допуњавала новим и новим појединостима.

На почетку „Историје" Галфрид пише о Енеју и његовом сину Асканију који су побегли из Троје у Италију, о Асканијевом стрицу Бруту, који се упутио на далеки Запад, освојио острво Албион, назвао га по своме имену Брутанија или Британија и постао родоначелник Брита(наца). Артур, као потомак ових римских јунака, био је приказан као владар не само целе Британије него и великог дела Европе: Галије и Скандинавије.

Артуру је Галфрид посветио четири тома свог обимног дела, од VII до XI књиге. Био је син Игерне и Утер-Пендрагона, краља Енглеске. Родио се у тврђави Тинтагел у Корнволу, а његова мајка је била жена корноволског краља, Утеровог најљућег непријатеља. Утер се заљубио у Игерну, а мудри чаробњак Мерлин помогао му је да се преруши и уђе у Игернину постељу док јој је муж-краљ био одсутан. Плод те љубави је био Артур кога је Мерлин, кад се родио, склонио у замак једног поузданог витеза који га је подигао као сопственог сина.

Када је Утер умро, његови витезови посвађали су се око трона. Артур је тада из једне стене успео да ишчупа тајанствени мач на којем је писало:

„Ко извуче овај мач из овог камена значи да је по праву рођења Краљ целе Британије".

Тајанствени свети Грал

Када је у некој бици Артур сломио тај мач, Мерлин га је одвео до језера из којег се помолила рука пруживши му нови, чаробни мач Екскалибур. А на језеру се појавила барка и у њој дама која је Артура уверила да је мач његов.

И други Галфридови савременици писали су о Артуровим подвизима, међу њима Виљем од Малмесберија и Хенри од Хантингдона. Код Норманца Васа, у „Делима Брута(наца)", први пут се помиње Округли сто краља Артура – код Галфрида о њему нема ни речи – који има чудесну моћ да постаје час велики час мали. Настале су и нове приче, међу њима и неке о Артуровој сестри вили Моргани.

Артур и његови витезови покушавају, поред осталог, да нађу свети Грал. О њему је песник Бертран де Брон написао роман у стиху „Јосиф из Ариматеје".

Легенда о Гралу говори о тајанственом путиру којим се служио Исус за време тајне вечере. У тај путир Јосиф из Ариматеје скупио је капље крви која је цурила из Христова тела. Путир су чували многи чувари и бринули о његовој чистоћи, он прелази с поколења на поколење. Јосифови рођаци чувари донели су га

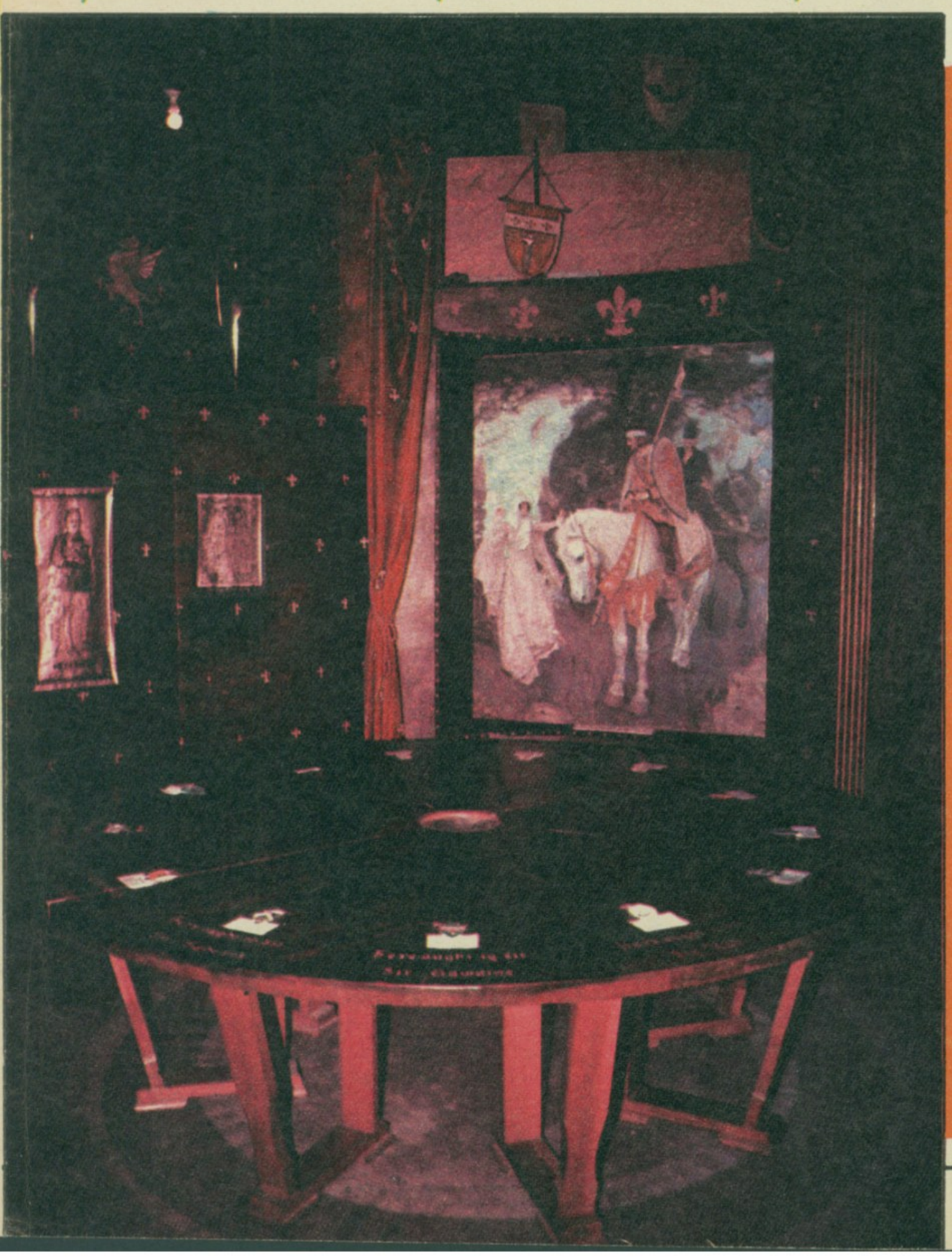

И овај сто само опонаша Артуров, чак су означена и места дванаесторице најближих витезова. Иначе, уз сто који је имао магичну моћ да постаје час велики час мали спадало је сто педесет племића

на далеки Запад. Тако се ова легенда испреплела са легендом о краљу Артуру па су и витезови Округлог стола пошли да траже Грал, а како се и у миту о Тристану и Изолди исто тако говори о Гралу, то се и он уплео у циклус о Артуру!

Издаја краљице, сина и Ланселота

Истраживачи данас већином сматрају да спев Роберта де Барона није најстарија сачувана верзија романа о Гралу, него да јој претходи незавршени „Персевал или прича о Гралу" Кретјена де Троа који спада међу највеће француске песнике. После његове смрти 1188. године тај су спев завршили други песници. У сваком случају, Роберт де Борон је веома подробно изложио историју Јосифа из Ариматеје, његових рођака и путира који су донели на Запад, а написао је и спев о „Мерлину" од кога је сачуван само одломак.

Легенда о Артуру завршава се љутом битком између њега и његовог сина Мордреда око престола. Мордред је био дете рођено у грешној Артуровој вези са полусестром. Искористио је прилику да преотме престо у часу када је Артурова жена, краљица Гвеневер, исто тако згрешила и то са витезом Округлог стола сер Ланселотом! Љути Артур је, откривши неверство, хтео да се освети Ланселоту који је побегао у Француску, али када је Мордред заузео престо, Артур се вратио и заметнуо се бој.

И Артур и Мордред смртно су ранили један другога. Умирућег Артура његови верни витезови односе на језеро где он враћа Екскалибур у воду и заједно са својом краљицом плови на дивно острво Авалон, у уточиште бесмртности одакле, како смо рекли, треба да се врати кад куцне час.

Упркос свим овим легендама, стварно историјско постојање краља Артура не може се доказати. Где се налази замак Камелот, а које би међу многим језерима широм Британије било оно Екскалибурово, као и где је острво Авалон, нико није успео да пронађе, а ни да оспори да су пак постојали.

Још почетком 12. века бенедиктинци из опатије Гластонсбери у Сомерсету откопали су тако извесне кости за које су прогласили да представљају остатке Артура и Гвеневер – било је то у складу са схватањем цркве да осим Исуса нико не може бити бесмртан, па ни Артур. Недавна истраживања су показала како је Гластонбери некако доиста било острво, али у међувремену су се појавила и разна друга места на којима је „проналажен" Артуров гроб. Извесно је само да ништа није извесно: Артур је мртав, живео Артур! Зар је уопште важно да ли је икада постојао?

Припремила М. Крстуловић

Мач се појавио из језера, а дама у барци. Објаснила је Артуру да треба да га узме пошто је његов.

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

ИГРА СА МОНСТРУМОМ

Узалуд се Холтон Меквејд освртао око себе погађајући где би могло бити копно док је у малом чамцу бесциљно пловио по морској пучини. Магла је била густа, готово непрозирна, море тек мало узбуркано. Очи и уста били су му пуни неке тешке влаге. Владала је чудна, неприродна тишина.

Тишину је пресекао необичан звук, Меквејду се учинио као гроктање свиња, само мало дубље и гласније, а онда чудноват, сабласан уздах који се завршио дугим, мучним стењањем.

Меквејд је стајао у чамцу уплашен и пренераже. Шта ли се то скрива у магли, ту поред чамца? Био је готово убеђен да се то оглашава нека огромна животиња, али која?

Рибе су неме. Китови испуштају сасвим друге звуке. Зар је могуће да у мору живи нешто што још нико није видео?

Покушао је да среди мисли. Можда је све то, ипак, само уобразиља. Можда ништа није ни чуо, само су му нерви пренадражени због ноћашње олује која га је захватила изненада, док је у свом маленом чамцу недалеко од Тертл Кеја, у Карипском мору, ловио рибу.

Биће да је то у питању, уверавао је себе. Целу ноћ провео је на мору надајући се да ће, кад сване, успети да довесла до обале. Али, пала је магла. После свега није чудо што му се, овако уморном и неиспаваном, причињавају чудновати звуци на пучини. Али, из магле се поново зачуло гроктање, па уздах.

Меквејд је зграбио харпун и чврсто га стегао. Сада се осећао сигурније. Харпун је био тежак и оштар, с куком која је заиста била убојита, привезан за чврст најлонски конопац дугачак можда стотину метара.

Из размишљања га је пренуло поновно гроктање које се, уместо у уздах, претворио у право завијање. Чамац се јаче заљуљао.

Меквејд је и даље грчевито стезао тешки харпун.

Харпуном на неман

На свој ужас, кроз праменове магле угледао је на пучини огромно око које буљи право у њега. Једно једино око!

Готово у истом часу када га је угледао око је нестало.

Кроз праменове магле Меквејд је прво чуо гроктање, уздахе и завијање а потом, на свој ужас, на пучини угледао једно велико око. Буљило је право у њега...

Престрављен, али и радознао јер је угледао „непријатеља", наставио је да зури кроз маглу покушавајући да открије облик и величину немани. Успео је више да назре него да опази облик животиње дугачке преко пет метара.

Поветарац је благо заталасао морску површину односећи са немани облачке магле који су је скривали.

Меквејд је занемео од чуда: угледао је два мамутска пераја, једно испод, друго изнад огромног ока. Никаквог тела није било! Монструм који је гроктао, уздисао и завијао на Меквејда била је, у ствари, само огромна глава са перајима. Без тела.

Ветар се умирио и неман је поново нестала у магли. Тренутак касније Меквејд је осетио како се благо очешала о доњи део чамца. Више није могао да издржи. Дубоко је удахнуо, подигао харпун и снажно га хитнуо.

Тек сада је био сигуран да све што му се догађа није никакав сан. Лепо је осетио како се оштра кука харпуна чврсто забола у кожу и месо. Јасно је чуо ударац куке у тело чудовишта које се, на његово чуђење, није мицало. Можда сам је погодио у срце, понадао се, али, тек што му је синула та мисао, почео је пакао. Неман је испустила звук који је више личио на нагло пражњење мешине, а затим заронила дижући високе таласе. Један је бацио Меквејда на супротни крај чамца.

У том часу неман је нагло изронила, снажно се окренула на страну и поново, свом тежином, пљуснула. Већ следећег часа чамац се толико нагнуо да се Меквејду чинило да ће се сваког тренутка превртнути. Ухватио се чврсто за ограду чекајући да прође први ударац.

Клупко најлонског канапа почело је мућевито да се одмотава. Неман је пливала даље од чамца са харпуном у телу. Узалуд је Меквејд тражио нож да пресече најлон. Успео је једино да се баци на дно чамца, чврсто ухвати за даску и чека да се клупко потпуно одмота и канап затегне толико да пукне када се непознато створење напрегне да би се ослободило харпуна.

Најлон се, на жалост, није прекинуо. Меквејд се сетио да у чамцу има и карабин. Грозничаво је нашао кутију са мецима и почео да пуни пушку. Чамац је променио смер и пловио у полукруг. Неман је опет заронила кружећи испод чамца. Као да је настојала да га одвуче на морско дно.

Магла је полако почела да се подиже, чамац се мало умирио, а и канап олабавио. С пуним карабином у руци Меквејд је чекао.

Убрзо се море, неколико метара даље, опет запенило. Неман је испливала у својој својој величини и извртнула се на површину. Меквејд је брзо испалио три метка. Сада је могао добро да је види. Била је управо онаква како је и замишљао. Округла, дугачка око пет метара, али у свим правцима подједнако, тешка, можда, око две тоне. У ствари, била је то само огромна глава са страшним, дугачким крацима и устима од којих је човека хватала језа.

Меквејд је размишљао: каква је то животиња? Чиме се храни? Како се брани од нападача? Њена уста, иако велика и претећа, нису, ипак, била толика да могу зграбити човека или ограду брода.

Када би бар пришла ближе... Могао би да је погоди право у око! Опрезно је дохватио олабављени најлонски конопац и почео да га вуче и навија на калем, чекајући сваког тренутка да се неман, која је мирно лежала на површини, поново покрене.

У страху за сопствени живот није му падало на памет да метком из пушке, кад већ не може да нађе нож, прекине најлон и ослободи себе и чамац ужаса који га је снашао. Радио је, међутим, супротно од онога што је требало.

Чим је поново јасно видео велику главу, нанишанио је право у око животиње и притиснуо обарач.

Шта ме је то снашло?

До њега су допрли стењање и ропац. Наставио је да пуца погађајући циљ. Неман се само промешкољила и јурнула право на чамац који се снажно затресао од удараца. Била је толико близу Меквејда да је могао да јој осети мирис. Ударила је тако жестоко да га је бацила у заталасано море с друге стране чамца, а затим се снажно винула у ваздух и половином тела пала на прамац за који је био причвршћен калем с најлонским канапом.

Панично је покушавао да отплива што даље од побеснелог чудовишта. Око њега су плутали комади дасака, а када се окренуо, видео је да је под водом већ нестао део прамца с калемом. Неман га је ишчупала као сламчицу и, заједно с харпуном у телу, нестала у дубини.

Чамац се још некако одржавао на површини и Меквејд је допливао од њега. С тешком муком успео је да се попне. Ко зна колико је лежао настојећи да поврати дах и да се смири после најужаснијег сусрета који је доживео...

Нешто касније на Меквејдов чамац наишла је једна јахта. Сећао се, као кроз маглу, да су га носили, али ко, како и када, није знао. Тек када се на јахти окрепио и мало прибрао, схватио је где се налази. Људи који су га спасли наваљивали су да им исприча шта му се догодило.

– Не знам... Заиста, не знам... – било је све што је могао да им каже.

Власник јахте забранио је морнарима да узнемиравају Меквејда док се сасвим не опорави.

А Меквејд је добро знао: ако исприча шта му се догодило, нико му неће поверовати.

Како може човек који је читав живот провео на мору да погледа у очи другом морепловцу и каже му: „Мој чамац је уништило морско чудовиште. Било је тешко око две тоне и није имало ништа друго сем главе са огромним оком и два мамутска пераја". Како?

Једнога јутра у Меквејдову кабину је ушао капетан јахте. Понудио је Меквејда коњаком и рекао:

– Не желим да забадам нос у ваше приватне ствари, пријатељу, али ћу, ипак, морати да поднесем извештај да сам спасао човека на пучини. Шта да напишем?

Меквејд није знао шта да му одговори.

– Да ли ћете мислити да сам луд ако вам кажем шта ми се заиста догодило? – упитао је.

– Не – одговорио је капетан с осмехом. – Ја верујем људима и знам да на мору могу да се доживе чудне ствари. А нарочито овде, у тропским морима.

Када му је Меквејд све испричао, капетан је гласно почео да се смеје.

– Значи, уверен си да је то била морска неман. Е, видиш, није. То што те је толико уплашило је обичан становник ових мора. Само сумњам да један музеј има тако огроман примерак какав је био тај који си ти видео. Твој харпун је однела огромна океанска мола, бућањ или главатица, како је неки зову. Сасвим обично створење које воли да се игра и праћака на топлој морској површини, и то окренуто на бок па ти се учинило да има само једно око. Тада обично и „грокће". Опасна је једино због снаге и величине, а иначе се храни само љускарима и мекушцима – објаснио је Меквејду капетан.

Меквејд је без речи, у једном гутљају, попио понуђени коњак. Значи, монструм је био сасвим безопасан. Ипак, њега је и сад хватала језа од помисли на чудовиште које му умало није дошло главе.

J. A.

Илустровао: Брана Јовановић

ВИДЕО БАРОМЕТАР

В. Радосављевић

1. Arachnophobia – Страх од паука (1990)

„Страх од паука" је још један врхунски производ из фабрике снова Стивена Спилберга. Као редитељ је, додуше, потписан Френк Маршал, али ако се има у виду да је он већ годинама Спилбергова десна рука, онда је јасно колики је био утицај великог мага на стварање овог филма. Дакле, ево приче: игром случаја смртоносни (а науци непознати) паук доспева у мало америчко место. Неколико становника убрзо умире од његовог уједа, а лекар их све олако проглашава жртвама срчаног удара. Тек када и он доживи исту судбину, његов наследник успева да открије о чему се ради, али тиме, наравно, изазива општу панику у месту. Главне улоге тумаче Џеф Данијелс, Џулијан Сандс и Џон Гудман.

2. Problem Child – Најгоре дете на свету (1990)

Подизање деце је врло озбиљна ствар, нарочито када људи немају искуства у томе. Да би избегао (бар неке) од тих тешкоћа, брачни пар Хили одлучује да усвоји Јуниора, дечака од седам година, који је – што ће они, на своју жалост, прекасно сазнати – најгоре дете на свету. Ову комедију је режирао Денис Дуган, а у главним улогама појављују се Џон Ритер, Мајкл Оливер и Џек Ворден.

3. Reanimator 2 – Реаниматор 2 (1990)

Наставак црнохуморног култ хорора Стјуарта Гордона („Лутке") из 1985. године. Доктор Вест и његов помоћник припремају се за свој најважнији експеримент: спајањем делова тела који су припадали разним људима желе да створе савршену жену. У режији Брајана Јузне главне улоге тумаче Џефри Комбс и Брус Абот.

4. Men At Work – Људи на послу (1990)

Поред глуме, Емилио Естевез („Заседа", „Млади револвераш", „Репо мен") већ годинама се бави писањем сценарија и режијом. Његов претходни филм „Мудрост" изазвао је врло опречне реакције, али зато би овај најновији морао да буде потпуни успех. То је откачена комедија о двојици ђубретара који се случајно уплићу у убиство једног политичара и самим тим сазнају за прљаве послове у које је он био умешан. Поред Емилија Естевеза у главним улогама се појављују његов рођени брат Чарли Шин (за оне који не знају; право име његовог оца Мартина Шина је Рамон Естевез, тако да је један син узео старо, а други ново презиме), Дејвид Кејт и Лесли Хоуп.

5. A Cadillac Man – Продавац кола (1990)

Главни јунак овог филма је продавац кола који сав новац који заради потроши на жене. Шеф му саопштава да ће га отпустити уколико у року од 24 сата не прода бар 12 аутомобила. Али, тада се дешава нешто што ће му променити живот: у фирму упада наоружани муж једне намештенице и, убеђен да га жена вара, све који су се ту затекли узима за таоце. Филм је режирао Роџер Доналдсон („Без излаза", „Побуна на Баунтију", „Коктел"), а главне улоге тумаче Робин Вилијамс и Тим Робинс.

Робин Вилијамс и Тим Робинс у филму „Продавац кола" Роџера Доналдсона

ИЗНОГУД
Невидљива опасност

ПИШЕ: ГОШИНИ (GOSCINNY)
ЦРТА: ТАБАРИ (TABARY)

ДОК ДОБРИ КАЛИФ ХАРУН ЕЛ ПУСАХ МИРНО ПРОВОДИ ВЕЧЕ, УЉУЉКАН НЕЖНИМ МЕЛОДИЗАМА МЛАДОГ ДВОРСКОГ ПЕВАЧА, ЕЛ АРЛАУКА...

ЈЕЕЕХ! ААА-У! ШАБА ДАБА ДУ!!

...ЗЛОБНИ ВЕЗИР ИЗНОГУД ОБУЗЕТ ЈЕ СВОЈОМ ФИКС -ИДЕЈОМ...

УФ! КАКО БИХ ЖЕЛЕО ДА ПОСТАНЕМ КАЛИФ УМЕСТО КАЛИФА!

...ШТО УЗНЕМИРАВА ЊЕГОВОГ ПОМОЋНИКА, ВЕРНОГ ДИЛАТА...

НЕ МОГУ ВИШЕ ОЧИМА ДА ВИДИМ ТОГ КАЛИФА!

ИЗВИН'ТЕ, ГАЗДА, АЛИ АКО НЕ ЖЕЛИТЕ ДА ГА ВИДИТЕ, МОЖ ДА ПОСТОЈИ НАЧИН

У ГРАД ЈЕ ДОШАО НОВИ ЧАРОБЊАК, ПО ИМЕНУ ОМАР! КАЖУ ДА УМЕ СВЕ И СВАКОГА ДА НАЧИНИ НЕВИДЉИВИМ!

ШТО ОДМАХ НЕ КАЖЕШ! ИДЕМО КОД ТОГ ОМАРА! БРЗО!

ОВАЈ... ВИДИТЕ, ГАЗДА... КАД ГОД ВИ И ЈА НЕШТО СМИСЛИМО...

... ОБИЧНО САМИ НАСТРАДАМО... ДОСАДАШЊЕ ИСКУСТВО...

ДОСТА! ВОДИ МЕ ТОМ ЧАРОБЊАКУ!

ХЕ, ХЕ... АКО НИКО НЕ ВИДИ КАЛИФА, ТО ЋЕ БИТИ КАО ДА КАЛИФА И НЕМА, И ОНДА ЋУ ЈА БИТИ КАЛИФ УМЕСТО КАЛИФА!

ТО ЈЕ ОВДЕ, ГАЗДА!

ГЛЕ, НЕМА НИ ВРАТА... БАШ ЈЕ ГОСТОЉУБИВ! УПАДАМ УНУТРА!

ОМАР ДИПЛ. ЧАР.

БОИНГ!

ИЗВОЛ'ТЕ!

!?!

О, ИЗВИНИТЕ... УВЕК ЗАБОРАВИМ ДА ЉУДИ НЕ ВИДЕ МОЈУ КАПИЈУ ОД ХРАСТОВИНЕ!

?

КУКА МИ ЈЕ У НЕРЕДУ, ВИДИТЕ... НИСАМ СТИГАО ДА РАЗМЕСТИМ САВ ОВАЈ НАМЕШТАЈ! ПАЗИТЕ ДА НЕ УДАРИТЕ У ТАЈ НИСКИ СТОЧИЋ...

НЕКА, НЕКА... ЗНАМ И ЈА ШТА ЈЕ МОМАЧКИ ЖИВОТ...

СЕДИТЕ У ТУ ФОТЕЉУ...

?!?

СЛУШАМ ВАС! ДАКЛЕ, КО СТЕ ВИ?

ДОЛАЗИМ ИНКОГНИТО...

СТАНУЈЕМ У ОНОМ ДЕЛУ ГРАДА, И...

ПАЗИТЕ!

НЕСПРЕТЊАКОВИЋУ!

?!?

ТРЕСС!

МОЈА ЛЕПА ВАЗНА ОД ПЛАВОГ ПОРЦУЛАНА ОТИШЛА У ПАРАМПАРИЈАД!

?!?!

СЛУШАЈТЕ, РЕКЛИ СУ МИ ДА ВИ ЗНАТЕ ТАЈНУ НЕВИДЉИВОСТИ! ЈЕ ЛИ ТО ИСТИНА?

ВИДИТЕ И САМИ!

ТРЕБА МИ ТА ТАЈНА...

ХЕ, ХЕ... ОНА ЈЕ СКУПА, ВРЛО СКУПА!

КОЛИКО? СТО ХИЉАДА ЗЛАТНИКА! НИ СЛУЧАЈНО! ПЕДЕСЕТ ХИЉАДА! ВИ НИСТЕ ПРИ СЕБИ! ЧЕТРДЕСЕТ! ПОСЛЕДЊА ЦЕНА! ДЕСЕТ! У РЕДУ, АЛИ БИЋУ НА ГУБИТКУ!

2

ДА ЧУЈЕМ ТАЈНУ!

ПРВО СТАВИТЕ НОВАЦ НА ОВУ БЕЛУ КОМОДУ! ЗНАМ ЈА СВОЈЕ МУШТЕРИЈЕ: ЧИМ ИМ ОДАМ ТАЈНУ, ВИШЕ ИХ НЕ ВИДИМ!

У РЕДУ! ЕВО!

ПАЗИТЕ! МОЈ КУП ОД БЛЕДОРУЖИЧАСТЕ ГЛИНЕ!

ДА БИ НЕКА СТВАР ИЛИ ОСОБА ПОСТАЛА НЕВИДЉИВА, СТАНЕТЕ ИСПРЕД ЊЕ, ПОКРИЈЕТЕ ОЧИ И КАЖЕТЕ:

ИДИМ БИДИМ, НЕКУ ВИШЕ ДА ТЕ ВИДИМ!

И ТО ЈЕ СВЕ!

ДА! САМО ПАЗИТЕ! ОСОБА ИЛИ СТВАР МОРАЈУ БИТИ ПОТПУНО НЕПОМИЧНИ ТОКОМ ПОСТУПКА!

НИЈЕ ДА САМ НЕПОВЕРЉИВ, АЛИ ХОЋУ ОДМАХ ДА ПРОБАМ! ДИЛАТЕ, ДОЛАЗИ ОВАМО!

ЕВО МЕ, ГАЗДА!

ОТВОРИ ВРАТА, БУДАЛО!

БУМ!

НЕ МРДАЈ... ИДИМ БИДИМ, НЕКУ ВИШЕ ДА ТЕ ВИДИМ!

А?

ОДЛИЧНО! КАКАВ ДИВАН ПРИЗОР!

ШТА САМ ВАМ РЕКАО?

?

ХОДИ СА МНОМ!

ЗАР СТЕ МЕ ЗАТО ЗВАЛИ, ГАЗДА? ДА МИ КАЖЕТЕ ДА НЕ ЖЕЛИТЕ ДА МЕ ВИДИТЕ?

ПАЗИТЕ!

СВИ СЕ СПОТИЧУ О ОВАЈ СТИЛСКИ СТОЧИЋ СА ЦВЕТНИМ ШАРАМА... ШТО НЕ ГЛЕДАТЕ КУД ХОДАТЕ?

ГАЗДА, ОВДЕ СЕ ДОГАЂАЈУ ЧУДНЕ СТВАРИ!

ДОЂИ! ИДЕМО У ДВОРАЦ! НЕСТРПЉИВ САМ!

ГАЗДА! ГЛЕДАЈТЕ!

ШТА ЈЕ БИЛО?

ЗАР НЕ ВИДИТЕ?! ЈА САМ НЕВИДЉИВ!

ПА ШТА СТИМ?

АЛИ... КАКО ЋУ ОДСАД ДА СЕ БРИЈЕМ?

ПРИЧЕКАЈ МЕ ТУ!

ХОЋУ, ВЕЛИКИ ВЕЗИРУ!

НЕ КАЖЕ ТЕБИ, НЕГО МЕНИ!

КАПЕТАНЕ! КАПЕТАНЕЕЕЕ!

ОВАЈ КО ДА НИКАДА НИЈЕ ВИДЕО НЕВИДЉИВОГ ЧОВЕКА!

ДОБРИ МОГ ИЗНОГУДЕ! ОДАВНО НИСАМ ИМАО ЗАДОВОЉСТВО ДА МЕ ПОСЕТИШ!

НЕ МИЧИТЕ СЕ, И СЛУШАЈТЕ МЕ!

ИДИМ БИДИМ, НЕЋУ ВИШЕ ДА ТЕ ВИДИМ!

НИЈЕ ЛЕПО ШТО ТО КАЖЕШ!

?

НЕ, НЕ... ТО ЈЕ ИГРА! ПРИЧЕКАЈТЕ ЈОШ МАЛО!

НЕ СВИЂА МИ СЕ ТА ТВОЈА ИГРА!

УЧИНИТЕ МИ ТО, КАД ВАС ЛЕПО МОЛИМ!!!

ДОБРО, ДОБРО! НЕ ВОЛИМ КАД СЕ ТАКО РАСТУЖИШ!

ОНДА ВАС МОЛИМ ДА СЕ И ВИ МАЛО ПОТРУДИТЕ...

ИДИМ' БИДИМ, НЕКУ ВИШЕ ДА ТЕ ВИДИМ!

Н... НЕСТАО ЈЕ!

УСПЕО САМ! УСПЕО САМ!

УСПЕО САМ!

ЕЈ, ИЗНОГУДЕ!

?!?

ХОЋЕШ ЛИ И ТИ МАЛО КАФЕ, ДОБРИ МОЈ ИЗНОГУДЕ?

РЕКАО САМ ВАМ ДА СЕ НЕ МИЧЕТЕ!

А ВИ СЕ МИЧЕТЕ!

АМА, САМО САМ ОТИШАО ДА УЗМЕМ КАФУ...

А САД, ПУСТИ МЕ ДА СЕ ОДМОРИМ, ДОБРИ МОЈ ИЗНОГУДЕ! ВРЕМЕ ЈЕ ЗА СПАВАЊЕ!

АЛИ, КАЛИФЕ, САМО ТРЕНУТАК...

СУТРА, ИЗНОГУДЕ! ДОК СЕ НАСПАВАМ...

КАО ШТО (НЕ) ВИДИТЕ, ГАЗДА, ЈА САМ ЈОШ ТУ!

ШТА ДА РАДИМ? ШТА ДА РАДИМ?

ХОЋЕТЕ ЛИ МЕ УСКОРО УЧИНИТИ ВИДЉИВИМ, ГАЗДА?

ИМАМ ИДЕЈУ!

МЊАМ... ПИТАМ ЖАТО ШТО, АКО БУДЕМ ЛОШЕ ИЖГЛЕДАО... МЊАЦ... НЕКУ НИ ЖНАТИ... МХМ... И НЕКУ ОТИЋИ ЛЕКАРУ...

5

ИЗНЕНАДИЋЕМО КАЛИФА НА СПАВАЊУ... КАД СЕ ПРОБУДИ, ВИШЕ ГА НЕЋЕ БИТИ!

ПА И АКО ОДЕМ ЛЕКАРУ, ЊАМ... ОН НЕЋЕ МОЋИ ДА МЕ... МЉАК... ПРЕГЛЕДА...

ДОЋИ!

ЖАШТО УВЕК... МЊАМ... ПРАВЕ ШЕНДВИЧ ША ШЛАНОМ ША-ЛАМОМ?

ТРУДИ СЕ ДА ОСТАНЕШ НЕПРИМЕ-ЋЕН... АКО НАС ОТКРИЈУ, ОДРУБИЋЕ НАМ ГЛА-ВУ!

НЕЋЕ ИМ БИТИ ЛАКО ДА ПРОНАЂУ ГДЕ ЈЕ МОЈА ГЛАВА!

МРАЧНО ЈЕ...

ЈА ВАМ БАР НЕ ЗАКЛАЊАМ СВЕТ-ЛОСТ... ЗАР НЕ, ГАЗДА?

ИДИМ БИДИМ, НЕЋУ ВИШЕ ДА ТЕ ВИДИМ!

ОВОГ ПУТА, НАДАМ СЕ ДА САМ ГА СРЕДИО!

ГЛЕ? ОТКУД ТИ У МОЈОЈ ЛОЖНИ-ЦИ У ОВО ДОБА, ДОБРИ МОЈ ИЗНОГУДЕ?

!?!

САКРИЈТЕ СЕ ИЗА МЕНЕ, ГАЗДА!

В... ВИ НИСТЕ У КРЕВЕ-ТУ?

НЕ... ОД ОНЕ КАФЕ, РАЗБИО МИ СЕ САН, ПА САМ ИШАО МАЛО ДА ПРОШЕТАМ... АЛИ, ШТА ТИ ОВДЕ РАДИШ?

ПА, ЈА... ОВАЈ... ХМ... ПРОЛА-ЗИО САМ И...

КИДАЈМО, ГАЗДА! ЛОШЕ НАМ СЕ ПИШЕ!

МОЈ КРЕВЕТ! НЕСТАО ЈЕ! УКРАЛИ СУ МИ КРЕВЕТ!

МОРАМ НАЋИ НАЧИНА...

МОРАМ!

АЈОЈ!

СУТРА УЈУТРУ, ЧИМ СЕ ПРОБУДИ, ПОНОВО ЋУ ПОКУШАТИ!

МОЈА РУКА, ГАЗДА! ПОГЛЕДАЈТЕ, МОДРИЦА!

СУТРАДАН УЈУТРУ...

ОПЕТ ТИ, ДОБРИ МОЈ ИЗНОГУДЕ!

НЕ МИЧИТЕ СЕ! БРЗО!

ИДИМБИДИМНЕЋУВИШЕДАТЕВИДИМ...

ПОГЛЕДАЈ, ИЗНОГУДЕ!

ПОГЛЕДАЈ КАКО СМЕШНО ИЗГЛЕДАШ!

!!!

!!!

НЕГО, ШТА СИ ХТЕО ДА МИ КАЖЕШ, ИЗНОГУДЕ?

УФ! ОГЛЕДАЛО... ЗАМАЛО ДА САМ СЕБЕ УЧИНИМ НЕВИДЉИВИМ!

ИЗГЛЕДА ДА НЕМА РЕШЕЊА!

АМА НЕ! ИМА!! КАКО СЕ НИСАМ РАНИЈЕ СЕТИО!

ДИЛАТЕ! ГДЕ СИ?

БАППП!

ОВДЕ САМ, ГАЗДА!

ТИ ЋЕШ БАЦИТИ ЧИНИ НА КАЛИФА! ПОШТО СИ И САМ НЕВИДЉИВ, МОЖЕШ МУ ПРИЋИ БЕЗ ТЕШКОЋА!

АЛИ, КАКО СЕ ТО РАДИ, ГАЗДА?

ВРЛО ЈЕДНОСТАВНО! СТАНЕШ ИСПРЕД КАЛИФА...

...ПОКРИЈЕШ ОЧИ И КАЖЕШ: ИДИМ БИДИМ, НЕКУ ВИШЕ ДА ТЕ ВИДИМ!

ЈЕСИ ЛИ СХВАТИО?

МИСЛИМ ДА ЈЕСАМ!

ИДИМ БИДИМ, НЕКУ ВИШЕ

...ДА ТЕ ВИДИМ! ЈЕ ЛИ ТАКО?

ТАКО ЈЕ!

ГАЗДА! ЕЈ! ЈУ-ХУУ! ГДЕ СТЕ?

ПА ТИ СИ... ТИ СИ...

МАЛО ЗАТИМ...

ЕТО, ВЕЛИЧАНСТВО, ЗАТВОРИЛИ СМО ТУ СОБУ ЈЕР У ЊОЈ ИМА ДУХОВА... ЂУПОВИ САМИ ЛЕТЕ И РАЗБИЈАЈУ СЕ!

БАНГ!

КЛОНК!

ТРРЕС!

ПРЕСТАНИТЕ, ГАЗДА, ЗАБОГА! ВИДИТЕ ВАЉДА ДА МЕ НЕ ВИДИТЕ!

ШТЕТА ШТО ЈЕ ИЗНОГУД НЕКУД НЕСТАО! ОН БИ МЕ ПОСАВЕТОВАО... ОН СЕ РАЗУМЕ У МАГИЈУ!

КРАЈ

ИЗНОГУД
БАКСУЗНИ ДИЈАМАНТ

ПИШЕ: ГОШИНИ (GOSCINNY)
ЦРТА: ТАБАРИ (TABARY)

У СВОМ ДВОРЦУ, ДОБРИ КАЛИФ ХАРУН ЕЛ ПУСАХ НАДГЛЕДА ПРИПРЕМЕ ЗА СЛАВЉЕ...

ЕВО ТОРТЕ ЗА ВАШ ПАРНИ ДАН, О, ВЛАДАРУ ПРАВОВЕРНИХ!

МОГЛО ЈЕ ДА БУДЕ ВИШЕ КРЕМА...

ПАРНИ ДАН? ВАЉДА РОЂЕНДАН?

НЕ, НАШ КАЛИФ ТОЛИКО ВОЛИ ПРИЈЕМЕ И ГОЗБЕ ДА ЈЕ НАРЕДИО ДА СЕ ПРОСЛАВЉА СВАКИ ПАРНИ ДАН!

ЗА ТО ВРЕМЕ, ЗЛИ ВЕЗИР ИЗНОГУД ШЕТА СЕ ИНКОГНИТО УЛИЦАМА БАГДАДА, ОБУЗЕТ МРАЧНИМ МИСЛИМА...

УДЕЛИТЕ, ДОБРИ ЉУДИ!

КАКО ДА ПОСТАНЕМ КАЛИФ УМЕСТО КАЛИФА?

УДЕЛИТЕ, ДОБРИ ЉУДИ!

ШТА? НЕКИ ПРОСЈАК? ЈА САМ ЗАБРАНИО ПРОСЈАЧЕЊЕ У ГРАДУ! ОНО ДОВОДИ ДО МИЛОСРЂА!

ОВО НИЈЕ ОБИЧАН ПРОСЈАК, О ВЕЛИКИ ВЕЗИРЕ ИЗНОГУДЕ! ОН НЕ ТРАЖИ, НЕГО НУДИ!

НУДИ? ШТА НУДИ?

НУДИ ОНАЈ ВЕЛИКИ ДИЈАМАНТ!

СМИЛУЈТЕ СЕ!

НИСАМ ВАЉДА ЛУД!

ПРОСЈАК? НУДИ ДИЈАМАНТ? А ЉУДИ ОДБИЈАЈУ? ПА ТО ЈЕ БЕСМИСЛИЦА!

НИЈЕ, О ВЕЛИКИ ВЕЗИРЕ ИЗНОГУДЕ! ТАЈ ДИЈАМАНТ ДОНОСИ НЕСРЕЋУ!

ОХО! ТО ЋЕ БИТИ ДИВАН ПОКЛОН ЗА КАЛИФА!

КО ЖЕЛИ МОЈ ЛЕПИ ДИЈАМАНТ?

ГАЗДА! НЕ! ЗАЈКАЛИЋЕТЕ АКО ГА УЗМЕТЕ!

ЗНАЧИ, ТВОЈ ДИЈАМАНТ ДОНОСИ НЕСРЕЋУ? ПРИЧАЈ МИ О ТОМЕ!

ХОЋУ. ТО ЈЕ ТУЖНА ПРИЧА...

НЕ ТАКО ДАВНО, БИО САМ БОГАТ И ПРЕБОГАТ...

„...ИМАО САМ ЗАМАК ОД СРЕБРА, СЛОНОВАЧЕ, А БОГАМИ И ЗЛАТА! ТУ САМ СРЕЋНО ЖИВЕО, СВЕ ДО ДАНА КАДА САМ...

...НАЧИНИО КОБНУ ГРЕШКУ, ОДБИВШИ НЕЗНАНЦА КОЈИ ЈЕ МОЛИО МАЛО ХРАНЕ...

ЖАЛИМ, НЕМА НИШТА У КУЋИ!

...ТАЈ НЕЗНАНАК БИО ЈЕ МОЋНИ ЧАРОБЊАК...

УЗМИ ОВАЈ ДИЈАМАНТ, ШКРТИ И СЕБИЧНИ ЧОВЕЧЕ!

ЈЕ Л' ТО НЕКА РЕКЛАМА?

НЕ! ТО ЈЕ ДИЈАМАНТ КОЈИ ЋЕ ТИ ДОНЕТИ НЕСРЕЋУ!

?

ЈА САМ СЕ ГЛУПО НАСМЕЈАО...

...АЛИ ВЕЋ СУТРАДАН, ПОЖАР ЈЕ УНИШТИО МОЈ ЗАМАК. ПОСЛЕ ТОГА НАПУСТИЛЕ СУ МЕ И СЛУГЕ, И ДЕЦА, И СВЕ ЖЕНЕ. ОСТАО САМ САМ СА ОВИМ ПРОКЛЕТИМ ДИЈАМАНТОМ..."

ОТАДА СЕ СВЕ НЕСРЕЋЕ ОВОГ СВЕТА ОБИЈАЈУ О МОЈУ ГЛАВУ!

ХА, ХА, ХА! ПА ОВО ЈЕ СЈАЈНА ПРИЧА!

КАД БИ НЕКО ПРИСТАО ДА УЗМЕ ОВАЈ ДИЈАМАНТ, ЈА БИХ СЕ ОСЛОБОДИО БАКСУЗЛУКА!

А ШТО ГА НАПРОСТО НЕ БАЦИШ?

А, НЕ! ЧАРОБЊАК МИ ЈЕ ИЗРИЧИТО РЕКАО ДА БИ МЕ У ТОМ СЛУЧАЈУ И ДАЉЕ ПРОГОНИЛА ЗЛА СУДБИНА!

УЗМИТЕ ВИ ДИЈАМАНТ, ПЛЕМЕНИТИ ЧОВЕЧЕ! ДАЋУ ВАМ СВЕ ШТО ИМАМ - ДВА БАКРЕЊАКА!

ВАЖИ!

ПА ВИ СТЕ ЛУДИ!

ГАЗДА! НЕ!

ОВАКО! ДВА БАКРЕЊАКА ДАЋЕТЕ МЕНИ, А ДИЈАМАНТ МОМ СЛУГИ!

БОГАМИ, ЗНАТЕ ВИ ШТА РАДИТЕ!

СПАСЕН САМ! СПАСЕН САМ!

МИСЛИТЕ ДА СТВАРНО ДОНОСИ НЕСРЕЋУ, ГАЗДА?

ТО САД НИЈЕ ВАЖНО, ПОШТО **ТИ** ИМАШ ДИЈАМАНТ!

НЕ БРИНИ, УСКОРО ЋЕМО ГА ПОКЛОНИТИ КАЛИФУ! АКО СВЕ БУДЕ ИШЛО КАКО ТРЕБА, ЈА..,

А? КУД СИ НЕСТАО, ДИЛАТЕ?

ЗЕМЉА ЈЕ ПУКЛА ПОСРЕД УЛИЦЕ, А ВАШ ПРИЈАТЕЉ ЈЕ УПАО У ПУКОТИНУ!

?!?

УСПЕЛО ЈЕ! ДЕЛУЈЕ!

ХАЈДЕ! НЕМОЈ ДА МИ СЕ ИЗЛЕЖАВАШ... ПОЖУРИ, ДА ОВАЈ ЛУПИКИ ДРАГУЉ ДАМО МОМ ПРЕТХОДНИКУ!

БРЗО! БРЗО!

ПАЗИТЕ! РУШИ СЕ ФАСАДА!

ОПЕТ ГУБИМО ВРЕМЕ ЗБОГ ТЕБЕ!

КАД БИСТЕ ВИ УЗЕЛИ ДИЈАМАНТ, МОЖДА БИХ БРЖЕ ИШАО!

КОЈЕШТА! АЈДЕ, ХРАБРО! ОСТАЈЕ САМО ДА ПРЕЂЕШ УЛИЦУ!

ЧУВААЈ!

СВЕ САМ УЧИНИО ДА ГА ИЗБЕГНЕМ!

А ШТО? ДА НИСТЕ У СВАЂИ?

КАКО ТИ ЈЕ, ДИЛАТЕ?

ПА...КАО ДА ОСЕЋАМ НЕКУ ТЕЖИНУ У СТОМАКУ, ГАЗДА!

СТИЖЕМО У ДВОРАЦ! ТВОЈИМ МУКАМА ЈЕ КРАЈ!

АУХ! ВЕЛИКИ ВЕЗИР!

ПОЗДРАВ ПРЕСВЕТЛОМ ВЕЗИРУ!

МАЛО ЗАТИМ...

ЕВО, ЕВО... СЕДИ У ОВУ ФОТЕЉУ!

УФФФ...

НАДАМ СЕ ДА ЈОШ ИМАШ ДИЈАМАНТ?

АХА! ИМАШ ГА!

КРРАК!

ДАЈ ОВАМО! ОДМАХ ЋУ ГА ПОКЛОНИТИ КАЛИФУ!

СА ЗАДОВОЉСТВОМ, ГАЗДА!

ЧИМ УЗМЕ ДИЈАМАНТ, СВА ЗЛА ОВОГ СВЕТА СРУЧИЋЕ СЕ НА ЊЕГА, А ЈА ЋУ ПОСТАТИ...

?

ГЛЕ! ОТПАДЕ КВАКА!

ДИЛАТЕ! РАЗБИЈ ОВА ВРАТА!

НЕМОГУКЕ, ГАЗДА! БЛИНДИРАНА СУ, ПО ВАШЕМ НАРЕЂЕЊУ! ЧАК И ДА ВИЧЕМО, НЕКЕ НАС ЧУТИ!

НЕКЕ МЕ ТО ЗАУСТАВИТИ! НАКИ КУ ДРУГИ ИЗЛАЗ!

ОНАЈ ПРОЗОР ВОДИ У ХОДНИК...

JAAOOJ!

ГАЗДА, ВРАТИТЕ СЕ! КАД СТЕ ОТВОРИЛИ ПРОЗОР, НАСТАЛА ЈЕ ПРОМАЈА, И БЛИНДИРАНА ВРАТА СУ СЕ ОТВОРИЛА САМА ОД СЕБЕ!

ГАЗДА! ГАЗДА!?

АЛИ, ИЗНОГУД ГА НИЈЕ ЧУО. ПАО ЈЕ НАКОЛА НАТОВАРЕНА КОЦКОМ ЗА КАЛДРМУ, КОЈА СУ ГА ОДВЕЗЛА У НЕПОЗНАТОМ ПРАВЦУ...

НЕ МОГУ ДА ЗАСТАЈЕМ! ВЕЋ САМ У ЗАКАШЊЕЊУ!

... А ЕВО КУДА ЈЕ ВОДИО ПУТ!

КАПЕТАНЕ! СТИЖУ КОЛА С КОЦКОМ!

НАЗАД! САМО СМО ТАЈ ТЕРЕТ ЧЕКАЛИ, ПА ДА КРЕНЕМО!

УТОВАРУЈ КОЦКУ, БРЗО! ДА НЕ ПРОПУСТИМО ПЛИМУ!

ЈА НЕ МОГУ! МАЈЦИ САМ ОБЕЋАО...

ЈЕ Л' ТИ БАШ МОРАШ ДА ПРАВИШ ИГРЕ РЕЧИ?

КАПЕТАНЕ! МЕЂУ ОВИМ КОЦКАМА ЈЕ НЕКО СТРАНО ТЕЛО!

А ЛЕПО САМ РЕКАО ДА ХОЋУ ЧИСТУ КОЦКУ! САД СВЕЈЕДНО! УТОВАРУЈ СВЕ, ВИДЕЋЕМО КАСНИЈЕ!

КАСНИЈЕ...

Г... ГДЕ САМ ЈА?

МОМЦИ! ЗНАО САМ ДА ЋЕ ТО РЕЋИ!

СМЕШНО ПИТАЊЕ! ВИ СТЕ У УНУТРАШЊОСТИ БРОДА, НА ГОМИЛИ КАМЕНИХ КОЦКИ!

НЕГО... ИМАТЕ ВОЗНУ КАРТУ, НАДАМ СЕ?

ПА... НЕМАМ!

СЛЕПИ ПУТНИК! БАЦИТЕ ГА У ОКОВЕ!

ЧЕКАЈТЕ! МОГУ ДА ПЛАТИМ ПУТ... ОВАЈ ДИВНИ ДИЈАМАНТ...

ДИЈАМАНТ -БАКСУЗ!

АХ! ЗНАТЕ ЗА ЊЕГА?!

НЕМАТЕ СРЕЋЕ! ПРВИ ВЛАСНИК ТОГ КАМЕНА БИО ЈЕ БРАТ ОД УЈАКА МОЈЕ ТРЕЋЕ ЖЕНЕ! ОНА МИ ЈЕ СВЕ ИСПРИЧАЛА!

НЕ! ВИ ЗАИСТА НЕМАТЕ СРЕБЕ!

ИДИТЕ ДО ВРАГА!

ОДМАХ ЗАТИМ...

ПИТАМ СЕ НЕ БИ ЛИ БИЛО БОЉЕ ДА СМО ПРИСТАЛИ ДА ПРЕВОЗИМО ЗАПУШАЧЕ ОД ПЛУТЕ...

ТОНЕМО! НАПУШТАЈ БРОД!

МАЛО КАСНИЈЕ...

АЛАЛ ВАМ ВЕРА! ОВО СТЕ НАМ ВИ ДОНЕЛИ!

ЖАЛИТЕ СЕ БРАТУ ОД УЈАКА ВАШЕ ТРЕЋЕ ЖЕНЕ!

КАПЕТАНЕ, ВРЕМЕ ЈЕ ЗА РУЧАК!

ПАЗИ, СТВАРНО!

ИЗВЛАЧИЋЕМО СЛАМКЕ! НАРАВНО, ОНАЈ КО ИЗВУЧЕ НАЈКРАЋУ...

БИЋЕ ПОЈЕДЕН!

НАДАМ СЕ ДА ИМАМО СЛАМКИ?

О, ДА! ИМА ИХ У ПРИБОРУ ЗА ПРВУ ПОМОЋ КОЈИ ИДЕ УЗ ЧАМАЦ!

И, НАРАВНО...

ДАКЛЕ, КРАЋУ СЛАМКУ ЈЕ ИЗВУКАО СТРАНАЦ! ИМА ЛИ СЕНФА?

ИМА! У ПРИБОРУ ЗА ПРВУ ПОМОЋ!

КОПНО!

?!

ИМАШ СРЕЋЕ!

ДА! МОЈА СРЕЋА СЕ ПРОМЕНИЛА! НА ОВОЈ ТУЂОЈ ОБАЛИ СРЕШКУ НЕКОГА КО НЕ ЗНА ЗА БАКСУЗНИ ДИЈАМАНТ, ПА ЋУ МУ ГА...

ПОГЛЕДАЈТЕ! НЕКИ ЗАМАК!

ДИВНИ ЗАМАК, ОД СРЕБРА, СЛОНОВАЧЕ А БОГАМИ И ОД ЗЛАТА!

ГЛЕ! БРАТ ОД УЈАКА МОЈЕ ТРЕЋЕ ЖЕНЕ!

СТО МУ ОСТРИГА! ЧЕТВРТИ МУЖ МОЈЕ СЕСТРЕ ОД ТЕТКЕ! ОТКУД ТИ ОВДЕ?

ЕТО, СТАРИ МОЈ... ПОМОРСКА ТРГОВИНА ЦВЕТА...

ПАРДОН, ЈА БИХ НЕШТО ДА КАЖЕМ...

НЕ МИСЛИТЕ ВАЉДА МИ ВРАТИТЕ ДИЈАМАНТ? ДВА БАКРЕЊАКА БИХ МОГАО ДА УЗМЕМ...

НЕ, ХТЕО САМ САМО ДА ВАС ЗАМОЛИМ ЗА МАЛО ХРАНЕ...

ЖАЛИМ! НЕМА НИШТА У КУЋИ!

ТРЕС!

ЦЕЛУ НЕДЕЉУ ДАНА, ЗЛОСРЕЋНИ ИЗНОГУД ИШАО ЈЕ ПЕШИЦЕ КРОЗ ПУСТИЊУ...

ФАСАДА УСРЕД ПУСТИЊЕ? АКО ЈЕ И БАКСУЗЛУК, ПРЕВИШЕ ЈЕ!

... ДОК У БАГДАДУ ДОБРИ КАЛИФ, ПОВОДОМ ПРОСЛАВЕ ПАРНОГ ДАНА, СА ОСМЕХОМ ДОЧЕКУЈЕ ГОСТЕ...

БИО ЈЕ ТО КАЛИФОВ НАЈВЕСЕЛИЈИ ПАРНИ ДАН, ЈЕР ПОЗНАТО ЈЕ ДА ДОК СЕ ЈЕДНОМ НЕ СМРКНЕ... ИТД...

УДЕЛИТЕ, ДОБРИ ЉУДИ!

СРЕЋАН ТИ ПАРНИ ДАН, ВЛАДАРУ МИЛИ НАШ!

КРАЈ

16

GOSCINNY TABARY

Ушући кутак

МОРСКА ФАНТАЗИЈА

ВЛС 90

КАТИЦУ ИСЕЦИТЕ И ЗАЛЕПИТЕ НА КАРТОН

СПОРТСКИ КОМПЛЕТ

ШЕШИР

КОМПЛЕТ ЗА СКУПЉАЊЕ ШКОЉКИ

ПРОСЕЦИТЕ ПО ЦРТИЦАМА

СВАКОДНЕВНА ХАЉИНА

ХАЉИНА ЗА МАЛЕ СВЕЧАНОСТИ

ОБУЦИТЕ СНОРКИЦУ КАТИЦУ

ОПЕРАЦИЈА 9999

ГДЕ ЈЕ ЗЛАТО

Пуних 39 година лежала је британска крстарица на дну Баренцовог мора с теретом совјетског злата упућеног Американцима. Она и даље тамо лежи, али без злата

У совјетску луку Мурманск „Единбург" је упловио у пролеће 1942. у саставу редовног конвоја који је преко Исланда довозио америчку опрему и намирнице СССР-у, војном савезнику САД у рату против хитлеровске Немачке. Натраг су кренули 28. априла, а два дана раније капетан Краљевске ратне морнарице Хју Фолкнер, заповедник „Единбурга", својим потписом потврдио је да је од совјетске стране примио 93 грубо тесана сандука, не много велика али тешка – сваки је имао 60 килограма. На брод су их укрцавали у партијама уз помоћ бродске дизалице која се иначе користила за склапање палубног извиђачког авиона.

Садржина сандука требало је да остане потпуна тајна. Међутим, официр који је надгледао сматрао је да морнарима који су уносили сандуке треба да каже: – Момци, ако вам иједан падне у воду, можете истог часа за њим на дно.

И, како се већ могло очекивати, већ следећа партија сандука откинула се са конопца који их је држао и пала. Срећом, не у воду, већ на палубу. Поклопац једног сандука се отковао, излетела је струготина и пред ноге забезекнутих морнара склизнула масивна шипка јединственог облика и жуте блештаве боје.

Официр је пожурио да подигне полугу, што при овом покушају и није испало баш једноставно, сандук су брзо заковали и однели где и друге, у складиште за муницију. Али, више није било тајне: „Единбург" вози злато којим Руси плаћају Американцима за испоруке у оквиру зајма „Ленд лиз" који су Хариман и Молотов почетком рата потписали у Москви.

Само да Немцима не падне у руке

Конвојем QP-11, који је узео курс из Мурманска према Енглеској, командовао је контраадмирал Бонхем-Картер. Своју заставу истакао је на „Единбургу" и све време са командним бродом измицао испред конвоја који је пловио малом брзином. Журио је да што пре стигне на север, међу наслаге леда, што даље од немачких војних база у Норвешкој.

Ујутру 30. априла крстарица се петнаестак миља одвојила од пратећих бродова. Тада ју је у перископу ухватила немачка подморница U-456 и мало затим испалила истовремено три торпеда. Један је погодио у десни бок, други у крму. Оштећени су уређаји за управљање – „Единбург" више није био способан за навигацију, али се одржавао на води. Из заштитнице конвоја пожурила су му у помоћ четири торпедна разарача: два енглеска и два совјетска. Пришли су му и реморкер и извиђачки брод. Оштећена крстарица још се могла одвући назад у Колски залив.

Међутим, другог маја поред крстарице су искрсла три немачка торпедна разарача у пратњи бомбардера. Испаливши неколико хитаца реморкер и извиђачки брод склонили су се у страну, а борбу наставили разарачи. Један немачки разарач је потонуо, други се, озбиљно оштећен, извукао из борбе под заштитом трећег.

У том тренутку немачка подморница која се налазила у близини упутила је још један торпедо према крми „Единбурга". Крстарица је почела да тоне нагињући се на леви бок. Али, по мишљењу команданта конвоја, тонула је сувише споро. Немци су могли да добију појачање и дочепају се драгоценог терета.

Контраадмирал Бонхем-Картер наредио је да се са „Единбурга" пребаце сви живи и рањени, а затим да се крстарица потопи. Ова последња почаст припала је торпедном разарачу „Форсајт".

За неколико минута све је било готово. Брод флоте Њеног Величанства пао је на узмућено дно носећи са собом 60 британских морнара који су погинули у бици и 5,5 тона руског злата.

Џесопу и компанијама 45 одсто

Идеја да се спасе злато с „Единбурга" појављивала се неколико пута од 1954. године. Покушавали су и Британци, и Руси, и Норвежани. Али, без успеха. Најпре зато што дубинска техника у то време није била довољно усавршена, а није се знало ни тачно место где је крстарица потонула. Британски и немачки извори указивали су на област од око 1500 квадратних миља!

Тај квадрат мора налазио се сувише близу границе СССР-а у зони у којој оперише совјетска Северна флота (препрека за Енглезе и Норвежане), а с друге стране „Единбург" се по међународном праву сматрао за британску војну гробницу, што је опет била препрека и за Русе, и за Норвежане, и за све друге.

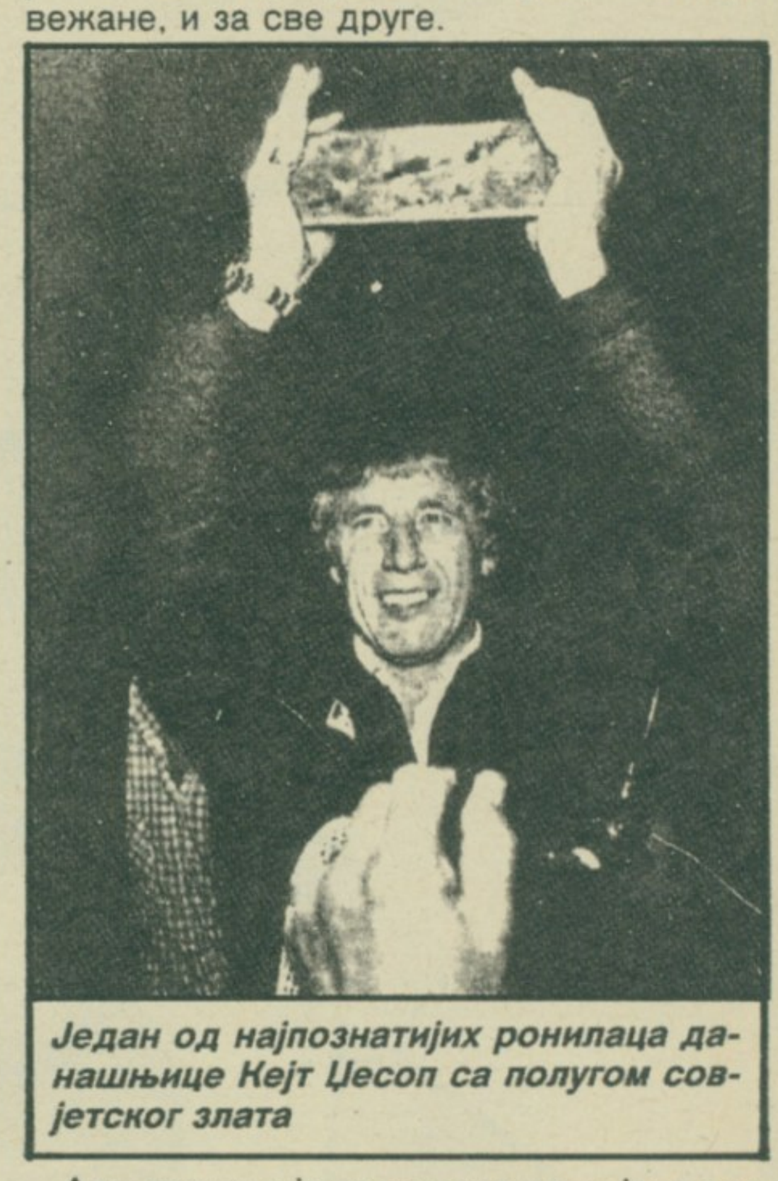

Један од најпознатијих ронилаца данашњице Кејт Џесоп са полугом совјетског злата

Али, техника је постепено постајала све савршенија. Почетком осамдесетих дубинска опрема ни по квалитету ни по сигурности није заостајала за космичком. Истовремено су се и међународни односи кретали у правцу отопљавања. На крају је и један угледни стручњак из Британског адмиралитета успео да докаже да у протеклих четрдесетак година од погинулих морнара практично није остало ништа и да, према томе, рад ронилаца на „Единбургу" не би био скрнављење гробнице.

Почетком 1981. потписан је совјетско-британски споразум о заједничком послу, а такође је склопљен уговор са фирмим „Џесоп Марин Рикавериз Лтд".

Заправо, у то време реч „фирма" била је мало прејака за оно што је стајало иза ње: четрдесетосмогодишњи Кејт Џесоп из Јоркшира био је добро познат међу гњурцима на велике дубине, а богато искуство стекао је радећи на нафтним бушотинама у мору. На једну своју реч могао је да окупи екипу најбољих професионалаца какав је и сам, што је он касније и урадио.

Међутим, он сам није био у стању да обезбеди сву технику неопходну за почетак радова, процењену на два милиона фунти. Стога је Џесоп позвао на сарадњу још три фирме које су располагале наро-

...С „ЕДИНБУРГА"?

читим бродовима, радио-навигационом и дубинском опремом, а као гаранција да ће им се посао исплатити служила је она тачка уговора по којој фирма координатор (тј. Џесоп) добија 45 процената вредности извученог злата.

Први пут у историји

Првог маја 1981. енглески истраживачки брод „Дамтор" кренуо је на пут. Радио-навигациони предајници уграђени на норвешкој обали брзо су га довели на израчунату путању у Баренцовом мору. Ту је спуштен на дно покретни дубински апарат који је на команде са површине могао да истражује потопљене објекте и осматра их објективима камера са свих страна. Две недеље касније нађен је „Единбург".

Лежао је на боку на дубини од 260 метара. На десној страни која је била окренута према површини зјапила је огромна рупа величине 5 × 5 метара. Рониоци су у почетку намеравали да кроз њу стигну до злата, али наишли су на непробојну гужву изувијаног метала. Тада су одлучили да на истом боку прорежу нови отвор – ближе складишту муниције. У њему је поред злата морала бити сачувана и знатна количина граната што је посао чинило доста опасним.

Истраживачки „Дамтор" заменио је ронилачки брод „Стефанитурм" који је остао усидрен над потопљеном крстарицом. Могла је да почне јединствена дубинска операција: нигде у свету и никада до тада гњурци само са ронилачком опремом, изван апарата, нису радили на тако великој дубини. До 220 метара испод воде спуштали су их по тројицу у гњурачком звону. Ту су једног остављали као осигурање, а двојица су пливала према „Единбургу" носећи са собом све што им је потребно да преживе: каблове за везу, осветљење, телевизију. Њихова гњурачка одела загревана су врелом водом (плус 75°C) јер радећи на дубини од четврт километра и удишући мешавину хелијума и кисеоника човек почиње да се смрзава већ на +35°C!

Кад су стигли до спремишта за муницију и просекли преграду, наишли су на гомилу разнетих цеви и покиданих инсталација прекривену муљем и мазутом. Док су рашчишћавали сав тај хаос, режући га нарочитим лет-лампама, гњурци су се највише ослањали на чуло пипања јер су радили у непрозирном муљу с којим ни пумпе нису биле у стању да изађу на крај.

Напорно истраживање потрајало је све до јесени. Најзад, 16. септембра Џон Росје, двадесетосмогодишњи ронилац из Зимбабвеа, изнео је на палубу прву златну полугу тешку 11,5 килограма и вредну преко 100 хиљада фунти стерлинга! Шипку су опрали док није заблистала после чега су се сви учесници експедиције фотографисали с њом у рукама, међу њима и два совјетска посматрача, један из Осигурања, други из Министарства морнарице.

Енглески часопис „Санди тајмс" који је све време пратио рад експедиције, објавио је у посебном прилогу да је злато припадало царској Русији и да је жигосано двоглавим орлом бивше Руске империје. Али, то је била грешка, доста непријатна. Познати новинар Валентин Мерцалов, океанолог по струци, био је такође на „Стефанитурму" јер је извештавао за десетомилионску „Правду", и он тврди да су имале совјетски жиг совјетски знак за злато високог квалитета; 999,9. Четири деветке.

Златна соба

Полуге су најпре извлачене у металној корпи, по четрдесет одједном. Али, она се тешко провлачила кроз крш и лом у утроби крстарице, па су спасиоци прешли на врло јаке најлонске вреће, двоструко мање по запремини.

Пре но што су кренуле јесење олује успели су да извуку 431 шипку од чистог злата од 465 колико се претпостављало да их има укупно. На „Стефанитурму" су их чували у капетанском складишту које је временом претворено у „златну собу". Просторија се закључавала са три различита кључа од којих су сваки одвојено чували представници фирме „Џесоп", власника бродова и Министарства трговине Велике Британије.

Страхујући од морских разбојника готово да и нису излазили у етар, нису одго-

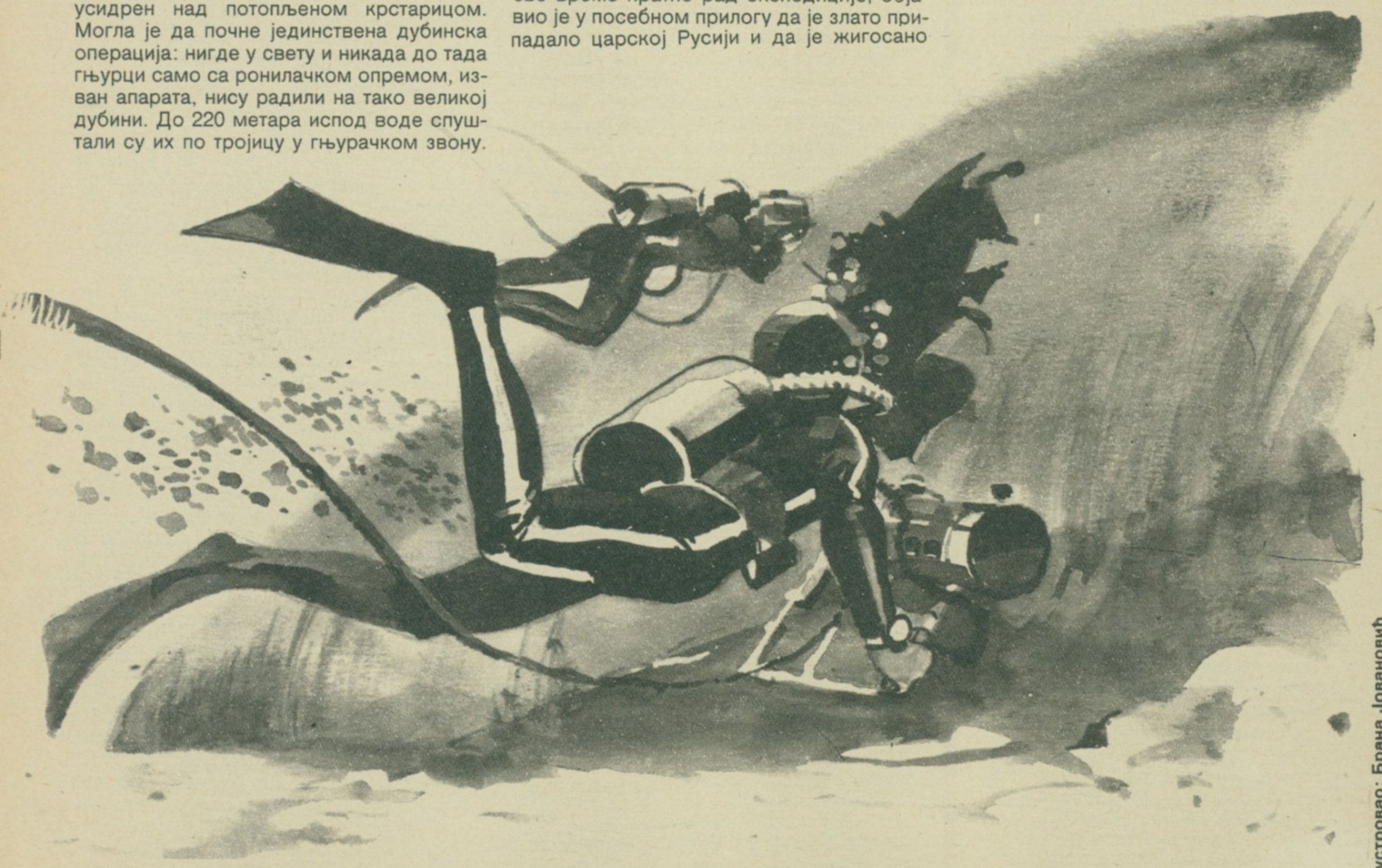

Илустровао: Брана Јовановић

варали на непознате позиве. Посао су, међутим, морали да прекину из сасвим других разлога: све јачих јесењих олуја. Одлазећи са места операције спустили су у воду венац, у знак сећања на изгинулу посаду „Единбурга".

По остале полуге требало је да се врате идућег пролећа. Али, из разноразних разлога операција је обновљена тек пет година касније. Кејт Џесоп је у то време прешао на трагање за благом шпанских конквистадора потопљеним у Карипском мору пре 450 година, а његови некадашњи партнери, испоставило се, били су везани уговорима за нафтне платформе у Северном мору.

Само је компанија „Вартон Вилијамс", која је прва подржала Кејта у његовој баренцовској авантури, изразила спремност да посао приведе крају. То јој је право и дато у новом совјетско-британском уговору.

Ронилачки брод „Дипуотер-2" испловио је из шкотске луке Абердин према „Единбургу" крајем августа 1986. Тачне координате које је утврдила прва експедиција омогућиле су му да се одмах нађе изнад потопљене крстарице и да већ 4. септембра почне да спушта рониоце.

Не зна се зашто је ова друга експедиција започела у сезони јесењих олуја, али у сваком случају радови су се одвијали у веома неповољним временским приликама. Ипак, захваљујући најмодернијој електронској опреми, брод се чврсто држао изнад „Единбурга".

Ентузијазам учесника подгревала је претпоставка да на крстарици у ствари има много више злата него што је наведено у званичном извештају. А што га не би и било? Зар адмирал Арсениј Головко, који је за време Другог светског рата командовао совјетском Северном флотом, није написао у својим мемоарима: „Крстарицу су дотукли британски бродови и она је кренула према дну заједно са теретом злата који је износио око десет тона". Десет, а не пет и по!

Рониоци нису жалили труда ни времена да провере ову верзију. Кад су истражили све углове складишта муниције, прорезали су преграду која га је делила од суседног одељка јер је, по логици ствари, управо ту требало да буде оних других пет тона злата, ако су постојале. Међутим, ни најпажљивије истраживање није дало никакве охрабрујуће резултате. Морали су да се ограниче на шипке до којих се могло стићи.

После завршетка радова 1981. године на „Единбургу" су морали да оставе 34 полуге. Године 1986. гњурци су пронашли 29 од њих. Где је преосталих пет, нису успели да утврде. Можда су одлетеле при експлозији још 1942. године када је торпедо ударио у десни бок крстарице?

Крајњи резултат: при другој експедицији на „Дипуотер-2" извучено је 345 килограма висококаратног злата. По данашњем курсу вредело је око три милиона фунти стерлинга. Две трећине укупног плена, према договору, припало је совјетској страни, једна трећина британској. А обе стране избројале су по 45 одсто вредности фирми која је изводила спасилачку акцију.

Што се тиче Американаца, до којих злато није стигло, они су пуно осигурање наплатили још док је Други светски рат трајао.

В. М.

Живот у иранском беспућу

УСПУТНО РАЂАЊЕ И УМИРАЊЕ

Умножавање стада и људи приликом годишњих сеоба за номаде није ништа ново, али су нови, и нимало безазлени, сукоби са онима који су одлучили да живе мирнијим животом

Окружена планинским венцима, Иранска висораван је огромна негостољубива пустиња. И околне планине су исто тако неприступачне, с опасним кланцима и дубоким котлинама. А клима, сурова баш као и природа – или је превруће или прехладно. Зато је све мање људи спремно да ту проведе свој животни век иако је тај део Ирана настањен од памтивека.

Услед недостатка природних извора воде и немогућности изградње канала за наводњавање, ирански номади присиљени су да се мире са ћудима природе. Између 11. и 19. века двеста племена груписало се у пет главних савеза који су обухватали готово четвртину становништва Ирана (данас између пет и десет процената). Један такав племенски савез – „ил" – чине сродници по оцу, деди, прадеди...

Ирански номади зиму проводе у топлијој али сувљој области коју називају „гармсир", а средином априла поведу своја стада коза, оваца, коња, мазги и камила неколико стотина километара даље – у „сардсир" где је хладније, али зато има сочнијих пашњака. Иза њих неће остати ништа сем обрађене земље и можда вишка пшенице коју ће закопати или оставити у малим примитивним складиштима од блата да им се нађе кад се на зиму врате.

Паси, али остави и другом...

Бројне породице путују заједно са стадом. Лакше ствари натоваре на магарце, а теже на мазге и камиле. Већина ових животиња доноси младе на свет баш крајем зиме, па и њих морају да преносе као товар.

Само мали део пута, који је лакши, жене и деца ће узјахати неку животињу, али углавном сви пешаче јер је крај којим пролазе толико неприступачан да се и стока једва креће. Путује се до сумрака, а онда се подижу шатори. Привремени заклон штити од ветра и хладних ноћи. Док једни подижу шаторе, други сакупљају дрва, пале ватру, спремају храну или перу рубље, обично у неком потоку. Шта ће ко да ради, зависи од његовог положаја у племенском савезу.

Дневно превале око 15 километара, што зависи од временских услова. Стадо иде испред њих и све време пасе да не би изгубило на тежини. У прошлости су изабране породице једног ила имале задатак да осигурају безбедан пролаз кроз крајеве који су слабије проходни, да бране своје од напада других племена и да бирају место за подизање шатора.

Према њиховом неписаном закону, стадо које иде напред не сме да попасе сву траву јер нешто мора да остане и за оне који ће касније туда проћи. И право на извођење стоке на један пашњак даје се свакој породици утврђеним редом.

У многим крајевима кроз које пролазе номади никла су стална насеља, земља се обрађује, па се догоди да стока номадског племена попасе читаво поље под пшеницом због чега се, нарочито однедавно, они опасно сукобљавају са сељацима.

Одлазе уморни

Доласком у Сардсир номади најзад могу да одахну. Лето је и свега има у изобиљу. Шатори се подижу тамо где има довољно и воде и траве. То је и време када жене ткају, а мушкарци иду у лов, кад се млади венчавају...

Крајем лета убиру се плодови засађени претходне године, а земља се преоре и засеје за следећу годину.

Пре него што у Сардсиру почне да пада снег, где је зима дуга и хладна, номади се пакују и крећу пут Гармсира. Ту их чека сува земља и подизање кућа од блата. Неколико недеља касније, кад почну зимски дани, сви ће се из шатора преселити у та своја примитивна и привремена станишта. И тако вековима...

Некада су племена морала да иду у пљачку да би добила оно што нису била у стању да сама произведу, а то су: шећер, чај, одећа, обућа, посуђе... Данас се, због велике удаљености од трговачких центара, ослањају на путујуће трговце који им доносе сву неопходну робу у замену за њихове рукотворине: вуну, кожу...

Под утицајем тих трговаца и њихових прича, у неколико последњих деценија све је више младих који уморни од сељакања одлазе у стална насеља. Али, и нови закон о земљи и продор техничке робе пружа номадима могућност да се скрасе на једном месту. Од њиховог досадашњег начина живота који се није мењао вековима могло би, у најскорије време, да остане само сећање.

С. И.

Зимска склоништа иранских номада начињена су од блата и кратког су века

Пролећна сеоба Кашкаја – једног од племена

Номади Ирана воде различито порекло, а препознају се по ношњама. Ова жена припада племену Бакјари из области Шар-е-корд, у планинама Загрос

1

2

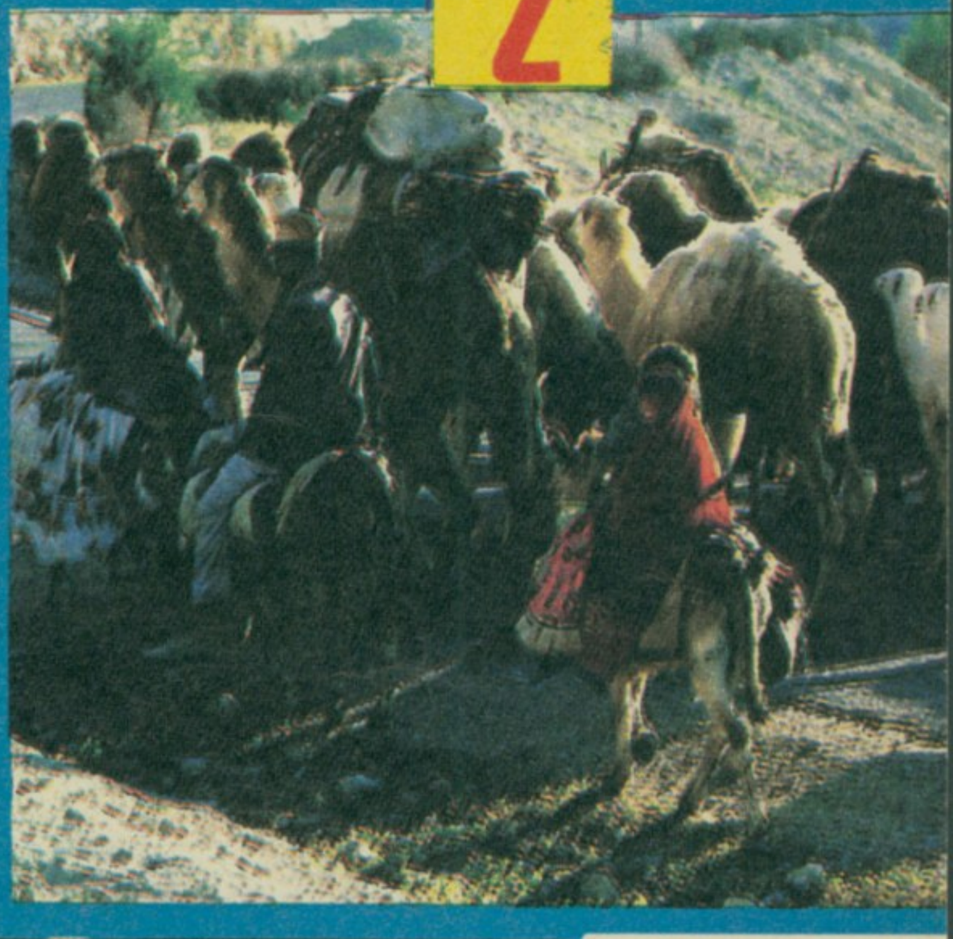

3

ХИТ ХИТ ХИТ

УКУС ИТАЛИЈЕ:

Ерос Рамацоти

ВАЖНА ПРИЧА

На својој турнеји „In Ogni Senso", названој по најновијој плочи, Ерос Рамацоти је посетио Загреб и тврдио велику популарност којој је последњих година стекао

Ерос Рамацоти је рођен у Риму 28. октобра 1963. године. Потиче из бројне и сиромашне породице. Школа му није ишла најбоље и напустио је врло рано јер га је много више привлачила гитара. Није успео да се упише на Музички конзерваторијум, међутим, отац, бивши певач, пружао је сину велику подршку у покушајима да се пробије на сцени.

Захваљујући певачком таленту, запао је за око Ђанију Равери који га је 1981. пријавио на такмичење нових певачких нада у месту Кастрокаро. Ерос се пробио у финале у којем су га уочили шефови дискографске куће DDD из Милана, понудили су му уговор и пресељење у Милано. Први сингл „Ad un Amico" (Пријатељу) објавио је 1982. године, али, очигледно, није био спреман за прави наступ пред публиком. Његов телевизијски деби приказао га је као нервозног и збуњеног саговорника. Повукао се, посветио компоновању, усавршавању гитарске технике и следећи потез био је више него тријумфалан.

Јануара 1984. године на чувеном фестивалу у Сан Рему појавио се са песмом „Terra Promessa" (Обећана земља) и готово преко ноћи доживео огромну популарност широм Италије. Песма је одмах ускочила на топ-листе, раме уз раме са најпознатијим светским музичарима. Наглу популарност Ерос је умео правилно да усмери. Одбио је да наступа по дискотекама и тиме се свесно одрекао великих хонорара, али је зато стекао поштовање.

– Једноставно, нисам желео да залуђујем публику – каже Ерос – тиме што бих излазио на сцену и глумио да певам. Те године могло је да се догоди да ништа не зарадим, али знао сам да је то добар залог за будућност.

Из истих разлога сачекао је са објављивањем првог албума. У сарадњи са Пјером Касаном компоновао је све песме за плочу „Cuori Agitati" (Нервозна срца). На плочи се нашла и песма „Una Storia Importante" (Важна прича) којом је Ерос у Сан Рему освојио шесто место, што га је прилично разочарало. На топ-листама резултат је зато био пуно бољи. Сингл плоча се у Француској продала у тиражу од 700.000 примерака а запажена је и у Швајцарској, Аустрији, али и Немачкој. Критичари су написали да је тако брз успех постигао зато што пева оригинално, не имитирајући америчке и енглеске колеге, зато што му текстови говоре о проблемима омладине, али у њима се не поставља као тутор.

Године 1986. Ерос у Сан Ремо долази као фаворит и то потврђује победивши песмом „Adesso Tu" (Сада ти). Други албум „Nuovi Eroi" (Нови хероји) достигао је у Италији тираж од 600.000 копија, у Швајцарској и Аустрији је продато преко 100.000 примерака, а у Немачкој читавих 250.000. У осталим земљама Европе било је слично, успео је да достигне платинасти тираж (преко 100.000 продатих примерака).

Његов трећи албум „In Certi Momenti" (У неким тренуцима) пробио је све баријере. Укупни тираж надмашио је два милиона и то је био коначни доказ његовог успеха. Критика је била јединствена – то је његово најкомплетније дело. Првобитно је било планирано да плоча буде дупла, али се од тога одустало из комерцијалних разлога, тако да је пет песама преостало за следећи пројекат. Међу њима се нашла једанаестоминутна свита „Musica e" (Музика је) у којој Ерос описује шта музика њему значи. Године

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„Покушала сам да уђем на Мадонину журку када је била у Лондону. Нису ме пустили иако сам им објашњавала да смо она и ја подједнако популарне!"

Бети Бу

МУЗИЧКА ПОШТА

Драги Забавниче,
Молим те, напиши нешто о Жан-Мишел Жару.

Мирослав из Нових Бановаца

Рођен је у француском граду Лиону 1948. године. Отац му је Морис Жар, чувени композитор филмске музике тако да је Жан Мишел студирао конзерваторијум у Паризу, али се „заразио" енглеском поп музиком током шездесетих година, па је наступао као гитариста у мање познатим групама. Затим се заинтересовао за електронску музику коју је увео у оперу 1971. Бавио се различитом примењеном музиком, компоновао рекламу за „Пепси", џинглове за радио програме, музику за робне куће и аеродроме, писао музику за филм и балет. Објавио изврсне албуме „Oxygene", (1977), „Equinoxe" (1978), „Magnetic Fields" (1981), „Zoolook" (1984), „Rendez Vous" (1986) и пуно концертних албума.

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ:

CIRCLE КРУГ

Me, Im a part of your circle of friends
we notice you don't come around
me, I think it all depends on you touching ground with us
but I quit – I give up
nothing's good enough for anybody else
it seems
being alone is the best way to be
when Im by myself it's the best way to be
when Im all alone it's the best way to be
when Im by myself nobody else can say goodbye
Everything is temporary anyway
when the streets are wet – the colors slip into
the sky but I don't know why
that means you and I
That means you and I
I quit – I give up

Ја, ја сам само део твог круга пријатеља
приметили смо, нема те више
ја, ја мислим да све зависи од тебе да ли си у игри са нама
али прекидам – одустајем
ништа није довољно добро за било кога другог изгледа
бити сам је најбоље
када сам сама тако је најбоље
када сам потпуно сама тако је најбоље
када сам сама нико ме не може напустити
ионако је све пролазно
када су улице мокре – боје се сливају у
небо али не знам зашто ме то на тебе и мене подсећа
прекидам – одустајем

Музика: Кени Витроу
Текст: Еди Брикел
Изводе: Еди Брикел и New Bohemians

1988. та плоча се појавила у облику мини-албума под називом „Musica e" и мимо очекивања (јер је рађена без великих комерцијалних амбиција) поново је постигла тржишни успех. Продато је преко два и по милиона плоча у Европи и Јужној Америци. Исте године одржао је турнеју по Европи која је трајала осам месеци и на којој га је видело више од милион људи.

Априла 1990. објављен је његов најновији албум „In Ogni Senso" који је код нас лиценцно издао „Југотон". Плочу је током године на концертима представио европској публици, а затим током фебруара следе наступи у Јужној Америци.

А на свом наступу у Загребу 7. децембра прошле године Ерос Рамацоти је одушевио осам хиљада посетилаца. У пратњи састава у коме је дванаест чланова приредио је прави, високопрофесионални спектакл. Концерт је трајао скоро два сата а публици је представио највеће хитове са својих плоча. Поред тога што је потврдио да је одличан певач, Ерос је лежерно и шармантно успоставио однос са публиком наизменично јој се обраћајући на енглеском и италијанском језику. Ни трага од његове смушености с почетка каријере. У сваком случају, овим наступом стекао је још више обожавалаца у Југославији, поготову што је са својим басистом одсвирао „Тамо далеко", традиционалну југословенску песму, како је сам рекао.

П. Ј.

НАУЧНА ФАНТАСТИКА

СЛУЧАЈНИ УЗОРАК

Т. П. КАРАВАН

Уколико ми не будете дали још једну бомбону, почећу да вриштим. Зачудићете се колико гласно могу то да чиним. А мами се то неће нимало допасти.

Хвала вам. Много волим бомбоне.

С обзиром на свој узраст, веома сам учтива, сви то кажу. У ствари, на тај начин долазим до много више бомбона. И иначе сам прилично паметна девојчица, али мислим да сте на основу својих тестова већ и сами дошли до тог закључка. И други су ме подвргавали сличним тестовима, али како ми при том нису давали бомбоне, напросто сам била ћава и на све сам одговорила погрешно.

Хвала вам. Узећу две, овог пута. Ипак, имате ли неке тврђе? На овима се, због врућине, чоколадни прелив мало отопио.

Отац ми је рекао да извучем све што могу од вас, да сте сви ви бечки набијачи знања ионако шарлатани. Рекао ми је и да га коштате читаво богатство. И, још, да само нека матора варалица може носити такву јарећу браду. Рекао је...

Хеј, да ли се ви то љутите?

У реду, уколико ми дате само још једну бомбону, испричаћу вам све по реду.

Merci. То је на француском, знате.

Мој брат Џони и ја затекли смо се у задњем дворишту, таманећи мраве, када се спустио свемирски брод. Забавно је понекад посматрати мраве како предано јурцају унаоколо носећи у устима најневероватније парчиће овога или онога и као да појма немају да сте ту, све док се ваше стопало не спусти на њих. А онда нагну да беже грабећи својим пипцима пре но што се претворе у кашу. Они црвени мрави, знате, стварно су невероватни! Можете их сасвим поклопити ногом, али они то као да не примећују. Па, рекла бих да, на неки начин, просто утону у тло јер ако неког од њих спљескате између два каменчића, ни од њега не остаје ништа осим каше. А и укус им је необичан. Једном је Џони затекао једног црвеног како се бије са једним црним. Борба је трајала бесконачно све док Џони обојицу није спржио својом лупом.

Да ли бисте ми купили једну лупу уколико вам све по реду испричам? Страшно бих волела да имам своју. Кладим се да мрав помисли да се то сунце распростро по читавом небу! Кладим се, чак, да помисли да се читав свет запалио... Па, сигурна сам да то боли... Али, сигурна сам да бих могла спржити много више мрава него Џони, премда сам читавих годину дана млађа од њега. Њему је сада десет.

Молим вас, да ли бих могла да добијем једну лупу? Молим вас! Могу ли? Иначе ћу завриштати!

Када ћу је добити?

Ох, баш вам хвала!

Био му је рођендан па сам се сложила да он среди оне у близини мравињака. Понекад сам заиста великодушна. Пустите их да стигну до самог мравињака, а онда их згњечите стопалом. То је најзабавније! Посматрала сам једног коме сам претходно откинула ногу чекајући да видим да ли ће други навалити и појести је кад чух Џонија како ме зове. Када сам, трком, стигла до њега, он ми показа једног мрава који је на леђима носио свог другара покушавајући да стигне до мравињака пре но што га ми спљескамо. Управо смо се спремали да га згњечимо кад је с неба допро до нас неки звук сличан оном када ноктом запарам по школској табли од чега се госпођица Купер увек најежи. Мрзим госпођицу Купер. Не даје ми никад бомбоне – хвала вам, баш сте љубазни – а ја јој, са своје стране, никад не дајем одговоре на њена питања.

Подигавши очи угледасмо неки свемирски брод како покушава да се спусти негде с оне стране шуме. Мени баш није изгледао као брод, али Џони је био сигуран у то. Више ми је личио на неку огромну машину за прање веша. Отац је рекао да је у питању била халуцинација – баш волим велике речи – али, како је он могао знати кад га уопште није видео?

Понекад мрзим оца. Да ли и то записујете? Да ли је добро што сам то рекла? Могу ли добити још неку бомбону?

Хвала!

Баш је добра, иако се мало отопила. Претпостављам да можете себи да дозволите да у своју канцеларију уведете расхладни уређај. У том случају бомбоне вам се уопште не би топиле. Кад бисте били мало мудрији, размишљали бисте и о тим стварима.

Шта се догодило? Па, причала сам о томе небројено пута, али као да ми нико не верује! Зар то није тужно? Не верујем да ћу икада икоме поново причати о томе!

Шта, читаву кутију? Само за мене? Баш вам хвала,

страшно волим чоколадне бомбоне!

Знате, брада вам баш и није сасвим јарећа.

Видели смо брод како слеће иза шуме па обоје потрчасмо према том месту. Тамо није било никог другог. Трава и ниско жбуње горели су слабим пламичцима, али су и њих брзо угасили... Али, када су нас угледали, укочили су се и стали брзо нешто да говоре једни другима. Пошто сам подигла руку, рекла сам им: „Ја сам овде краљица. Сви морате да ми се поклоните!" Онда је и Џони подигао руку и рекао им: „А ја сам овде краљ!" Напросто, никад није умео да сам нешто смисли!

Одмах сам их замрзела. Нису ми се поклонили. Један од њих ухватио је веверицу коју је пламичак мало опрљио и миловао је, а онда јој ставио нешто на опекотину. Све то време није на мене обраћао ни најмању пажњу. Њега сам највише замрзела, па сам му пришла и шутнула га. Био је мањи од Џонија, па га је онда и Џони шутнуо. Ипак, ја сам га ударила прва, а био је баш моје висине.

Како су изгледали? Па, нису баш личили на маторе јарце!

Потом су нас увели у свемирски брод и подвргли неким тестовима, сличним оним вашим, малопређашњим. Били су то крајње једноставни тестови, али како ми се нису допали, на све сам дала погрешне одговоре. И Џони је поступио исто, али само зато што сам му запретила да ћу му ископати очи уколико тако не уради. Сећам се неких тестова... Нацртали су мале троуглове са квадратима на две стране, а онда ми дали оловку да виде шта ћу урадити. Наравно, насанкала сам их. Дохватила сам оловку и читав цртеж испрскала мастилом. У ствари, то и није била оловка, иако је личило на оловку. Онда су дохватили једну малу коцку, па још једну, па онда трећу, четврту. Учинили су то неколико пута. Потом су узели само једну, затим још једну коцку, а онда су стали чекајући да виде шта ћу ја урадити. Ја сам дохватила све четири коцке и бацила им у главу! Одлично сам се забављала... Никада се нисам тако рђаво понашала.

Џонија су затим ставили у један ћошак и пре него што сте стигли да кажете „Пиксла!" он им је испричао све о људима које је побио у рату. Наравно, никад није ни принео нос неком рату, али је волео да изиграва великог војника. И на телевизији највише воли да гледа кад људе косе као сноплје. Нисам сигурна да су стварно схватили о чему им је говорио, али су деловали као да јесу. Џони је, иначе, одличан глумац!

Претпостављам и да су мислили да смо одрасле особе. Уосталом, и сами су били баш наше величине. Било како било, Џони их је веома занимао. Зато сам му пришла и неколико пута га мунула. Бојим се да смо понешто и поломили у њиховом свемирском броду.

Чинило ми се да су се поприлично наљутили. Посебно, изгледа, на Џонија. Уосталом, то је случај и са многим људима. Ја се, на пример, увек трудим да на странце оставим повољан утисак, чак и кад ме не нуде бомбонама и стога сам неколико њих извела из брода и показала им како се тамане мрави. Баш је било забавно! Једном од њих је позлило. Џони и ја још смо скакали унаоколо, газећи мраве, кад су они узлетели. С правом сам их одмах замрзела. Били су несносни, а нису ми се ни поклонили.

То је све. Ништа се више није догодило.

Отац ми је рекао да вам не одузимам много од вашег драгоценог времена. Рекао је, такође, да ниједан поштен човек не би могао да приушти канцеларију на врху облакодера. Али, овде заиста имате диван поглед, зар не? Одавде можете да видите читав град.

Господе боже, не чини ли вам се да је овде претопло? Волела бих да имам фрижидер и да своје бомбоне могу да држим у њему.

Хеј, погледајте тамо! Неке ватре дижу се с оне стране реке... Зар не изгледају згодно? Погледајте... Погледајте! Ево, и са ове стране!

Уф, одведите ме одавде! Претопло је.

Погледајте сунце! Погледајте га! Као да се шири преко читавог неба... Читав град пламти под њим! Добри јарче, помози ми! Спаси ме! Тако ми је жао што сам била рђава!

В. Б.

Илустровао: Добросав БОБ Живковић

БУДИТЕ ШЕРЛОК ХОЛМС

СИРОТИ ТОРИК!

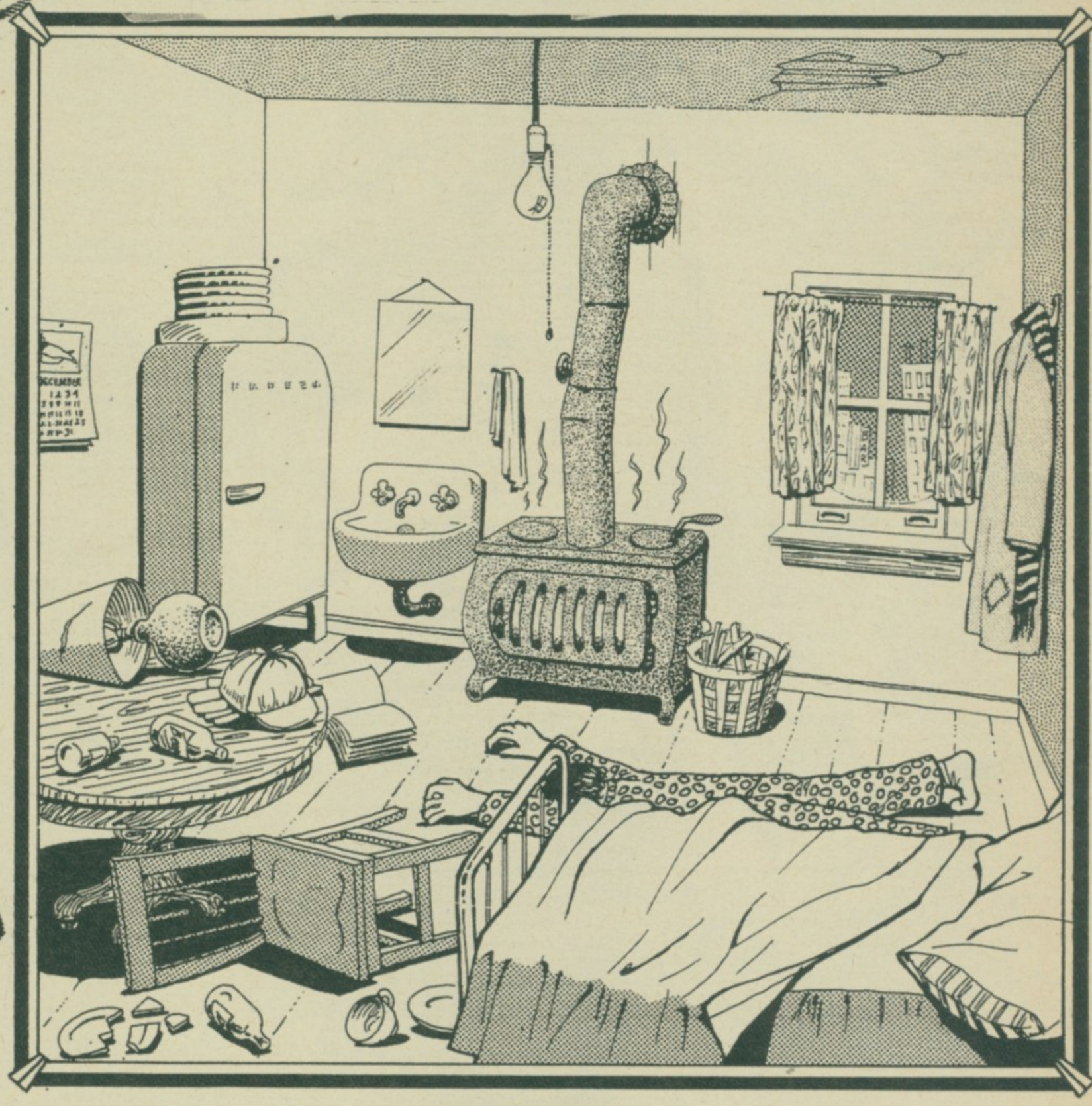

ЗАНИМЉИВА МЕТЕОРОЛОГИЈА

ЗАШТО СТАНОВНИЦИ ПУСТИЊА ЗА ВРЕМЕ ЖЕГЕ НОСЕ ОГРТАЧЕ И КРЗНЕНЕ КАПЕ?

У тропској клими ваздух је топлији од нашег тела. Зато није никакво чудо што људима тамо при ветру није хладније већ топлије. Тамо тело не предаје топлоту ваздуху, већ обратно, ваздух загрева човечје тело, зато, што је већа маса ваздуха која успева непрекидно да дође у додир са телом, тим је веће осећање жеге. Истина, испаравање са тела се повећава кад ветар дува, али први разлог претеже. Зато становници пустиња носе огртаче и крзнене капе које их штите од прегрејаног ваздуха који може да доведе до топлотне изнурености или удара.

На моторна возила, када нису у покрету, стављају се разни прекривачи и тако се штите од топлоте.

Једног децембарског јутра у осам часова бездушно тело Аврама Торика, возача камиона, нађено је у његовом закључаном једнособном стану у коме је пећ на дрва још била врела.

Да би ушли унутра, полицајци су морали да развале врата. Торикова пријатељица Кучи изјавила је: „Мало смо се спорецкали, а кад сам наишла нешто пре девет прошле вечери, он је разговарао са мном, али није хтео да отвори врата па сам отишла".

Његов пријатељ Брут је изјавио: „Попили смо заједно неколико кригли пива и ја сам отишао око пола осам увече. Чинило ми се да је сасвим здрав."

На основу изгледа просторије, можете ли да закључите шта се десило?

ПИТАЊА

1. Да ли је то била хладна ноћ?
   Да... Не...
2. Можете ли да оповргнете било шта од онога што је Кучи изјавила?
   Да... Не...
3. Можете ли да оповргнете било шта од онога што је изјавио Брут?
   Да... Не...
4. Има ли неких трагова о насилничком понашању?
   Да... Не...
5. Има ли било каквих доказа да је још нека особа била у просторији после 8 часова увече?
   Да... Не...
6. Сматрате ли да је Торик извршио самоубиство?
   Да... Не...
7. Да ли је Торик отишао у кревет?
   Да... Не...
8. Можете ли претпоставити да је добио грчеве и умро?
   Да... Не...
9. Можете ли пронаћи било какве путоказе за узрок његове смрти?
   Да... Не...
10. Шта је, по вашем мишљењу, било узрок његове смрти? Кучи га је убила... Брут га је убио... Неки други узрок (наведите га)

Решење на странама МАЛЕ ПОШТЕ

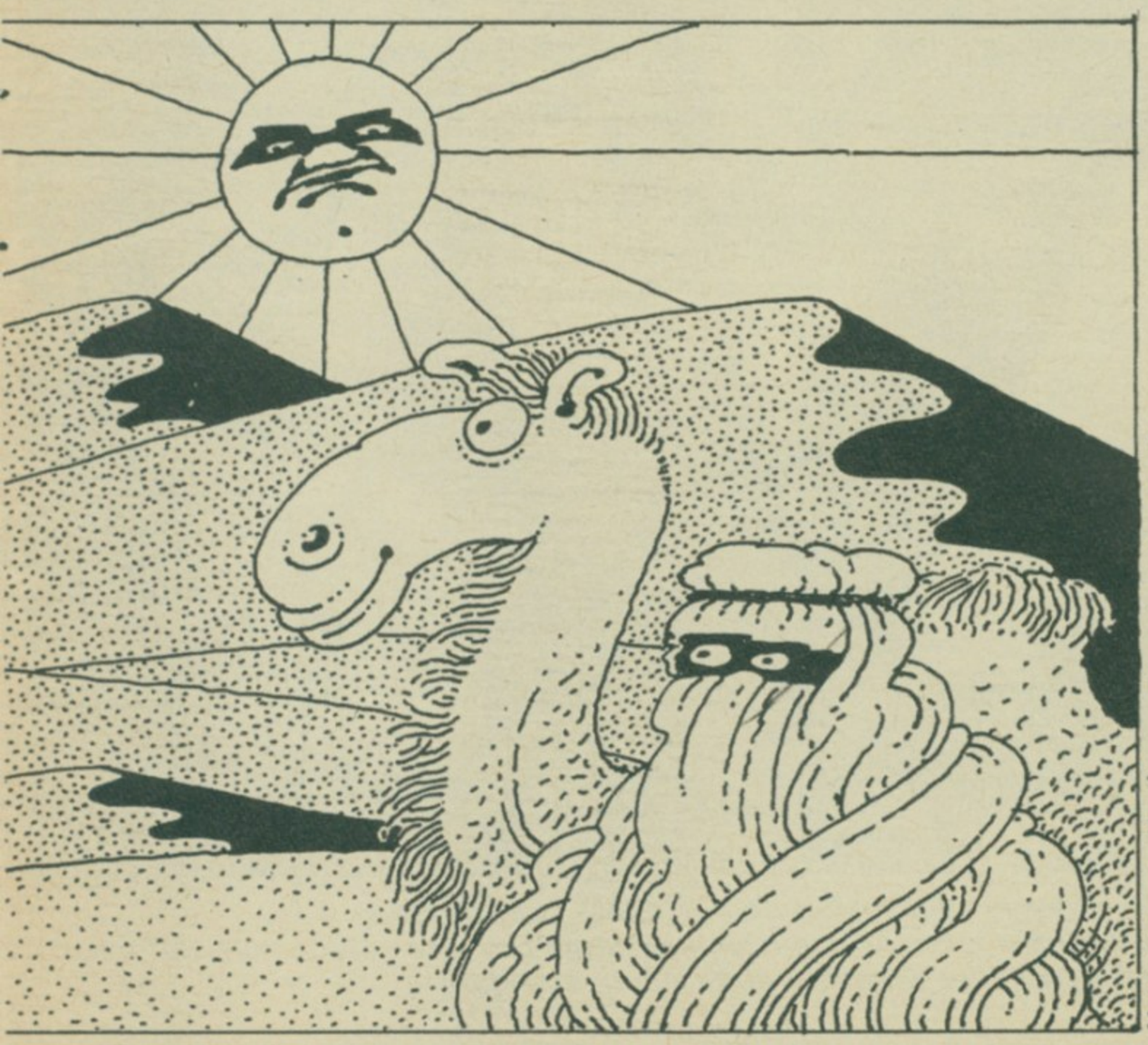

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубац

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

МОЗАИЧНА УКРШТЕНИЦА

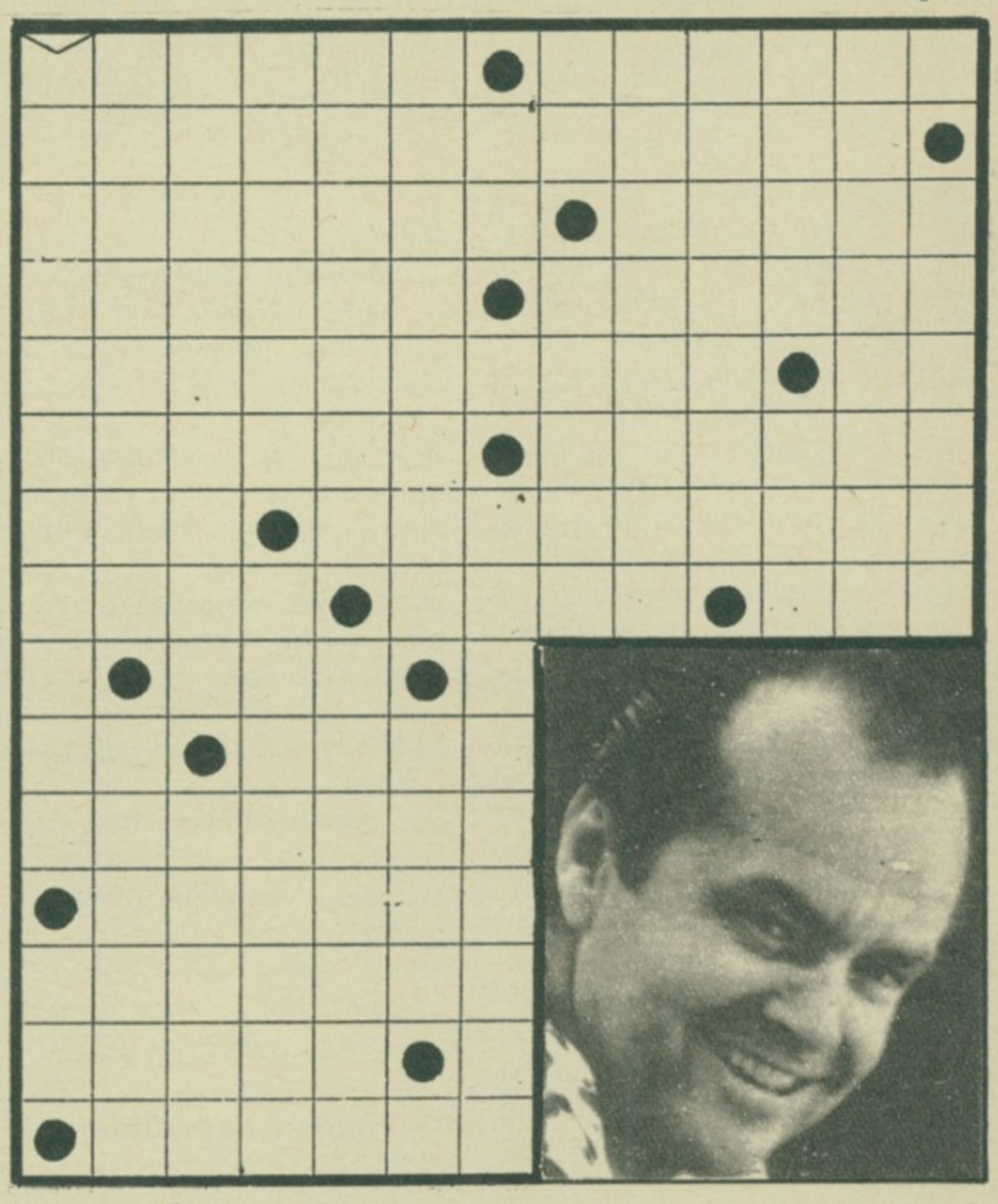

Уместо уобичајених описа, дајемо вам попис речи које треба да упишете у лик. Речи су дате по азбучном реду. Ако им нађете њихова места у лику, тад ћете у првом усправном ступцу добити име и презиме америчког глумца са слике.

АВАРИ – АКАР – АМОНИТ – АНАТОМ – АРИЈАН – ВО – ЕКОНОМИК – ЕКРАНИЗАЦИЈА – ЕЛАДА – ЕЛИО – ЗАКРЕТ – ЗИ – ЗЛАТО – ИКС – ИРИТАТИВАН – ИСПРИЧАТИ – ЈАН – КВАСИТИ – КИЊИТИ – КЛОКАН – КП – КРАМАРИ – ЛИЦЕ – МИЛАНИЧ – МРАВИЊАЦИ – НАВИКА – НАЗНАКЕ – НИТ – ОА – ОЗ – ОЈАТ – ОКАТ – ОСМОРО – ОТА – ПЕТИТ – ПЛЕТЕНИЦА – РАДОВАТИ – РИТАТИ СЕ – СКАКАТИ – СЦЕНАРИО – ТОКИЦА – УКВАРИТИ – УНИКАТИ – ХАСИТИ – ЏУМХУР.

ЛАВИРИНТ

Којим путем ће аутомобил најлакше стићи до уређаја за прање?

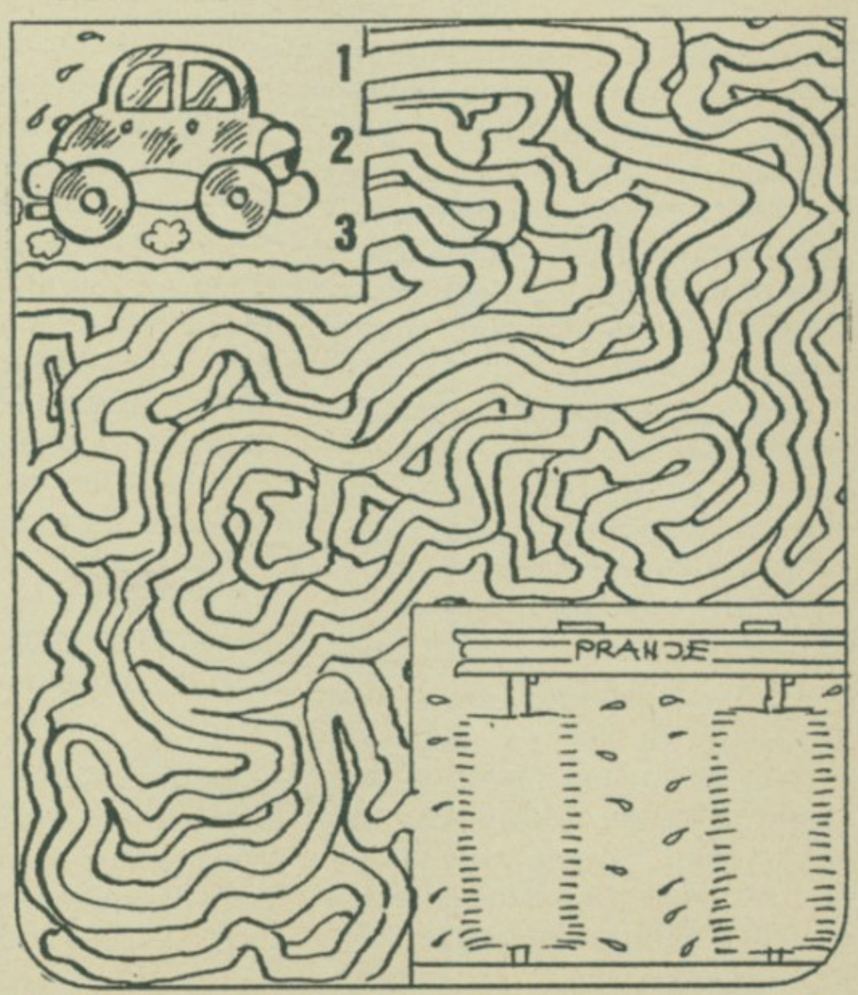

РЕШЕЊА ЕНИГМАТИКЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

УЛОГА МАЧКЕ У ЧОВЕКОВОЈ БОРБИ ЗА ПРЕСТИЖ

ЗВЕР У САЛОНУ

На улазним вратима многих вила у Италији стоји упозорење на опасност од животиња које нисмо навикли да виђамо по становима

Појава да се у кући, као љубимци, држе дивље животиње из далеких крајева у Италији је новијег датума, али је већ достигла забрињавајуће размере. Стање је такво да само у Милану и околини има више лавова него у танзанијској савани, пишу италијанске новине – уз напомену да се овим подацима нимало не претерује. Јер, на улазним вратима бројних луксузних вила у поменутој зони више готово да и нема оних старих табли с натписом ЧУВАЈ СЕ ПСА! Уместо тога, најчешће стоји упозорење да се треба чувати лава или тигра!

Познаваоци кажу да нова мода држања дивљих животиња у стану има погубне последице и за људе и за животиње: оне живе у немогућим условима, а људи све чешће постају жртве њихових канџи! У рукама, односно у становима оних који не познају довољно њихове навике и ћуди, животиње настављају да се понашају према законима џунгле, па су тако, пре извесног времена, у месту Арсаго Сеприо од лавица по имену Елза и Кира настрадале једна старица и њена комшиница која је покушала да јој притекне у помоћ.

Рика у Ломбардији

Још није начињен попис, али се може рећи да између четири кућна зида у Италији живи око три хиљаде звери. Само у Ломбардији, кажу, има око 50 лавова и двадесетак тигрова, али и мноштво пума, медведа и змија најразличитијих врста – да не помињемо егзотичне птице и друге ситније животиње.

Кад су познатог италијанског адвоката Дина Лучанија, који у својој вили држи три пуме и неколико змија, међу којима и једног питона, упитали зашто то чини, спремно је одговорио:

– Држим их зато што ми се допадају. Волим их иако захтевају огромне жртве и, наравно, издатке. Међутим, људи највише греше кад кажу да тим животињама сметају кавези и затворен простор. То уопште није тачно. Њима је најважније да имају пун стомак!

Уважени адвокат сасвим сигурно не зна да је то веома површно закључивање. Дивље животиње у заточеништву, било да је реч о кавезу или неком другом строго ограниченом простору, сходно промењеним условима живота, мењају и своју ћуд. У таквим условима недостаје им најважнији мотив њиховог постојања – лов – што није само начин да се напуни стомак, већ и прилика за подстицање и развој свих чула, што је веома важно. Осим тога, одгајање дивљих животиња без познавања њихове праве природе, као што се већ и показало, може да буде веома опасно, чак и кад је дражесни Бамби у питању.

Опасна заљубљеност

Да је то тачно, говори и пример Ђузепа Ронка, управника старачког дома у предграђу Торина. У неким америчким новинама прочитао је да психолози против самоће у старости препоручују држање животиња, али није схватио да се мисли, углавном, на домаћег пса, мачку или канаринца. А можда је и сам веровао да је питомост јелена пословична, па је, да би улепшао дане штићеницима дома, набавио један пар ових животиња – кошуту и срндаћа.

Кико, како су назвали мужјака, и његова дружбеница брзо су одрасли. Он је чак достигао тежину од две стотине килограма и главу му је украсио пар разгранатих рогова. Добили су и принову. Међутим, прошле јесени, у време љубавног заноса, својим прелепим роговима смртно је ранио Ђузепа Ронка, а затим је и сам платио главом. Овај јелен се сасвим сигурно није понео другачије од своје браће у дивљини која такође не дозвољавају никоме да се меша у њихову интиму.

Испуњавање жеље за држањем великих дивљих мачака или неких других звери у Италији није ни теже ни скупље од куповине, рецимо, неког расног пса. Дозвола је само ствар уобичајеног административног поступка. Приватним лицима се у овој земљи годишње прода бар двадесетак тигрова и лавова. Тако тврди управник зоолошког врта Ле Корнеле, у близини Бреше. Каже да се ове животиње у њиховом врту веома лако размножавају и да једно младунче кошта око два милиона лира, што би било негде око 18,5 хиљада наших динара.

У почетку све изгледа савршено једноставно, али после неколико месеци одушевљења власнике најчешће сустижу озбиљне невоље. Започињу грозничава телефонирања у потрази за неким ко хоће да прихвати младунче које је постало несношљиво...

Лавићи за једну сезону

Откуд ова необична и изнад свега себична љубав која једном лаву жели да стави омчу око врата? И сами знате да сви младунци, а нарочито мачићи, изазивају посебне симпатије и жељу да их пригрлимо, понесемо кући... А они, опет, брзо заволе оног ко се о њима брине и своју привржености знају да искажу на безброј начина. Шта бива даље, многи од вас веома добро знају!

Али, чак и највећа љубав према животињама не може довољно уверљиво да оправ-

Држање кућног љубимца пожељно је ради деце и старијих особа. Али, питање је да ли се нека звер попут ове пуме баш уклапа у породични амбијент

Овај младић се очигледно забавља на улицама града с тигром на ланцу. Пас у Италији мора да има огрлицу која се плаћа, а тигар једна од најкрволочнијих животиња џунгле, не мора!

Обавезна дневна шетња важи за све љубимце.

„Питом је, кад вам кажем!"

Призор идиличан, али...

Овог пута зубе испробава на дрвету...

да страст да се у стану држи један тигар или питон. Психолози кажу да ове животиње донекле симболизују наш садашњи начин живота у којем се траже оштрина, одлучност, продорност. Неки „људи, у ствари, желе да буду такви уз помоћ животиња... На сву срећу, има још пуно оних који су за некадашње идеале – за топлоту дома и породични мир, па зато чувају обичне мачке које то најбоље симболизују.

Завршићемо једним тужним примером човековог односа према животињама, такође забележеним у Италији. Тамо се, наиме, увређио обичај да лутајући фотографи, којих највише има на плажама, почетком сезоне купују младунце неких егзотичних животиња које користе у свом послу, да би их већ у септембру, кад сезона прође, без гриже савести оставили где стигну. Ове године су тако два младунчета лава завршила своју летњу авантуру у једном напуштеном свињцу на периферији Риминија. Јадне и изгладнеле пронашао их је неки сељак и предао карабињерима...

У Италији се надају да ће закон, у припреми, ипак, стати на пут оваквим и другим случајевима, или бар да ће њиме јасно да се одреди под којим условима неко уопште може у свом дворишту или стану да држи звер којој је место у афричкој савани, у некој џунгли или бар у зоолошком врту.

Д. Варагић

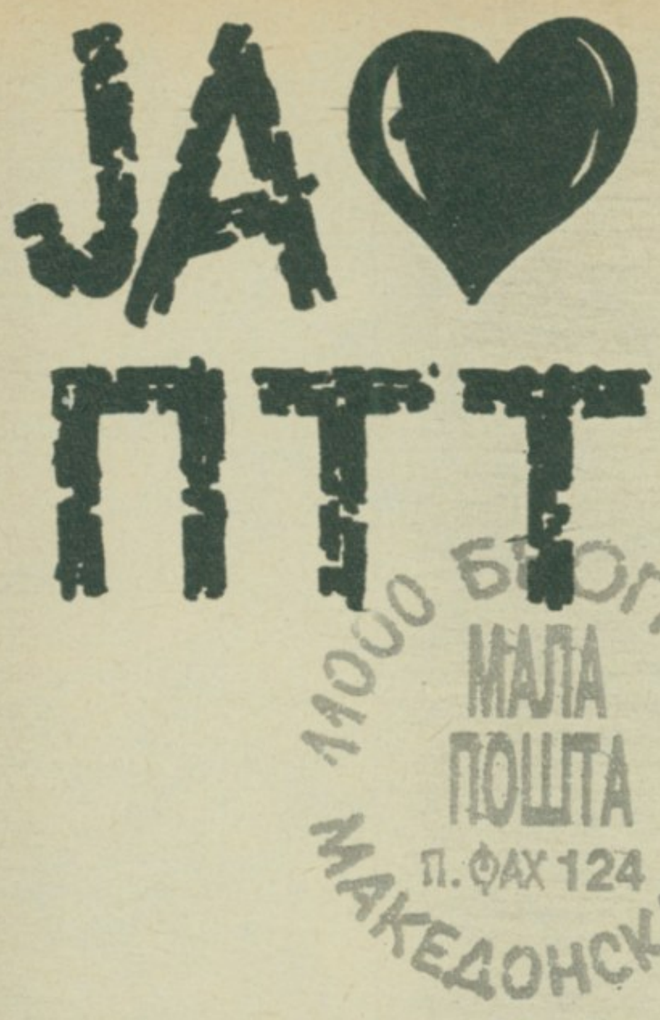

ĆAO ZABAVNIČE! MALTEŠKO

PIŠEM TI, I NADAM SE DA ĆEŠ ODGOVORITI NA MOJE PITANJE: DALI NOŽEŠ DA MI KAŽEŠ ŠTA JE TO LJUBAV?

I NAČE VOLIM DA ČITAM TVOJE STRIPOVE SA MIKIJEM, ŠILJOM, PAJOM, I ZANIMLJIVOSTI.

ĆAO OD POPOV RADMILE (13 god)
NEHRUOVA 61/60
11070. N.B.

POLITIKIN ZABAVNIK

2 JUGOSLAVIJA

NIP „POLITIKA"
„POLITIKIN ZABAVNIK"
MAKEDONSKA 29
11000 BEOGRAD
SR. SRBIJA

Štampa: DGP „Sava Munćan" B. Crkva

Uređuje: Иванка Миладиновић

То се учи из себе...

Имам тринаест година и молим те да ми кажеш шта је то ЉУБАВ.

РАДМИЛА
Нови Београд

Да не бисмо мудровали о томе шта је љубав, јер људи о њој мисле, пишу и певају откад постоје, можда је најбоље да одговор на то питање потражиш у песми Мирослава Антића. Њему можемо и те како да верујемо: сети се само „Плавог чуперка"... И ова песма је из исте књиге, из циклуса ПРВА ЉУБАВ. Дакле:

То, како да се воли,
не учи се из књига,
не учи се у школи.

То се учи из себе
кад се отвори срце,
па боли
или не боли.

Ту не вреде унапред
неки рачуни и знања.
Јер по хемијском саставу
љубав је најчистија светлост,
светлост са дивним,
фантастичним
талентом убрзања.

Она је огромна љуљашка
између радости и самоће,
кад се највише хоће,
а нико не зна шта хоће.

И нико не зна шта неће
одавде до ивице среће.

Сад ме, ваљда, разумеш:
љубав је – кад неког умеш,
али кад кроз тог неког
и себе предивно умеш.

Зато и вреди сањати.
Зато и вреди желети.
Шта нас се остало тиче.

Зато и вреди кроз живот
као плакате поделити
своје шарене мисли
које на вечност личе.

Најбројнија биљна породица

Однедавно у цвећарама могу да се нађу прекрасни цветови орхидеја и имам утисак као да их је више врста. Можеш ли да ми одговориш одакле орхидеје стижу у нашу земљу и каквих све има. Чула сам да постоји и црна орхидеја, је ли тачно?

НИНОСЛАВА ЈАНКОВИЋ,
Београд

Орхидеје су најмногобројнија и најсавршенија породица цвећа позната у науци. Има их око двадесет пет хиљада врста, у свим бојама и комбинацијама боја – осим црне! У природи орхидеје расту на земљи и дрвећу Јужне и Средње Америке, Африке, Индије, Малезије и Филипина. Одакле ће у нашу земљу стићи – ствар је трговаца. Пре сто година људи су, због високе зараде, кретали у прави лов на орхидеје и то понекад плаћали животом.

Најпознатији и најуспешнији ловац на орхидеје био је Бенедикт Резл, Чех који је открио око 800 нових врста. У родном Прагу подигли су му споменик – камени кип с неизбежном орхидејом у руци.

Што се хибридних врста тиче, до сада је у регистар енглеског Краљевског друштва за хортикултуру забележено сто хиљада хибридних орхидеја.

Овој породици припада и каћун, плавкасто-зелених листова од којих горњи обухватају стабло као сара, цветова тамно и светлољубичастих, расутих по ливадама и пропланцима... Највреднији му је корен који се користи у народној медицини. И то је нешто кад већ цветовима не може да конкурише својим прелепим рођакама...

Пасати и монсуни

Волим географију и молим вас да ми објасните да ли између пасата и монсуна постоји нека велика разлика. Још ме пуно тога занима, али за овај пут толико.

ЉУБИША
из Нишке Бање

Што се пасата и монсуна тиче, заједничко им је то што су ветрови, а разликују се прилично.

Пасати у току године дувају стално у истом правцу, изнад тропских предела. У авио-саобраћају то се користи и кад год је могуће бира се правац пута тако да пасати „носе" авионе.

Монсун је сезонски ветар у Јужној Азији. Целе зиме дува са севера и доноси сушу. Биљке ожедне и земља се суши, стврдњава и пуца. У Кини и Индији, где условљава климу, овај суви монсун сматрају веома суровим. Лети, кад се континент загрева и привлачи свежији ваздух са Тихог и Индијског океана, јавља се влажни монсун, у супротном правцу од претходног. Прве капи монсунских киша доносе и велику радост у Индији.

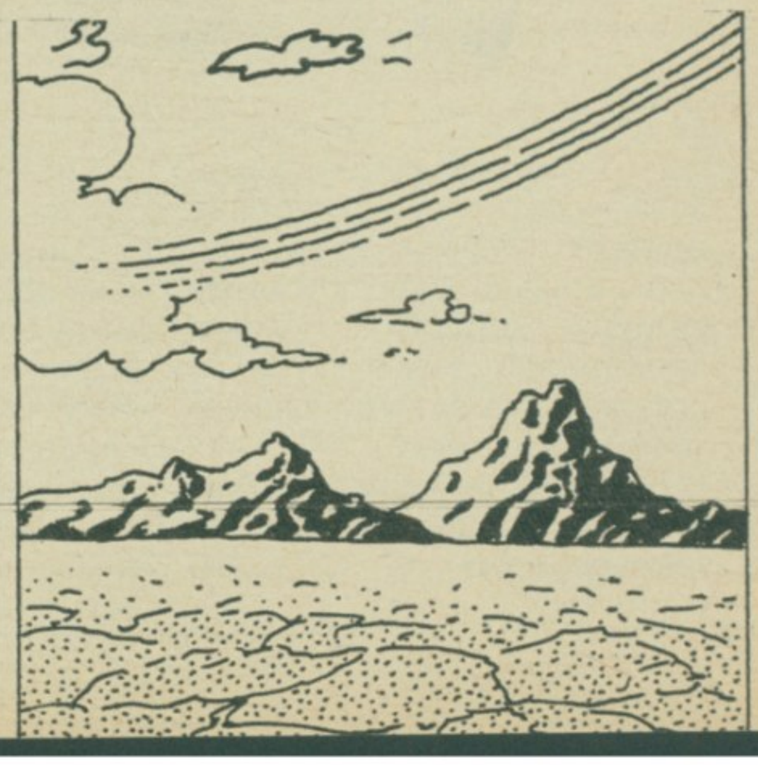

РЕШЕЊЕ ЗАГОНЕТКЕ „СИРОТИ ТОРИК!"

1. Да, судећи поТориковој топлој одећи и чињеници да је пећ још увек горела.
2. Не, ја не могу. Можете ли ви?
3. Још једном – не.
4. Да. Сломљени тањир, преврнута столица, преврнута лампа и тако даље сведоче о насилничком понашању.
5. Не. Нема никаквих директних доказа које бих ја уочио.
6. Не. Самоубице умиру тихо и ретко када ломе намештај, сем ако их неко не посматра.
7. Да, судећи по изгужваном прекривачу.
8. Да, такав закључак сасвим логично може да се извуче.
9. Да. Напуклине на сулундару пећи пропуштале би смртоносни угљен-моноксид.
10. Једини логичан закључак поткрепљен доказима јесте да је Торик умро од гушења, поготово ако је жртва претходно попила већу количину алкохола. А Торик је попио неколико кригли пива.

Чак и ако вам недостаје медицинско знање које би поткрепило теорију о угљен-моноксиду, напукли сулундар довољан је путоказ за откривање узрока смрти. И заиста, до тог закључка дошао је судски лекар пре него што је и прегледао леш.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

МОЗАИЧНА УКРШТЕНИЦА – ВОДОРАВНО: Џумхур, осморо, екранизација, квасити, Елада, навика, анатом, иритативан, во, кињити, Аријан, Ота, испричати, лице, Елио, нит, с, икс, е, оз, окат, назнаке, клокан, крамари, петит, ц, токица.

ЛАВИРИНТ: број 2

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Андреја Шувак, Владимира Поповића 75/5, 41000 Загреб – 17 година, воли све што воле млади.

Јасмин Бешић, М. Суљановића 31, 79101 Приједор – 12 година, воли музику, сакупља марке и постере.

Ивана Влајић, Омладинских бригада 10, 11070 Нови Београд – 14 година, воли музику, дружење и путовања.

Жана Зрнић, Маршала Тита Б-2, 24321 Кривања – 10 година, воли музику, филмове, дописивање и путовања, сакупља постере.

Ирена Маџоски, Јакшићева 17, 19000 Зајечар – 12 година, воли музику и дописивање.

Дамир Кесер, Вајдин вијенац 4, 41020 Нови Загреб – 16 година, воли музику, сакупља постере.

Илија Лукић, Мирка Штулића 3, 25252 Бачки Грачац – 11 година, сакупља постере Рамба.

Милена Дракић, Трг Едварда Кардеља 26, 81000 Титоград – 13 година, сакупља постере, воли музику, спорт и путовања.

Бобан Игњатовски, Т. Ц. Мепђан 7/10, 91220 Тетово – 14 година, сакупља постере, воли одбојку.

Јелена и Марко Ћирић, Капетанска 106/10, 19250 Мајданпек – Јелена има 12, а Марко 9 година, сакупљају постере и желе да се дописују.

Јелена Петровић, Церска 7а, 37000 Крушевац – 13 година, воли спорт и музику, сакупља постере и салвете.

Напустио ме хрчак!

Очајна сам, обожавам домаће животиње, имала сам дивног хрчка и он ме је напустио. Заправо, умро је и поред све моје бриге и неге. Не знам где сам погрешила и пошто желим да набавим новог хрчка, реци ми колико дуго живе (мој љубимац је имао три године) и на шта да обратим пажњу. Молим те да ми што пре одговориш јер сам оптерећена осећањем кривице и не могу да учим.

МИРАНДА
из Загреба

Хрчак може да живи до три године! Значи, твој осећај кривице је безразложан, ништа ниси могла да урадиш осим онога што јеси, а пишеш да си га лепо пазила.

У природи хрчак проводи неколико месеци у зимском сну, а кад је припитомљен, у кавезу, у то време углавном дрема. Треба га снабдети храном коју ће узети с времена на време. Пошто ова животиња довлачи огромне количине хране за зиму, за оне који гомилају намирнице у фрижидерима и шпајзу каже се да су попут хрчка.

Иначе, као и сви глодари он воли тврде плодове, лешник на пример, све врсте зрневља: кукуруз, пшеницу, овас, раж, семенке од сунцокрета. Може му се дати и мања количина воћа и поврћа, али неопраног! Уколико се опере, хрчак добија сметње у стомаку и у том случају прија му мало сувог хлеба или мекиња. У кавезу обавезно треба да стоји посуда с водом. Струготину која се посипа по поду кавеза треба свакодневно мењати.

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубац

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2038

YU ISSN 0032-339X

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НИП „ПОЛИТИКА"
др Живорад Миновић

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (ликовно-графички уредник), Славољуб Кецић (помоћник гл. уредника), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Неваједић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црнокмарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА" – редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761, претплата: 328-776. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Месечна 73,60 динара, тромесечна 220,80 динара, полугодишња 441,60 динара

ПРЕТПЛАТА
ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Месечна 147,20 динара, тромесечна 441,60 динара, полугодишња 883,20 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-603-24875 уз обавезну назнаку НИП „Политика" – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ: „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
У СТРАНОЈ ВАЛУТИ – ШЕСТОМЕСЕЧНА:

САД	USD	85.–
СР НЕМАЧКА	DEM	126.–
ШВЕДСКА	SEK	474.–
ФРАНЦУСКА	FRF	427.–
ШВАЈЦАРСКА	CHF	107.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НИП „Политика" код БЕОГРАДСКЕ БАНКЕ, Деоничарско друштво, Главна филијала „ИНВЕСТБАНКА" – Београд, на рачун број: 60811-623-63-257310-999-00054 уз обавезну назнаку: ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

* ГОДИШЊУ ПРЕТПЛАТУ НА ЛИСТ НЕ ПРИМАМО.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар, штампање, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа

Цвет из легенде

ПЛАВА РУЖА

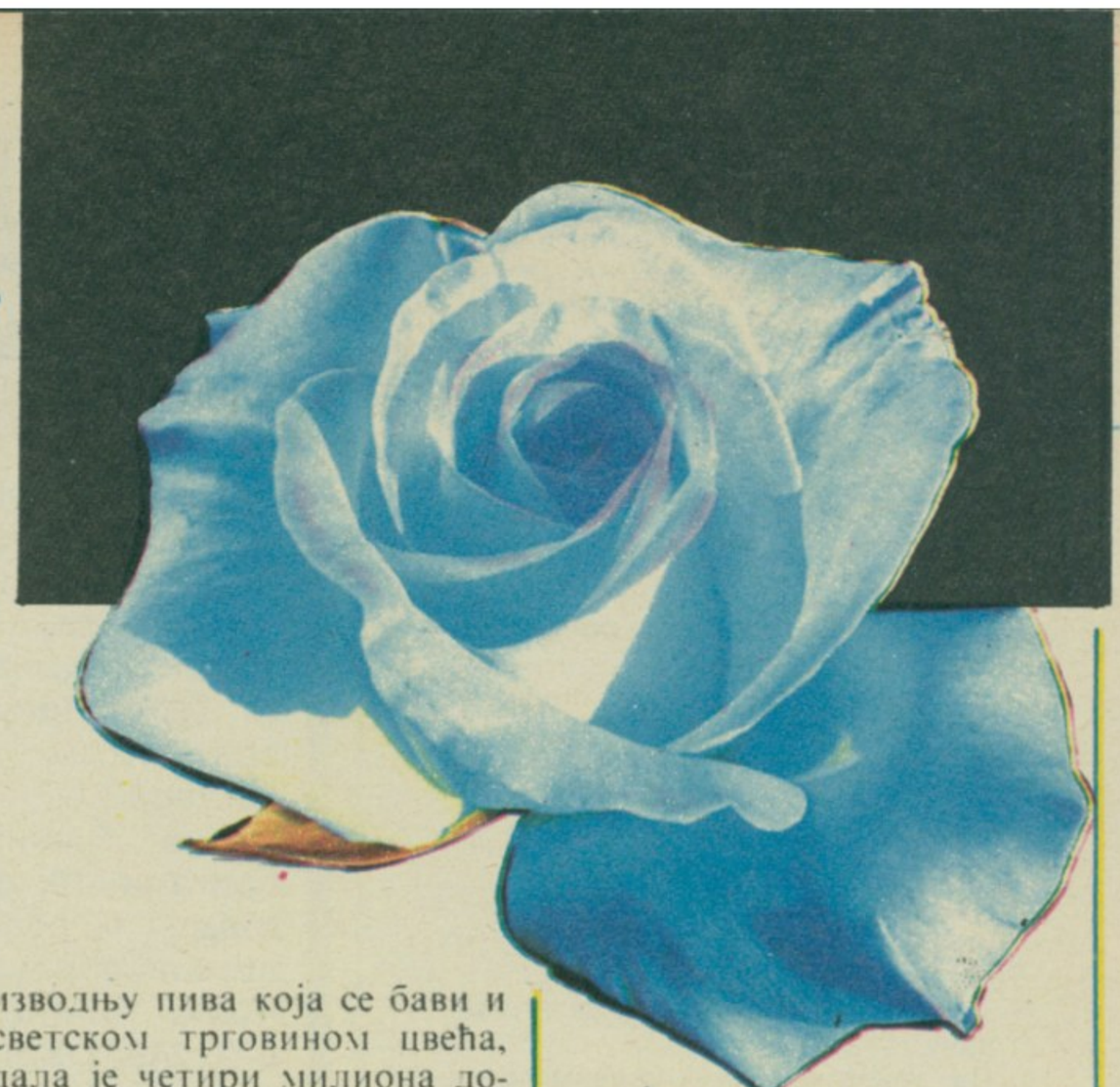

Негде у 13. веку, каже легенда, арапски башташ Ибн ал-Авам одгајао је руже различитих боја међу којима је била и – плава.

Зна се да је црвена ружа симбол љубави, радости, лепоте, бела је цвет светлости и невиности, док је плава одувек представљала нешто недостижно и немогуће. Генетски инжењери покушавају да претворе легенду у стварност.

Рич Јоргенсен, директор Истраживачког центра за биљну технологију из Оукленда, сматра да је за протеклих 40 милиона година ружа у једно време заиста била и плава. А зашто више није, и за то има објашњење.

Пигмент делфинидин, који петуније, љубичице и присе боји у плаво сличан је цианидину који има широку лепезу нијанси – од светлољубичасте до јаркоцрвене. Ту је и трећи, пеларгонидин, пигмент који цвећу даје наранџасту или тамноцрвену боју. Основа ова три пигмента, слична по хемијском саставу, јесте једињење дихидрокемферол које имају и руже. Да ли је током еволуције ензим који би „натерао" дихидрокемферол да производи пигмент делфинидин у ружама нестао или се успавао, не зна се. Тек, истраживачи сада настоје поново да га пробуде.

Прилично сложен посао на коме не раде само научници у Сједињеним Америчким Државама, већ и у Аустралији и Европи. „Санторі", јапанска фирма за производњу пива која се бави и светском трговином цвећа, дала је четири милиона долара да помогне овај пројект.

Ако све буде у реду, научници тврде да ће се за годину дана појавити и плаве руже. А кад се, и ако се, то догоди, да ли ће људи пожелети да уђу у цвећару и, уместо црвених, купе букет плавих ружа? Можда у почетку и хоће, радозналости ради, али касније вероватно не. Јер, прво место на топ листи најпродаванијег цвећа и даље убедљиво заузима црвена ружа.

Можда би ону плаву требало оставити заробљену у легенди.

В. С.

Чудо на тржишту: CD-I

ПРОМЕНИТЕ ЈУНАКА

То ће ускоро бити могуће захваљујући такозваном интерактивном компакт-диску чију производњу „Филипс" најављује за 1992. годину. Љубитељи музике и цртања моћи ће до миле воље да испробавају свој таленат

Тек што су почеле да улазе у наше домове, компактне плоче (CD) са огромним бројем квалитетних информација (отприлике један метар поређаних ЛП плоча на једном диску величине тацне за црну кафу), а већ доживљавају праву револуцију. У лабораторијама „Филипса" довршавају се припреме за производњу сасвим нових, такозваних интерактивних компакт дискова (CD-I) који ће бити истог облика и величине као и аудио, али ће – што је нешто сасвим ново – садржавати и слику. До сада су постојале само ласерске видео плоче величине ЛП. Али, то ни издалека није све.

Захваљујући свом огромном капацитету (7.000 фотографија или 10.000 анимираних цртежа) CD-I ће омогућавати да се испробају безбројне могућности у сценарију једног филма или цртаћа, али ће у њих моћи да се уносе нови подаци или мењају већ раније убележени.

Можете замислити какве тек узбудљиве могућности крије нова врста компакт-диска кад су у питању телевизијске игре. Убудуће ће на стази за голф моћи да се бира не само најбољи ударац, већ и његова јачина, да се предвиди понашање лопте, па чак и угао под којим треба поставити штап у односу на травњак, бирајући једну, од 250 могућности!

Што се учења тиче, CD-I ће, сасвим сигурно, постати десна рука у активном учењу страних језика (биће остављен простор за одговоре и њихову проверу, при решавању једначина...

У „Филипсу" обећавају да ће се ове суперзанимљиве и, тако рећи, свемогуће плоче појавити на тржишту почетком следеће године, а зна се и колико ће коштати – цена ће им бити 12.800 динара.

Уз то, интерактивни компакт диск је универзалан. Сви произвођачи, и Јапанци и Европљани, усвојили су заједничке норме које се могу користити у свим постојећим врстама ТВ слике (SECAM, PAL, NTSC), а уређај ће, поврх тога, моћи још да чита и све постојеће типове компактних аудио визуелних плоча.

В. М.

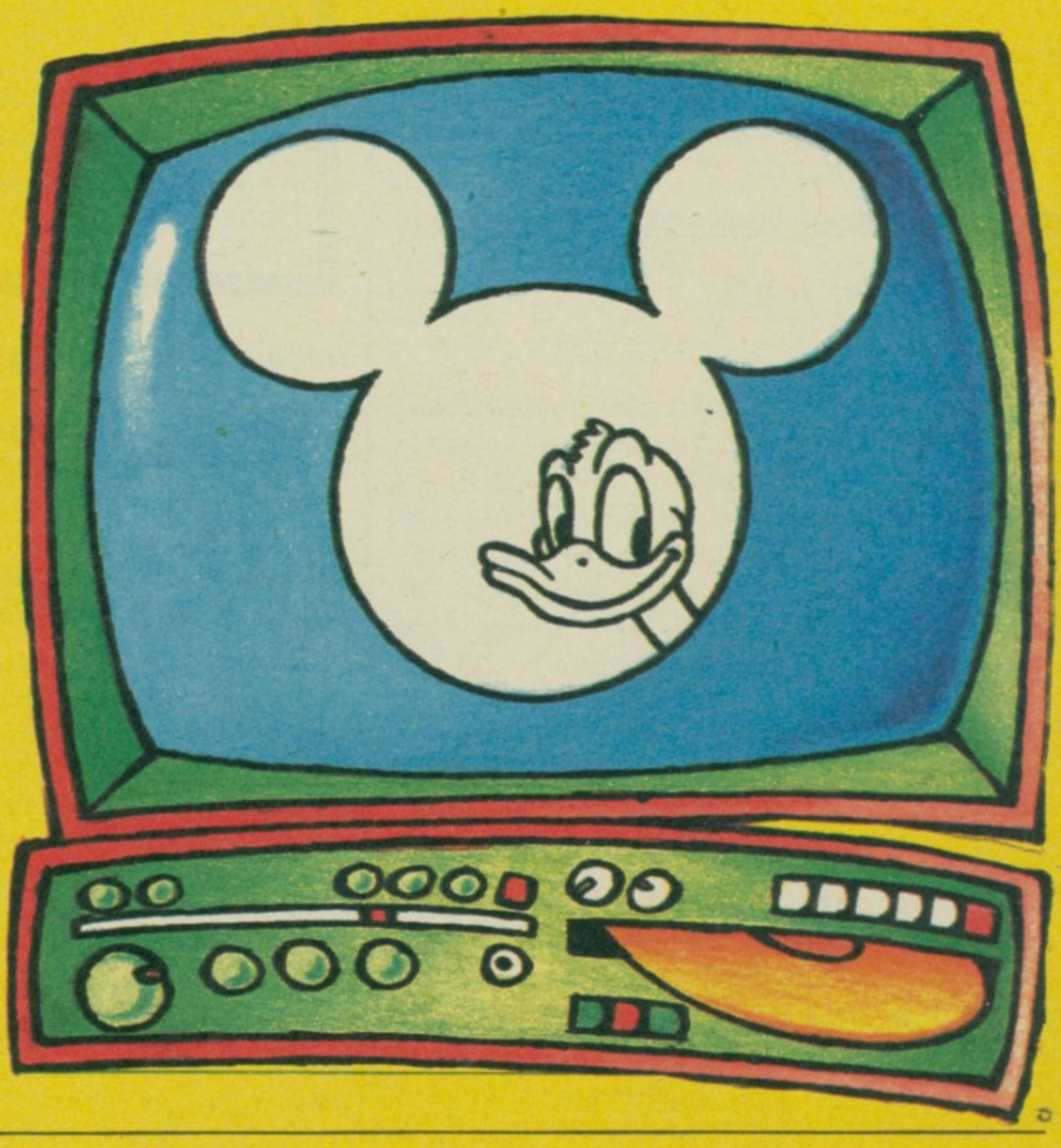

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубац

ПРОБУШЕНИ ЕКСЕР

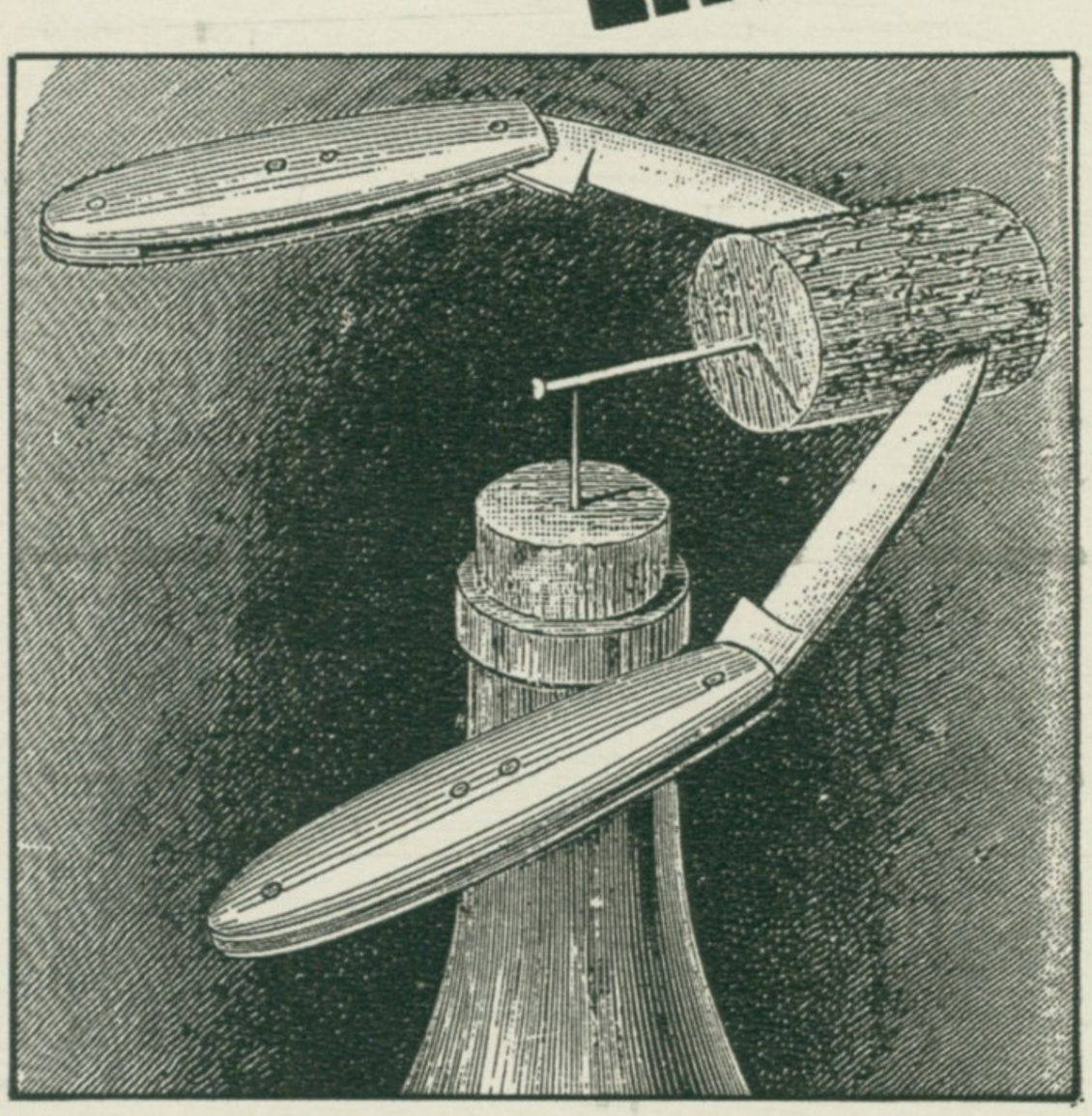

Да ли је могуће да начините рупу у ексеру, искључиво уз помоћ свог даха? Немогуће, рећи ће свако. Морали бисмо да се послужимо нечим веома оштрим, најбоље неком нарочитом бургијом. Тој тврдњи, наводно, нема шта да се приговори...

Ипак, да се послужимо принципом равнотеже и законима гравитације и изведемо управо то што изгледа немогуће!

Потребно нам је неколико стварчица које су, иначе, увек при руци: једна игла, два пероreза једнаке тежине, једна боца са запушачем, један додатни запушач и, наравно, ексер на коме намеравамо да начинимо рупу!

Ексер ћемо забити у додатни запушач, а тупи крај игле вертикално заденути у запушач углављен у боцу. Потом ћемо отворити оба пероreза и, као што је приказано на илустрацији, забости им врхове постранце у запушач у који је већ забијен ексер. При томе морамо водити рачуна да се средиште теже двају пероreза нађе тачно на неком месту на ексеру. Да бисмо то постигли, поставићемо ексер на врх кажипрста замоливши неког из публике да помера пероreзе напред и назад, све док се не постигне равнотежа. И – припреме су окончане.

Читаву ту конструкцију, састављену од ексера, запушача и два пероreза, поставићемо на врх игле (која је претходно, као што рекосмо, забодена у запушач у боци). Наравно, мораћемо се поново потрудити да конструкцију доведемо у равнотежу тако што ћемо је лагано померати док не нађемо праву тачку ослонца. Морамо признати да је за успех потребно и мало претходне вежбе...

Најзад, када је равнотежа у пуној мери успостављена, лагано дувајући према запушачу са ексером и пероreзима учинићемо да читава конструкција почне да се врти у круг. Неће проћи много времена и сви ће се уверити у невероватно: како се ради о челичној игли, а ексер је начињен од знатно мекшег метала, игла постепено почиње да продире у ексер као најфинија бушилица! Наставите да дувате и после неколико минута игла ће направити рупу на ексеру који се окреће, а за шта ће вам послужити тако пробушени ексер ваша је ствар!

ЧЕШКАЊЕ КАО ДРОГА

Одлазак код фризера представља углавном пријатност. Слично је и са посетом козметичару или маникиру. Уколико недавни експеримент с нашом „браћом" мајмунима може да представља неко објашњење, онда та задовољства имају везе с хемијским променама до којих долази у мозгу.

Истраживачки тим предвођен Ериком Кјуверном, неуропсихологом са Универзитета у Кембрицу, снимао је промене у мозгу групе мајмуна док су се међусобно чешкали. Кјуверн и његови сарадници дошли су до занимљивог открића. Кад се мајмуни „требе", мозак сваког од њих производи повећану количину бета-ендорфина, хемијске супстанце која је нека врста „мождановог опијума" и на коју мозак реагује слично као и на опојне дроге попут опијума, морфијума или хероина.

Да би потврдили закључак до којег су дошли, Кјуверн и његов тим извели су експеримент „у обрнутом правцу". Прво су мајмунима дали налоксон, хемикалију која спречава реакцију на ендорфин. Јадни мајмуни сатима су се чешкали, све у нади да ће коначно „призвати" оно омамљујуће стање на које су навикли. Очигледно узалуд и због тога су постали нервозни и раздражљиви. Следећи пут, кад су им убризгали малу дозу морфијума, мајмуни су испољавали жељу за међусобним мажењем јер им је дрога пружала оно задовољство до којег су иначе долазили блиским додиром.

– Верујем да и међу људима постоји биолошка потреба за додиром и то не само оним везаним за секс. Напротив. Мозак као да нас награђује за ту врсту „безазлене" блискости – каже Ерик Кјуверн. – То умногоме објашњава спонтане дечије игре, оне кад се малишани „друже" рукама, кад се, на пример, играју доктора или фризера. Одрасли су, на жалост, углавном укинули чешкање и мажење па по своју „дозу" морају да одлазе у салоне за улепшавање.

В. С.

Илустровао: Зоран Петканић – Петко

WALT DISNEY

МИКИ

Distributed by King Features Syndicate